

~~1~~
—
—

3019

Cocoșul Negru

✓

Victor Eftimiu

Cocoșul Negru

Fantezie dramatică
 :: în șase acte ::

22 OCT 2019

„Minerva”, București

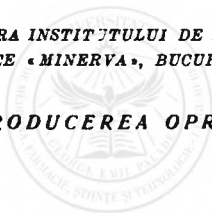
1915

20.588.

BIBLIOTECA IN ...
 P. DAGOC. AL ...
 10 - Meșter - ...

**EDITURA INSTITUTULUI DE ARTE
GRAFICE «MINERVA», BUCUREȘTI**

REPRODUCEREA OPRITĂ

Lui E. Lovinescu,

Piesa „Cocoșul Negru”, s'a jucat întâia oară la Teatrul Național din București, sub direcțiunea d-lui Al. Davila, în seara de 11 Februarie 1913, cu distribuția care urmează:

Dracul		D-l <i>Const. Nottara</i>
Arhanghelul Mihail		D-na <i>M. Filotti</i>
Verde-impărat		D-l <i>G. Achille</i>
Voevodul-Voe-bună	} Feciorii lui Verde-	» <i>A. Atanasescu</i>
» Nenoroc		
Roșu-impărat	Impărat	» <i>I. Dumitrescu</i>
Paznicul bătrân		» <i>G. Const.-Ciprian</i>
Paznicul tânăr		» <i>C. Toneanu</i>
Temnicerul		» <i>A. Mihalescu</i>
Făt Frumos		» <i>M. Vărgolici</i>
Un înțelept de 60 ani		» <i>N. Grigorescu</i>
» » » 70 ani		» <i>Barbelian</i>
» » » 80 ani		» <i>C. Belcot</i>
Intâiul Sfetnic		» <i>Dușulescu</i>
Intâiul țăran		» <i>Poporici</i>
Al doilea țăran		» <i>N. Bulandra</i>
Intâiul tâlhar		» <i>V. Antonescu</i>
Al doilea tâlhar		» <i>Georgescu</i>
Un olog		» <i>I. Mărofan</i>
Un orb		» <i>C. Toneanu</i>
Un cocoșat		» <i>A. Dinu</i>
Veste-rea		» <i>M. Țancovici</i>
Căiăul		» <i>Const. Nedelcovici</i>
Un crainic		» <i>Cerkez</i>
Mira Miralena		D-ra <i>A. Macry</i>
Crăiasa Zănelor		D-na <i>Elvira Atanasescu</i>
O zână		D-ra <i>A. Luncescu</i>
Alta		» <i>M. Ignătescu</i>
»		D-na <i>Olga Țăranu</i>
»		D-ra <i>Ghimbășeanu</i>
»		» <i>Rudeanu</i>
Un băiat din mulțime.		» <i>M. Cruceanu</i>

Celelalte roluri: sfetnici, purtători de foc, soldați, cerșetori, țărani, draci, oameni din mulțime, etc., au fost ținute tot de artiștii cari figurează în distribuția de mai sus și anume de stagiarii teatrului. Unii au interpretat câte două și chiar trei roluri.

Piesa a fost pusă în scenă de d-l *Const. Nottara*, căruia autorul îi aduce toate mulțumirile. D-l arhitect *Victor Ștefănescu* s'a îngrijit de decoruri. D-l *Alexiu* a condus orchestra și corurile din culise, iar d-l *Schmidt* a orânduit jocurile. Muzica de scenă a fost parte împrumutată din autorii clasici și parte armonizată de către d-l *Em. Petrescu*, după motive date de autorul piesei. Regisor, d-l *Petrescu*.

Actul I

ACTUL I

SCENA I.

(O sală veche, în palatul lui Verde Împărat. Zid de piatră roasă și acoperită cu mușchi, mărginește terasa. E noapte. Cerul e înorat. Niciun fulger. Marea geme surd, în poale. Un clopot bate miezul nopții; din depărtare, îi răspund altele. Dinapre dreapta, trec în goană, pe terasă, șapte purtători de faclă. Se face iar întuneric; s'aude oftatul înăbușit al mării. Apoi liniște. Deslipindu-se, ca două bucăți de întuneric, din întunericul nopții, cei doi paznici ies, din dreapta sălei, și privesc de pe trepte, în urma celor șapte faclă. Apoi, paznicul cel bătrân, se întoarce la dreapta și, cu ochii la fereastra închipuită a lui Verde Împărat, spune paznicului tânăr)

Paznicul bătrân.

Trecut-a miezul nopței și totuși Împăratul
Lumina nu și-o stinse. Orașul, tot palatul
E plin, ca niciodată, de oameni și lumini...

Paznicul tânăr.

Ce taină se urzește? (speriat, bătrânului care și face cruce).

Bătrânule, te'nchini?

De ce te'nchini?

Paznicul bătrân.

— O, Doamne, înlătură năpasta !

Paznicul tânăr.

Dar ce-i ?

Paznicul bătrân.

Mi-aduc aminte de-o noapte tot ca asta...
 Gemea, la poale, marea, subt cerul înorat ;
 Odaia 'mpărătească și-atunci a luminat
 Târziu, în toiul nopței... Mi-aduc aminte bine,
 Pe-o noapte tot ca asta, în chinuri și suspine,
 Pe când urcă din mare un cântec de prohod, —
 Muri împărăteasa născând un voevod !..

Paznicul tânăr (care nu-și deslipește ochii dela
 fereastra împăratului).

Te uiți ? Pe cap el poartă coroana 'mpărătească
 Aleargă... se frământă... începe să vorbească...
 E singur și vorbește !

Paznicul bătrân.

Arhanghelul Mihai

Să-l aibă'n pază !.. (din dreapta es alți 3 purtători de faclă).

Întâiul purtător de facle (celorlalți doi).

Fuga !..

Paznicul bătrân (oprindu-l, pe când ceilalți doi es).

Prietene, ia stai!

(purtătorul își infixe torța în pământ)

Și spune-mi ce'nsemnează atâta frământare?

Paznicul tânăr.

De unde vii și unde alergi așa de tare?

Paznicul bătrân.

De ce aleargă facle pe uliți și'n palat?

Paznicul tânăr.

De ce n'a stins lumina slăvitul împărat

Ci stă de veghe încă?

Paznicul bătrân,

Ce taină se urzește?

Întâiul purtător de facle.

Măria-Sa e prada nălucilor! Vorbește

De moarte... de primejdii... de-un ceas care-a bătut
 În inima-i bătrână, spunându-i: „Ai trecut!“
 Îi pare, că pe ziduri, cocoșul negru cântă
 Vestindu-i clipa morții... Și-acuma se frământă,
 Trezind întreg palatul din somn. Noi alergăm,
 Acum, din casă'n casă, pe sfetnici să-i sculăm
 Să vină toți aicea, la sfatul ce se ține
 Acum, la miezul nopții... (luându-și torța și plecând).
 Vă las...

Paznicul bătrân.

Te du cu bine! (Îngrijorat).
 Își simte ceasul morței și vrea să ție sfat...
 (gânditor)

Pe zid, cocoșul negru, în noapte, a cântat!..
 Știam eu ce-nsemnează a somnului zăbavă...
 Da... da... mi-aduc aminte, și'n noaptea cea grozavă,
 Cântă cocoșul negru...

Paznicul tânăr.

Eu nu-l aud... Dar tu?

Paznicul bătrân.

Nici eu! Dar vezi, și-atuncea spuneă că s'abătū
 Aici, cocoșul negru, — și-așa a fost. Orcare
 Din noi, își simte răul în felul său. De-ți pare
 Că'n jurul tău plutește al morței vultur greu,

De ai vreo presimțire, s'o crezi, copilul meu!
 Năpasta își trimite 'nainte vestitorii...
 Plugarii văd pe casă o buhă. Vânătorii
 Un iepure, o broască, un câine ori un ied...
 Sânt soli, sunt solii morții, copilul meu, și-i cred!
 ... De mult, veneam acasă pe-o negură adâncă...
 Mergeam pe țarmul mării. De-odată, văd pe-o stâncă
 Un câine mare, negru. Urlă, sărea, cădea;
 Porneam pe altă cale, el iar în calea mea!
 — De ce mă urmărește și-mi urlă în neștire!?
 Ziceam, simțind în suflet o neagră presimțire...
 Pe inimă-mi căzuse tristețea ca un nor...
 Grăbesc, ajung acasă...

Paznicul tânăr.

Și?..

Paznicul bătrân.

Singuru-mi fecior

Dormeă, întins pe masă!..

Paznicul tânăr.

Murise?

Paznicul bătrân.

Se'necase!

Paznicul tânăr.

Vezi? semnul rău!

Paznicul bătrân.

Da, semnul...

(S'aud murmure).

Dar iată, pe la case
S'aprend lumini...

Paznicul tânăr.

Văd sfetnici în haine de curteni.

S'apropie...

Paznicul bătrân.

Așa e!..

Paznicul tânăr.

P'acolo vin oștenii...

Un vornic, ... altul... altul... paharnicul... chelarul...

Un crainic, vistierul...

Paznicul bătrân.

Cam trist. De ce?

Paznicul tânăr.

Pitarul...

S'adună toți... Ași zice să stăm ascunși p'aici,
Să fim și noi de față...

Paznicul bătrân.

Așa e! Bine zici!

(Freamătul de glasuri crește Din stânga, cad lumini. Încep să
vină curtenii, însoțiți de purtătorii faclelor. Scena se luminează.
Cei doi paznici se ascund în stânga. Curtenii murmură).

Întâiul curtean (nedumerit).

Așa, la miezul nopții!..

Al doilea curtean.

Ce soartă rea!

Al treilea curtean.

Ce soartă!

Întâiul sfetnic.

Dormeam adânc. Deodată, aud bătaii în poartă,
Mă uit și văd lumină. Mirat, speriat, mă scol
Mă'mbrac și ies afară; un om făcea ocol

În jurul casei mele. Întreb. Eră un crainic
 Trimis de Împăratul. S'apropie și, tainic,
 Îmi spune: — „Domnul nostru te chiamă la palat!“
 — „De ce?“ întreb cu frică. „De ce?“ — „Se ține sfat!“
 Atât mi-a spus!..

Al doilea sfetnic.

Și mie!

Al treilea sfetnic.

Și tot așa și mie!..

(Alt rând de curteni intră)

Un curtean (privind pe cei sosiți înainte).

Da... da... e toată curtea...

Alt curtean.

Ce-o fi acum să fie... (cu ochii la cer).

Stăpâne, îndurate, acum, nu ne lăsă!..

(S'aud trâmbiți din partea stângă. Curtenii se cutremură).

Întâiul curtean.

Priviți!

Al doilea curtean.

Stăpânul!

Al treilea curtean.

Vine!..

Un crainic (venind repede din dreapta).

Curteni, Măria Sa!

(Verde-Împărat năvălește în scenă. E un bătrân uscat obel și neastâmpărat. Are ochii în fundul capului, nasul încovoiat, barba lungă, subțire și încovoiată în afară. Ca și palatul, el pare acoperit, din cap până în picioare, de un mușchi verde, ce-l face învechit. La intrarea lui, toți curtenii cad la pământ, cu mâinile înținse, cu fruntea pe mâini).

Întâiul sfetnic (ridicându-se).

Plecați Măriei-Tale, și-urăm zile senine...
 Îți dăm încredințarea supunerii depline...
 Dorința cea mai mică, grăbiți să-ți împlinim,
 Cu prețul vieței noastre, vom ști să te păzim!

Verde-Împărat (urcându-se pe tronul de lemn
 care e la colțul din stânga).

Sănateți cu toții? Bine!... Aicea-i vistierul?

Dracul (sub chipul Vistierului).

Aicea!

Impăratul (amenințător).

— Ai de furcă!

Dracul (cade în genunchi).

O, iartă-mă, — și Cerul
Să-ți dea o viață lungă! Am fost zmintit, zmintit!..
Dar crede-mă, Stăpâne, nevoia m'a silit
Să fur avutul Țărei...

Impăratul.

— Știam — știam, tâlhare!
Dar nu te chem de-aceea! O treabă mult mai mare:
Te chem să-ți spun și ție că ceasul mi-a sunat
Că vreau să văd aicea, pe loc, încununat.
Feciorul meu cel mare, pe-a noastră împărăție...
(murmure).

Intâiul sfetnic.

Stăpâne, legea țării vorbind...

Impăratul.

Ce-mi pasă mie!
Chemați aici feciorii!! Și voi să m'ascuțați!
(Se dă jos de pe Tron și aleargă spre sidul din spre mare).
Ce noapte mohorâtă!... Ce nori întunecați!... (cerului)

Un fulger !.. Dă-mi un fulger !.. Nimica !.. Marea geme
 Și colcăie, și fierbe, și 'ncepe să blesteme... (tare)
 Un tunet ! Vreau un tunet !..

Intâiul sfetnic.

Mărite doamne, zic...

Impăratul.

Ce zici ? Astupă cerul să nu mai văd nimic !

(Câțiva curteni închid două perdele mari, ce astupă, odată cu cerul și vechiul zid de piatră. Verde-Impărat se urcă pe Tron, vrea să spună ceva, își ațintește urechea, apoi, ca și cum ar fi auzit ceva groaznic, își astupă urechile și strigă)

Impăratul.

Goniți cocoșul negru, să nu-i aud cântarea !..
 Să cânte trâmbiți... trâmbiți... Să nu s'audă marea !..

(Incep să cânte fanfarele în culise. Verde-Impărat urcă iarăși treptele terasei și privind în dreapta, strigă cântăreților)

Cântați ! cântați mai tare !... (trâmbițele cântă mai tare).

Destul, că m'asurziți !..

(Trâmbițele tac... Curtenilor).

Cocoșul negru cântă... goniți-l, n'auziți ?

Intâiul sfetnic.

Stăpâne, nu e nimeni... Nesomnul te frământă.

Impăratul.

Nebun și prost ! Ascultă... N'auzi ? N'auzi cum cântă !?..
E diavolul !... Mi-aduce grozave prevestiri !..

(Se repede în fund și dă perdeaua într'o parte).

Ci sparge-te furtună !... Vreau fulgere !... Sclipiri !..
Ori vreți să mor și-atuncea să 'ncepeți ? ! Hai odată !..

Intâiul sfetnic (încercând să-l potolească) .

Văzduhul greu Stăpâne, și marea 'ntărită...
Vre-un vis urât... nesomnul...

Impăratul.

Bătrân nebun și prost,
Să taci ! Cocoșul negru nu cântă fără rost !...
Ș'adună oști dușmane, din Scaun să m'alunge...
Un freamăt lung, năpraznic, urechile-mi ajunge...
Văd moartea mea... văd moartea !..

Intâiul sfetnic.

Stăpâne...

Impăratul.

Ce mai vrei ?

Copiii mei să vină ! Chemați feciorii mei !

(Un crainic ese. Verde-Impărat se duce la perdele și le trage de tot).

Tu, sabie albastră, de ce nu spinteci norii?
 Ci sparge-te, furtună!... (se tîntoarce în spre curtenii)
 Hei, unde-mi sunt feciorii?
 Să-i văd 'nainte morței...

Al doilea sfetnic.

Stăpâne, sunt părerii!

Impăratul.

Părerii, părerii bătrâne? De ce n'au fost și ieri,
 Și-acum o săptămână... și-acum un an... și zece...?
 Auzi? Auzi cum cântă? Cum cântă și se 'ntrece!

(Cei doi feciori ai lui Verde-Impărat intră)

Copiii mei... încoace. Așa! Dormeați, copiii, ori nu?

Voevodul Voe-Bună.

E cald și marea geme... Eu n'am dormit...

Impăratul (Voevodul Nenoroc).

Nici tu?

Voevodul Nenoroc.

Nici eu!

Impăratul.

Nici eu, băete, nici eu! Sânt semne rele...

Voevodul Nenoroc.

Ce surd lovește marea cu valurile-i grele!

Voevodul Voie-Bună.

În ceruri — nici un fulger!...

Impăratul (lui Nenoroc).

Cocoșul cântă iar
 Ca 'n noaptea cea grozavă, când ai venit pe lume...
 Plutea în neguri cerul și apele în spume
 Cântă cocoșul negru pe zidul vechiu, cântă
 Și trâmbița-i vrăjmașe o clipă de 'ncetă,
 În liniștea de moarte porneâ din nou să sune,
 Răzbind prin vălmășagul oftărilor nebune,
 Al plânsetului mamei și-al plânsetului tău...
 Simțeam, simțeam c'acea căzuse duhul rău!
 Ce noapte fu atunci! Oftă cumplita mare,
 Cântă cocoșul negru mai tare, tot mai tare;
 Iar tu veniși în lume târziu, în zori de zi
 Și mama ta sârmana, născându-te, — muri!
 Cânta cocoșul negru și rele ursitoare
 Treceau în valuri negre danțând, danțând ușoare
 Ținându-se de mână cu degete subțiri,

Ursindu-ți toată viața cu negre prevestiri...

(Lui Voie-Bună)

Tu, fiul meu mai mare, Voinice Voie-Bună,
 Născut pe-o noapte caldă, cu razele de lună,
 Cu blânde ursitoare ai fost întâmpinat, —
 Domni-vei deci în pace pe Tronul de împărat!
 Dar tu, copil al morței, născut în chînuri grele
 Tu n'ai avut la leagăn decât ursite rele...
 Ascultă-mă, copile: de vrei să te păzești,
 Inseamnă-ți aste două cuvinte bătrânești:
 Ferește-te de gândul ce duce la pierzare
 Să n'afli niciodată ce-i dincolo de zare!
 Să nu te 'ntrebi, băete, de ce-i așa și nu-i
 Altminteri, lucrul ăsta!... Să nu te 'ncrezi oricui...
 Adesea, dracul vine în haină prea cinstită
 De sfetnic ori prieten!... S'alungi orice ispită
 Și mai presus de toate, și-o spun acuma iar —
 Să nu te 'ntrebi ce-ascunde al zărilor hotar!
 Știu bine că pe Scaun ai fi și tu în stare
 Să stai cu vrednicie... Dar el, fiind mai mare,
 Ursita îl alege să-l facem Domnitor...
 Cu mintea ta isteță să-i stai într'ajutor...

Voevodul Nenoroc (pe gânduri).

...Cântă cocoșul negru, pe-o noapte fără stele...
 A fost așa de tristă ursita vieței mele!...
 Și eu am fost aicea al doilea născut, --
 Acesta-i nenorocul întâi, ce m'a păscut...

Ce rost mai am aicea de-acuma înainte?...
Ași vreă să plec...

Impăratul.

Cum? Unde?

Voevodul Nenoroc.

Iubitul meu părinte,
Aș vreă să plec în lume...

Impăratul.

Vorbești cu-adevărat?

Voevodul Nenoroc.

Ce rost mai am aicea, când altu-i Impărat?
Visez de mult, o, tată, un drum spre altă Țară...
Mi-e dor de alte stele... de-o nouă primăvară
Ași vreă să plec de-aicea!

Impăratul.

Cum? Unde să te duci?

Voevodul Nenoroc.

Nici eu nu știu... în lume!

Impăratul.

Copilul meu, apuci

O cale rea! Dar spune, de ce vorbii cu tine!
De ce ți-am spus atâtea? A nu! De ce? Dar bine!..
A nu! Ce nebulie!... Ce gând ți s'abătu!...
Te paște nenorocul, — nu, dragul tatei, nu!...

Voevodul Nenoroc.

Năpasta când te-ajunge, te-ajunge ori și unde
Oricât te temi de dânsa și oricât te-ai ascunde!...
Ea vine după tine, atunci când fugi de ea...
Iubitul meu părinte, ascultă ruga mea!
Ași vreă să plec în lume. Dă-mi partea de avere...
In suflet simt avânturi, în brațul meu putere...
De atât amar de vreme, mă lupt și mă frământ...
Mă lupt cu mine însumi și nu știu cine sânt!
Mă simt închis aicea... Mă cheamă zarea largă...
Mi-e inima un vultur și pieptul o să-mi spargă,
De nu-i dau drumul singur!... Ași vreă să fac ceva
Ceva măreț... In vine...

Impăratul.

Copile, nu plecă!

Voevodul Nenoroc.

In vine îmi aleargă puteri neistovite...
Aș vreă să 'nving pământul!

Impăratul.

Pământul te înghite
 Atâtea vieți frumoase pământul nimici,
 Să nu te duci, copile, — rămâi, rămâi aci!
 Așa-i, curteni?

Un sfetnic.

Așa e!

Impăratul.

Ce ziceți voi, să plece?

Intâiul sfetnic.

A, nu!

Al doilea sfetnic.

Să-l prindă hoși?!...

Intâiul sfetnic.

Să moară!?!... să se 'nece?!

Al treilea sfetnic.

A, nu!

Dracul (sub chipul Vistierului).

Stăpâne !

Impăretul.

Ce e ?

Dracul.

Copilul e bărbat.

De vrea să plece, lasă-l! Pământu-i lung și lat...

Să-l vadă... să-l cunoască... Da, lasă-l să pornească !

Să-i dăm o jumătate din partea împărătească ?

Impăratul (furios).

Ce ? Cine-i ? Vistierul ? Să taci din gură tu,

Tâlhare !....

Dracul.

Impărate, ascultă !

Impăratul.

Cum să nu l...

Ai vrea să-ți cer, acum, părerile și ție ? !

Or poate pui la cale vr'o nouă tâlhărie ?

(El ia de gât)

Răspunde iute, spune ! ori tu l'ai îndemnat ?
De ce să plece'n lume ?

Dracul.

Copilul e bărbat !...
Și-un dor purtat în suflet, o vreme 'ndelungată.
Oricât l'ar paște moartea — nu moare niciodată !
Se zbate, crește, scade, se strânge, pare stins,
Dar iarăși izbucnește și urcă, — neînvins !
Ca flacăra ce sare deodată, — ca izvorul
Ce sparge stânca tare, așa învinge dorul...
Așa, căci viața-i plină de tainice puteri,
Învinge orice stavili și ori și ce dureri !...

Impăratul.

Afară !... Piei, satano !...

(Dracul iese umilit)

Și tu, copilul tatei,
Încearcă-te și pune zăgazuri neînfrânatei
Porniri. Rămâi aicea !

Voevodul Nenoroc.

Nu, tată ! nu mă plec !
Dă-mi partea din avere și lasă-mă să plec...

Impăratul.

Copilul meu, voința mi-e neînduplecată !

Eu știu o pildă veche : A fost de mult, un tată
 Ce-avea un fiu cuminte și un fiu risipitor
 Cel mic, cerându-și partea, porni, rățacitor,
 Pierdû averea toată și-apoi s'a 'ntors acasă
 Invins.

Voevodul Nenoroc.

Cunosc povestea !.. S'o pierd și eu, nu-mi pasă !

Impăratul.

Ca tatăl din poveste ași vreă să te primesc ;
 Dar nu știu, dragul tatei, de-o fi să mai trăesc...
 Rămâi aicea ! Pilda-i făcută să slujească...
 În lume pierzi averea, puterea tinerească...
 De ce s'ajungi pe drumuri, ca fiul cel pierdut ?

Voevodul Nenoroc.

O, fiul din poveste ! . . . Il stiu — l'am cunoscut !...
 O, fiul din poveste îl simt, îl simt în mine !...
 Sânt eu ! Indrăgostitul de zările senine
 Pe care trec corăbii și berze'n asfințit...
 E cel pe care viața de rând, l'a obosit !
 L'a scos din fire viața cu lanuri semădate
 În orice primăvară — și vara treerate,
 Aceleași vii culese subt cerul înorat
 Aceleași oi păscute și mulse pe 'nserat,
 Aceleași griji mărunte, sfârșite ca furnica,

Mereu aceeași viață, — nimica nou, nimica,
 Mereu aceeași viață în pieptul său trezi
 Un dor de-o viață nouă, sporit din zi în zi...
 Și-n ziua când cerut-a părintelui averea,
 El n'a plecat în lume să caute plăcerea,
 Ci marea bucurie de-a ști și de-a vede...
 În fiul din poveste, eu văd povestea mea...
 Da, fiul din poveste sânt eu, îndrăgostitul
 De dunga care 'nchide în zare nesfârșitul,
 E cel care visează orașe... țarmuri... mări...
 Grădini necunoscute — albastre depărtări...
 Un cântec nou... lumină... și gânduri frământate —
 Și pietrele cioplite și mândrele palate, —
 Și zarea care crește cu cât o vezi, mereu...
 Ca fiul din poveste visez acum și eu!...

Impăratul.

Sfârșitul... Spune... Care-i?

Voevodul Nenoroc.

Sfârșitul? Or și care!

Impăratul.

Averea spulberată... și zilele amare
 Și hrana împărțită cu vitele de rând...
 Așa-i?

Voevodul Nenoroc.

Da, dar nu-mi pasă!

Impăratul.

Să-ți pese!

Voevodul Nenoroc.

Mai curând

Aș vreâ să duc în lume cumplita sărăcie
Decât să stau aicea închis pe veșnicie!

Impăratul.

Destul!... Atâta vreme, cât mai trăesc, ți-o spun:
Tu n'ai să pleci de-acasă!...

Voevodul Nenoroc.

Stăpâne, mă supun!

Impăratul.

Așâ!... Copii și sfetnici, de-acum, vă las cu bine!
Cocoșul negru cântă din nou. E pentru mine!...
Curteni, să intre solul lui Roșu-Impărat!

Solul.

Stăpânul meu, Stăpâne, se 'nchină prea plecat,

Impăratul.

Mă 'nchin! Aduci cu tine răspunsul de 'mpăcare?

Solul.

Și *da* și *nu*, Stăpâne!

Impăratul.

Mă umple de mirare
Acest răspuns. Vorbește...

Solul.

I-am spus: Slăvit Stăpân,
Măritul Craiul-Verde simțindu-se bătrân
Și vrând să facă pace cu Tine mă trimite
Cu gând de încuscire... Stăpâne prea slăvite,
Iți cer pe Miralena, odorul tău curat,
Soție pentru fiul lui Verde-Impărat!...
Stăpânul meu răspunse voios: „A ta solie,
În sufletu-mi revarsă nespusă veselie!”
Chemă la el Domnița și-i zise: „Fata mea,
Gătește-te de nuntă: un Domn viteaz ar vrea
Să pună pe-a ta frunte a Țării lui cunună...
Gătește-te de nuntă — te cere Voie-Bună!”
Domnița Miralena ținându-și ochii 'n jos
Răspunse „Nu vreau, tată!”... Visă la Făt-Frumos!

Impăratul.

Și-atunci?

Solul.

Stăpânul nostru cuprins de-o grea mânie
La gândul că se strică această cununie,
A spus cuvinte grele domniței, — și o gonì!...

Impăratul.

Și-acuma, unde-i Mira?

Solul.

Vai, cine poate ști!...
Va fi plecat în lume, să-și caute alesul...

Impăratul.

Vestirilor grozave le aflu înțelesul!...
Sărmane Voie-Bună, solia fù 'n zadar...
Îl știu... îl știu prea bine... te-așteaptă lupte iar...
Străvechea noastră ceartă va 'ncepe-o iar, cu tine,
Te așteaptă zile grele... îl știu... îl știu eu bine!
Va 'ncepe iar aceleași străvechi amenințări...
Cerând din nou Domnia sărmanei noastre Țări!...
Eră așa de bine urzită astă pace!...

Solul.

Și totuși, vrea 'mpăcarea!

Impăratul.

Nu crezi că se preface?

Solul.

O, nu, căci îți trimite un dar frumos!...

Impăratul (mirat).

Un dar?

Aproprie-te... Vino!...

(Solul înaintează până lângă Tron și, apropiindu-se de Impărat, îl lovește în piept cu un pumnal).

Impăratul (șovăind).

Tălhar!... Tălhar!...

(Trăznește. Curtenii își ascund fața cu vestmintele. Solul se repede în fund și, de pe zidul terasei, se aruncă în mare. Toate acestea se petrec foarte repede).

Soldați, închideți poarta cetății! Să s'adune Oștiri pe malul mării!... Oh!... Mare Crainic, spune Porunca mai departe, s'audă toți.

(Cade pe tron, ținut de cei doi feciori)

Crainicul (spre culisele din stânga).

Soldați!

Inchideți orice poartă și'n grabă v'adunați,
Intreaga oaste-a Țărei, la mare să pornească,—
Și spuneți mai departe porunca împărătească!

Un glas (care se pierde în culise).

Soldați, închideți poarta...

Impăratul (ascultând, mulțumit).

Așa... Ași vrea să mor
În patul meu... acolo... să-mi fie mai ușor...

(Ce: doi feciori vor să-l ducă sus)

Nu, nu, copii, rămâneți... Eu vreau să am dovadă
Că fiii mei și astăzi știu limpede să vadă...
Să stați aici... rămâneți...

Voevodul Voe-bună.

O, tată!

Impăratul.

Clipa-i grea!...

Și vreau să fie veșnic veghiată Țara mea!...

(Ese, purtat de doi slujitori, în sunetele trâmbițelor)

Voevodul Voe-Bună (ridicând coroana ce se rostogolise,
se urcă pe Tron).

Oșteni, iubite frate, fruntași ai țării mele,
Cu inima străpunsă, în aste clipe grele,
Îmi pun, pios, pe frunte, cununa de 'mpărat!
Aș vrea să'ncep Domnia, ținând cu voi un sfat...

Sfetnicul.

Plecați Măriei-Tale ți-urăm zile senine!...
Îți dăm încredințarea supunerii depline;
Dorința cea mai mică grăbiți să-ți împlinim.—
Cu prețul vieței noastre vom ști să te păzim!

Voevodul Voe-Bună.

Dușmani de-ai țării noastre s'arată la hotare!...
Voind să folosească a noastră tulburare,
Loviră, mișelește, în omul cel mai sfânt..
Sânt ani de când vânează cununa, sub cuvânt
Că Țara fu odată a lor, — și că strămoșii
Bătrânului meu tată uciseră pe Roșii
De-aici, luând Domnia. Dar veacuri au trecut...
Păcatele se iartă... și țara ce-a crescut,
A noastră e deapururi! Să afle dar oștirea
Vrășmașilor, să afle că nu ne pierdem firea.
Ce trebuie să facem?... Să'ncepem pregătiri...
La luptă, dar, la luptă!... Adune-se oștiri
În orice parte! Marea să geamă! Iar vrășmașii
Să vadă că oștenii, să vadă că urmașii...

Un soldat (năvălind în scenă).

E prea târziu, Stăpâne!... Corăbii mari sosesc...
 Oștirile vrăjmașe în Țară năvălesc,
 Omoară păzitorii... cuprind avutul Țărei..
 Năvala-i ocrotită de negurile mării;
 Corăbiile noastre se'neacă rând pe rând
 De vrea să plece oastea, să plece mai curând!...

Voevodul Voe-Bună.

Așă? Pornim la luptă acuma! Vitejia
 Cetăței e ne'nfrântă!... Să'nceapă bătălia!
 Invingem, ori ne facem, din mare, — un sicriu!...
 La luptă, toți!... (și scoate paloșul).

Curtenii.

La luptă!

Voevodul Voe-Bună (cohorând de pe tron).

La luptă!...

Roș-Impărat (intră, însoțit de curtenii săi).

Prea târziu...

Cetatea e luată... Și marea... și palatul!...

Voevodul Voe-Bună (infruntându-l).

Minciună!... Trage spada!...

Roș-Impărat (curtenilor săi).

Legăți-l!... Impăratul

Nu luptă cu supușii!... (doi soldați de-ai lui Roș-Impărat se
apropie de Impăratul Voe-Bună și vor să-i lege brațele.

Voevodul Nenoroc (îmbrâncindu-i).

In lături!

Roș-Impărat (altor soldați).

Și pe el!

Voiam să fii mai darnic și-acuma sânt.

Voevodul Voe-Bună.

Mișel!

Tâlhar ce'n toiul nopței îmi tulbură cetatea!

Roș-Impărat.

Eu viu să-mi fac dreptate!...

Voevodul Voe-Bună.

Și care ți-e dreptatea?...

Roș-Impărat.

Să pun pe Tronul Țării stăpânul cuvenit!

Voevodul Voe-Bună.

Acel ce-o stăpânește — acela-i nimerit !...

Roș-Impărat.

Ținutul fù al nostru cândvã... Pământul și mare
Cu care drept le țineți ?

Voevodul Voe-Bună.

Cu dreptul celui tare !

Roș-Impărat.

Cu dreptul celui tare ? Cu acelaș drept și eu
Mă fac stăpânul Țărei, trimis de Dumnezeu !...
Iar voi, curteni și sfetnici, de vreți să vă supuneți
Vă iert pe toți — altminteri !...

Al doilea sfetnic.

Mărite Doamne, pune-ți

În noi nădejdea !

Roș-Impărat.

Bine !... și-acuma în palat !
Căci ard de nerăbdare să fiu încununat !

Paznicul bătrân (eșind din umbră).

Măria-Ta!... o vorbă... Acolo, sus, se stinge
 Bătrânul!... Indurare! Durerea l'ar învinge,
 Aflând că vine altul, pe Tronul din străbuni...
 Așteaptă-l s'odihnească ș'apoi să te'ncununi!...

Roș-Impărat.

Trăește împăratul, curteni? Cu-atât mai bine
 Mai dulce-i răzbunarea!... Să afle dela mine!
 De n'a murit, să moară văzând că-l biruesc!

Paznicul bătrân.

Să nu faci asta, Doamne!

Roș-Impărat.

Vorbești cam mult!

Paznicul bătrân.

Vorbesc

Cât trebuie! Căci fapta-ți e faptă mișelească
 De ce atâta grabă! Așteaptă-l s'odihnească!

Roș-Impărat.

Moșnege, leagă-ți limba!...

Paznicul bătrân.

Tu zmulgeți-o !

Roș-Impărat.

Soldați,

Legăți-mi-l de grabă și'n zori să-l spânzurați !

Paznicul bătrân (pe când soldații îl leagă).

Legăți-mă, nu-mi pasă ! Așa ? Dar ține minte :
 Te-o paște nenorocul de-acuma înainte !
 Blestemu-mi să te-ajungă și viața s'o sfârșești,
 Mai rău decât aceia pe cari îi urgisești !...
 Blestemul meu, de-apururi să-ți urle în ureche !
 Iar voi, curteni nemernici, mișei fără de pereche,
 Cu ce obraz, ce suflet, primiți alt Impărat,
 Când altuia, odată, credință i-ați jurat ?
 Cum ? Cum nu vă roșește obrazul de rușine ?
 V'a fost ca un părinte, — uitarăți orice bine ?
 Paharnice, ții minte... erai un biet vier ;
 Tu nu erai nimica, cinstite Vistier ;
 Și tu, împărțitorul dreptăței, — cu dreptate
 Ți-ascunzi acuma fața ?... Și tu, cinstite frate,
 Și tu, o Logofete, — și voi, curteni, soldați !..
 V'a fost ca un părinte, Stăpânul ! — cum răbdați
 Să-i calce Țara hoții ? ! Rușine să vă fie !

Roș-Impărat.

Să tacă îndrăsnețul !... Legăți-l

Paznicul bătrân.

Mișelie !

Curteni, rușine vouă !

Roș-Impărat.

Destul !... Destul !... Soldați,
 Cu ceilalți doi duceți-l și'n zori — să-i spânzurați !
 Iar voi, curteni și sfetnici, urmați-mă'n odaia
 În care Vodă-verde își stinge-acum văpaia.
 Treziți întreg orașul, să vadă mâine'n zori,
 O mândră ncununare și trei spânzurători !...

Sfetnicul.

Plecați Măriei-Tale și-urăm zile senine...
 Îți dăm încredințarea supunerii depline...
 Dorința cea mai mică grăbiți să-ți împlinim
 Cu prețul vieții noastre vom ști să te păzim !

Voevodul Voe-Bună (cu dispreț).

Mereu aceleași vorbe !

Paznicul bătrân.

Rușine ! Mișelie !

Voevodul Nenoroc.

A, clipa răzbunării ca mâine va să vie!

Paznicul bătrân.

Răbdare! Noaptea asta nu-i noaptea cea de-apoi:
Arhanghelul Dreptății veghează peste noi!

CORTINA.

Actul II

ACTUL II

(In temniță. O fereastră, în fund. Voevodul Nenoroc doarme pe paie. Un guzgan, care trece pe lângă dânsul, îl trezește).

Voevodul Nenoroc (se scoală speriat).

Piei, fiară uricioasă! (Tremurând) Ah!...

Voevodul Voe-Bună (din chilia de alături.
prin fereastră).

Ce e, frățioare?

Voevodul Nenoroc.

E frig aici!... Guzganii mi-aleargă pe picioare;
Culcușul meu e umed și rece...

Voevodul Voe-Bună.

Ca și-al meu !

Un rece fior mă'ngheață...

Voevodul Nenoroc.

Ași vrea să mor...

Voevodul Voe-Bună.

Și eu !...

Voevodul Nenoroc.

Auzi ceva, departe ?

Voevodul Voe-Bună.

O poartă se descuie...

Aud cum cad ciocane pe scânduri și pe cuie...

(Cineva țipă, departe . . . S'aud gemete, cari se pierd în fundul tunelurilor).

Voevodul Nenoroc.

Un țipăt... Ce să fie ?

Voevodul Voe-Bună.

Ne bat spânzurători...

Voevodul Nenoroc.

De-ar trece noaptea !...

Voevodul Voe-Bună.

Frate, va fi mai bine'n zori?

Voevodul Nenoroc.

Abia trecù o noapte...

Voevodul Voe-Bună.

Ce vreme 'ndelungată !...

Voevodul Nenoroc.

Și nici o noapte 'ntreagă !...

Voevodul Voe-Bună.

Mi-e mintea tulburată...

Imi pare că de veacuri pe paie am căzut !...

Voevodul Nenoroc.

Și mie mi se pare c'aicea m'am născut.

Bătrânul paznic unde-i ?

Voevodul Voe-Bună.

Alături, lângă mine...
Vorbirăm păn'acuma... Incepe să se'nchine...

Voevodul Nenoroc.

Și-acuma mă'nfioară avântu-i bărbătesc,
Măreț... In altă lume, de-o fi să-l întâlnesc,
Ne-om duce împreună la bunul nostru tată,
Și-așa, cu el de mână, i-om spune mândri : „Iată
Curteanul cel mai vrednic pe care l'ai avut
Și poate niciodată tu nu l'ai cunoscut!“
Ia uită-te ce face? E tot în rugăciune?
Sau doarme?

Voevodul Voe-Bună (plecând dela fereastră).

Hei, bătrâne !... (Retorcându-se)
O frate, ce minune!
Chilia cea de-alături e goală !

Voevodul Nenoroc.

L'ai strigat?
O fi dormind pe paie !...

Voevodul Voe-Bună.

Nu, nu eră culcat !

Văzui lumină multă... lumină orbitoare...
Ș'apoi s'a stins deodată...

Voevodul Nenoroc.

Ce taină-i asta oare?

(Se aud pași, zângănit de chei).

Ascultă... cine strigă?... Călăul!... E! e!...

Voevodul Voe-Bună.

Nu!

Duhovnicul... mă chiamă...

Voevodul Nenoroc.

Ce vrea? Primește-l tu

Eu nu-l primesc!... (Se aud alte bătăi).

Ascultă... ascultă... cine bate?

Voevodul Voe-Bună.

Duhovnicul!... Mă chiamă... Să-l ceri și tu, o frate
De vrei s'ajungi, prin moarte, cu sufletul în Cer!

(Voe-Bună pleacă de la fereastră).

Voevodul Nenoroc.

Nu! (Sgomot la ușă) Cine e? (Intră temnicerul)

A, tu ești, bătrâne temnicer?

Temnicerul (un bătrân aproape nebun).

Da, eu sânt...

Voevodul Nenoroc.

Ce te-aduce ?

Temnicerul.

Se face ziuă.

Voevodul Nenoroc.

Bine !

Atât ?

Temnicerul (șiret).

Se face ziuă !

Voevodul Nenoroc.

Ei și ?

Temnicerul (vessel).

Ca un ciorchine

Veii stă, ca un ciorchine !...

Voevodul Nenoroc.

Dar nu te înțelege!

Temnicerul.

Da! da! Ca un ciorchine frumos și copt și întreg,
Vei stă, colo, pe viță... Ce mândră sărbătoare!

Voevodul Nenoroc.

Pe care viță?

Temnicerul.

Care? Colo'n spânzurătoare.
Pe cea mai 'naltă viță, cu ceilalți doi ciorchini...
Fă-ți cruce, fătul tatei, ori nu știi să te'nchini?...
...Și ciorile-or să vină, în stol, să ciugulească
Din prada cea mai dulce, din prada 'mpărătească
Și vinul o să curgă, vin roșu... negru... bun...
Ha! Ha! Ce mai beție!

Voevodul Nenoroc.

Sărman bătrân nebun!
În loc să râzi — mai bine ai plânge lacrimi grele...
Pe tine nu te mișcă ursita vieței mele?...

Temnicerul.

Eu stau aici, băete, de șapte mii de ani...
 Nevasta mi-e șopârlă... copiii mei guzgani...
 La mine nu pătrunde lumina prea curată.
 Eu nu trăesc, de aceea eu nu mor niciodată...
 Tu stai o noapte numai, eu stau de mii de ani.
 Nevasta mi-e șopârlă, copiii mei guzgani.
 Și mii și mii de oameni în temniță s'adună...
 Pe unii-i țin aicea, pe alții... (Face semnul spânzurătoarei)
 cale bună !

I-aduc aicea seara și-n zori, îi scot de-aici...
 De-ai stă, pe fie-care, o lacrimă să strici,
 S'ar umple-o mare ntreagă. Mai ai un ceas, copile !

Voevodul Nenoroc.

Mi-e frică...

Temnicerul.

Știu... știu... bine... să mori bogat de zile
 Să mori frumos și tânăr și fără de păcat !...
 De vrei s'ajungi la ceruri, cu sufletu'mpăcat,
 S'aducem un duhovnic !

Voevodul Nenoroc.

De asta-mi arde mie ?
 Mai am un ceas, — și moartea ce'n veci nu întârzie,

Mă prinde, mă culege cu rânjetu-i drăcesc...
 Mai am un ceas și tremur și-aș vrea să nu-l trăesc
 Mă sbat în ghiara morței, și voi, drept mângâere,
 Asemeni unui rânjet, trimiteți, — fără vreă —
 Un popă, un duhovnic? De ce?...

Temnicerul.

Îți dă un sfat..

Îți iartă și păcatul...

Voevodul Nenoroc.

Eu n'am nici un păcat !

Temnicerul.

Duhovnicul !

Voevodul Nenoroc.

La dracu !

Temnicerul.

Ascultă-mă...

Voevodul Nenoroc.

Afară !

Temnicerul.

Să știi: acel ce-alungă — de trebuie să piară —
Pe preot, are parte de diavolul...

Voevodul Nenoroc.

Ei și?

Să vie dracul!

Temnicerul (vrând să iasă).

Bine!... (se reîntoarce) Duhovnicul e-aci
La fratele... alături... De-o fi și'o fi să-ți pară
Că tot mai ai nevoie de preot...

Voevodul Nenoroc.

Eși afară!

Temnicerul.

Prea bine... Es... Dar află...

Voevodul Nenoroc.

Cutezi să mă înfrunți?

Temnicerul.

Eu nu te 'nfrunt!...

Voevodul Nenoroc.

Atuncea?

Temnicerul.

Tâlharii cei mai crunți,
Ba chiar omorătorii, — în clipa lor din urmă —
Primesc să-i spovedească duhovnicul...

Voevodul Nenoroc.

Ci curmă

Odată aste vorbe, zvârlite în zadar!...

Temnicerul (Nenoroc nu-l ascultă).

Mă iartă... Dar aicea vorbesc atât de rar!
Ași vrea să stau de vorbă, dar nimeni nu-mi răspunde
Cum merge grâul? Bine! Ei bravo... Da de unde!
Să vie un duhovnic, ce zici?!

Voevodul Nenoroc.

Ai să sfârșești?

Temnicerul (luminat).

Știi ce? Mă duc mai bine să-i spun că nu-l primești;
Duhovnicul, săracul, e om de omenie...

Il chemi? Ii pare bine! Nu-l chemi? Nu se îmbie!
Mă duc...

Voevodul Nenoroc (induioșat).

Mai stai o clipă... Așă... Dă-mi mâna ta...
Ești omul cel din urmă pe care-l văd...

Temnicerul.

Da... da...

Voevodul Nenoroc.

Dă-mi mâna ta și strânge-o pe a mea. Și-acuma, du-te
În mâna ta, bătrâne, sânt zilele-mi pierdute,
Și tot ce-aveam odată, podoabe pământești...

Temnicerul.

Ai stat o noapte numai și începi să'nebunești.
Păcat că pleci de-aicea și nu rămâi cu mine:
Am duce casă bună, iubitul meu ciorchine...
Nevasta-mea-i șopârlă, copiii mei guzgani, —
Eu stau aici, băiete, de șapte mii de ani!

(Ese, sunând din chei).

Voevodul Nenoroc (singur).

Și-acuma vino !... vino ! o moarte'nfricoșată...

(Se duce la fereastră)

Ascultă, frățioare... Vorbește-mi încă-odată...
 Apropie-te... vino... o clipă mai avem!
 Răspunde-mi !... Dormi ?... Răspunde-mi !.. Tăcere.
 Eu te chem !

Nimica... Nici un sgomot... Tăceri înfricoșate
 L'au dus... L'au dus la moarte. O, frate, frate, frate !...
 Așa, fără de veste, pieriși din ochii mei !... (Plângând)
 Dar cui mă lași tu ?...

Dracul (sub chipul Vistierului intră pe unde a eșit
 temnicerul).

Mie !...

Voevodul Nenoroc.

Călăule, ce vrei ?

Dracul.

Stăpâne, n'avea teamă !...

Voevodul. Nenoroc.

A, tu ești, Vistiere !...

Dracul (scurt).

Da, eu !...

Voevodul Nenoroc.

Dar cum? Ce cauți?

Dracul.

Te scap!

Voevodul Nenoroc.

Ce bun!...

Dracul.

Tăcere!

Voevodul Nenoroc.

Dar ceilalți doi?

Dracul.

Sărmanii! I-au dus. I-au spânzurat!

Voevodul Nenoroc.

O, frate!

Dracul.

Nu e vreme de plâns! E măsurat
De-acuma timpul nostru. Fugim. Pe țărmlul mării

Te-așteaptă, de cu noapte, corabia scăpărei...
 Un om cu haine scumpe—prieten bun de-al meu —
 Te-o duce mai departe...

Voevodul Nenoroc.

Dar tu nu vii?

Dracul.

Nu; eu

Rămân aici, de veghe. Mi-e inima mușcată
 Să văd pe Tronul Țării străinii. Dar odată
 Un crai din neamul Verde, veni-vă Impărat;
 Eu stau aici de veghe — să-l văd încununat!

Voevodul Nenoroc.

Pornirea ta mă mișcă, iubite Vistiere!...

Dracul (scoțând, de sub haină, doi saci cu aur).

Ți-aduc și aur...

Voevodul Nenoroc.

Aur?

Dracul.

Da, partea-ți de avere...

Voevodul Nenoroc.

Dar ce să fac cu dânsul? Ce-i aurul?

Dracul.

Nu știi?

↓ Dar aurul înseamnă putere, bogății...
 E sufletul vieții... E cheea fermecată
 Cu care se descuie o poartă încuiată,
 Unealta ce se află oriunde, — la tâlhar,
 Pe masa prea curată a sfântului Altar,
 La Regele puternic, la văduva săracă,
 E cântecul ce face durerile să tacă;
 Sămânța care crește sălbatec, fără frâu.
 Nu cere plug, nici holdă ca boabele de grâu...
 Din el rodește totul! Din grâu — doar biata pâine,
 O lună cere grâul să iasă. Până mâine,
 Din aur faci o casă... o sută... un oraș,
 De vrei, înfrângi un Rege și cumperi un vrăjmaș.
 Arunci un pumn de aur și vezi crescând deodată,
 În jurul tău, palate de marmoră curată,
 Cu trepte și coloane și statui și oglinzi,
 Oglinzi de sticlă scumpă, prin care, cât cuprinzi,
 Vedeâ-vei policandre cu mii și mii de raze,
 Lumini de pietre rare... smaralde... crisopraze.
 Oglinzi de sticlă scumpă, prin care trec femei,
 Femei ce poartă salbe, inele și cercei,
 Mătăsurii, fir de aur și păsări pe veștminte,
 Și'n ochi, cuvântul tainic ce mângâie și minte...
 Și vezi grădini bogate cu ape ce țâșnesc,

Cu lebede mai albe ca albu'mpărătesc,
Cu poduri neclintite, cu punți ce se ridică...

(Desface un sac și vântură aurul).

Auzi... auzi, cum cântă... cum sare și cum pică?
Ce muzică de îngeri!.. ce glas mângâietor!
Cum zornăie!.. cum sună!.. ce foc strălucitor!...

(Ridicându-se)

Arunci un pumn de aur, pe mare, și de odată,
Cu sute de corăbii vezi marea încărcată...
Corăbii mari, ce poartă tot felul de minuni,
Corăbii încărcate cu roabe și păuni...

(Nenoroc vântură aur).

Așa! Infige-ți mâna! In mână ții pământul!

Voevodul Nenoroc.

Cum zornăie! Cum sună! Cum... —
nu găsesc cuvântul —
Cum cântă!.. cum alintă!.. cum mângâie și cum,
Aduce, de departe, lumină și parfum!

Dracul.

Arunci un pumn de aur și cea mai mândră fată,
Femeea cea mai albă, se-apropie de odată,
Și vine către tine, chemată de-un îndemn
Mai mare ca îndemnul iubirei! La un semn
Făcut de mâna largă ce'mparte aur, — vine

Să-și tulbure albastrul privirile senine,
 Să-și peardă frăgezimea, punând în locul ei
 Podoaba cea mai scumpă visată de femei:
 (În loc de-o carne albă și caldă și curată,
 O carne pângărită, dar scump înveșmântată!)
 Arunci un pumn de aur și sfetnicul cinstit
 Iși vinde Impăratul și Neamul, — în sfârșit,
 Cu aurul acesta mărunț ce strălucește
 Ca stelele în lacuri, — de umbli'nțelepțește, —
 Tu poți printr'un Arhanghel, pe Domnul
chiar să-L minți,
 Când Fiul Său îl cumperi cu treizeci de-arginți!
 Și 'n ziua, când Satana gonit a doua oară,
 Pierzând acum pământul, va fi silit să moară —
 Găsește iar mijlocul de-a fi nemuritor, —
 Căci *Aurul* rămâne al său moștenitor!

Voevodul Nenoroc.

Am aur! aur! aur!.. Il văd întâia oară...
 Sclipirea lui ciudată mă arde, mă'nfioară...
 Și aurul acesta e-al meu?

Dracul.

Al tău!

Voevodul Nenoroc.

Al meu?

Dracul.

Grăbește-te !... Ridică-l... Urmează-mă !...

Voevodul Nenoroc (încercând să ridice aurul).

E greu !...

Dracul.

Ci vino ! Vremea trece ! In loc să'ncepem fuga,
Mai stăm de vorbă, vino !

(Se-aud cântece de orgă și clopote în dreapta)

Ascultî ? începe ruga !

S'apropie călăul !...

Voevodul Nenoroc.

Mi-e teamă !

Dracul.

Cum ? Fricos

Ce ești ! Ne pierdem vremea cu vorbe de prisos !...

De ce ți-e frică, spune ?

Voevodul Nenoroc.

Știu eu !... O presimțire

Imi spune că m'așteaptă o grea nefericire...

Dracul.

Dar ce nefericire mai mare e, de cât
Să mori, ca ucigașii, cu funia de gât?

Voevodul Nenoroc.

M'a prins o nențeasă ne'ncredere...

Dracul.

Ți-aduc scăparea... spune : de ce nu crezi în mine ?

Voevodul Nenoroc.

Tu știi ce-mi spuse tata : să nu plec din palat, —
Cât timp trăește dânsul!

Dracul.

Dar Verde-Impărat
Și-a dat suflarea vieței : e mort!...

Voevodul Nenoroc.

E mort!? O, tată!

Dracul.

Ci lasă tânguirea !... Să mergem ! Vin'odată!...
Călăul e aproape...

Voevodul Nenoroc.

M'apasă ca un nor...
Mă tem să viu cu tine — mai bine-aș vrea să mor !

Dracul.

Dar nu cunoști nimica... doar marea și palatul.
Tu nu'nțelegi, nebune, c'ai fost înmnișatul
Ce nu cunoaște lumea cu farmecile ei ?
In lume sânt ospățuri... și jocuri și femei...
Femei frumoase, calde, ce-așteaptă Feți-Frumoșii
Femei cu sânnuri albe și vârfurile roșii
Ca zmeura de roșii... mai dulci ca ea... Femei
Ce-ți cer un singur lucru, atâta doar : să vrei !
Femei cu brațe albe și moi ce te'nfășoară ;
Femei cu buze roșii ce-alintă și omoară
Și ard și se frământă, atunci când le săruți
Pe dinții albi... pe umeri, pe ochii stinși, pierduți ;
Femei ce'n așteptare se'ntind, șoptesc a lene
Cuvinte pătimeșe... se uită printre gene,
Inchid cu poftă ochii și brațele deschid ;
Femei ce ard și-așteaptă, sânt dincolo de zid !...
...Să mergem ! Vino ! Vino ! Așa ! M'ascuți... văd bine.

Voevodul Nenoroc (fermecat).

Te-ascult... Vorbește-mi încă...

Dracul.

Și'n urmă?

Voevodul Nenoroc.

Viu cu tine

Stăpânul meu... Vorbește-mi de lumea ce mă vrea.

Știu bine că în lume... acolo-i viața mea...

Cu tine... viu cu tine... În lumea largă du-mă...

Fanfarele să cânte... să fiarbă vinu'n spumă...

Corăbii mari... palate... ospățuri și femei...

(Diavolul i-a cuprins mijlocul și se'ndreptează spre fundul temniței. În clipa când vor să iasă, zidul piere și în fund, în mijlocul tingerilor, scoboară pe-o scară de foc, Arhanghelul Mihail. Fundul scenei e plin de lumină albastră, liniștitoare).

Arhanghelul Mihail (lui Nenoroc).

Oprește-te, nebune!

Dracul.

Ce?

Voevodul Nenoroc.

Cine ești?

Dracul.

Ce vrei?

Arhanghelul Mihail.

Să-ți iau din mână prada, Satano !...

Voevodul Nenoroc.

Care pradă ?

Arhanghelul Mihaîl.

Pe tine ! Minteă, ochii, au nu pot să mai vadă
Că sufletul ți-l cere un diavol ? N'ai văzut
Prăpastia grozavă în care-ai fi căzut ?

Dracul.

(Își aruncă mantia și căciula de Vistier și rămâne așa cum și-l închipne poporul. Nu e un „Mefisto“ cu sprâncenele ridicate, cu pană la pălărie și cu surâsul ironic, așa cum se vede în mai toate operele ; ci e negru și poartă coarne. Nu râde el singur de cecece spune, ci vorbește convins. Când își scoate mantaua, scena se umple în față cu o lumină roșie, care contrastează cu razele albastre ce împodobesc tingerii albi în fundul scenei).

Ei da, sânt dracul, dracul ! și dracul, câte odată,
Se dă cinstit pe față, — și coarnele-și arată...
Sânt eu !... Și vreau să cumpăr un suflet ! sânt cinstit !

(Către Nenoroc)

I-o spun și lui: „Sânt dracul! Te vreau, m'ai auzit?
 Un înger alb, — și altul mai negru ca pământul
 Te cer acum! Alege! Al tău va fi cuvântul!
 Arhanghelul e dânsul — iar eu sunt Belzebuth
 Iar eu sunt răzvrătitul — sunt îngerul căzut!
 Eram și eu acuma în ceata îngerească,
 Un înger care știe s'asculte, să slujească.
 Eram și eu Arhanghel cu aripi argintii
 Slujind, supus, pe Domnul, ca zecile de mii!...
 Dar n'am putut să sufăr mulțimea, umilirea, —
 Am vrut să fiu eu însu-mi, visam Dumnezeuirea!
 Dar *El* văzù în mine protivnicul cumplit
 Și atuncea, fără milă, din Cer m'a prăvălit
 Cu trâmbițe de-aramă — cu trăznete și surle!
 Cântați!... Cântați, Arhangheli, căci are cin'să urle!...

(Arhanghelului Mihail)

Am fost și eu odată, frumos și alb ca tine;
 Aveam odată aripi, privirile senine, —
 Ți-am fost odată frate — acum dușman îți sânt!
 ... Te văd... te văd și-acuma! Cu paloșul în vânt,
 Cu aripa'nfiortă, cu nările deschise,
 Striveai pe-acela care trufaș, se răsvrătise!...
 Strivește-mă și-acuma! Da, fii și-acum măreț
 Și fapta-ți o să aibă un mult mai mare preț!
 Strivește-mă și-acuma când nu mai ai la spate,
 Ca'n ceruri, să te-ajute puteri înfricoșate...
 În ceruri ești stăpânul — în iad stăpânul sânt:
 Arhanghelul și dracul sânt una pe pământ!...

Arhanghelul Mihail.

Pe cel strivit odată — eu nu-l mai pot, înfrânge!

Dracul.

Intr'asta e mai tare acel ce zace'n sânge, —
De-acuma se va teme doar cel învingător...
Amar, amar de-acea ce'nving în viața lor!...
Am fost înfrânt în ceruri — rămasu-mi-a pământul!
De nu pot face singur — eu stric ce face Sfântul
Aprind minciuna, răul, făclii în drumul meu!

Arhanghelul Mihail.

De veacuri strică dracul ce face Dumnezeu!

Dracul.

Și veacuri multe încă ce face *El* strică-va...
Destui Arhangheli are în cer — să-i cânte slava,
In fumul de tămâie al cântecului lor,
A-toate-Făcătorul se'mbracă într'un nor
Prin care Adevărul nu-l vede nici-odată...
Cântați !... Cântați Arhangheli !... Slăvirea voastră
['mbată!

Lăsați-mă pe mine, să urlu pe pământ
Cu cei ce n'au în viață, nici hrană, nici vestmânt,
Cu cei ce nu cer milă și fruntea nu și-o pleacă,
Cu cei ce vor să urce, s'ajungă și săntreacă,

Cu cel ce nu vrea jugul de-ar fi chiar Dumnezeu,
Cântați! Cântați, Arhangheli! lăsați să urlu eu!

(Lui Nenoroc)

Și-acum, destul! Să mergem!

Ne-așteaptă lumea. Vino!

O viață ai, — și viața, plăcerilor închin-o!

Ce-ți pasă ce-o să fie în Cer, — sau în mormânt...

Să nu zici niciodată „am fost“, „voiu fi“, ci „sânt“!

Arhanghelul Mihail (lui Nenoroc).

Oprește-te, nebune, atât cât mai e vreme,

Atâta timp cât glasul-mi mai poate să te cheme

Să-ți spună: „Vino!“...

Voevodul Nenoroc.

Unde?

Dracul.

Răspunde, unde-l chemi

Și ce-o să-i dai în locul aceluia ce-l blestemi?

Arhanghelul Mihail.

Eu cer și dau în urmă. Dă-mi viața pocăită,

O frunte ce se pleacă — o inimă smerită —

Și-apoi îți dau seninul...

Dracul.

Eu dau și'n urmă cer,
Eu dau domnia vieței!

Arhanghelul Mihail.

Eu dau albastrul Cer
De unde'ncepe raiul, de unde'ncepe zarea,
Lumina și nădejdea; și umbra și uitarea;
Visarea nesfârșită și sfinte bucurii.
Dau zările albastre cu nori trandafirii.
In raiul meu sunt codrii, poiene fermecate,
Cu flori ce luminează, cu stele 'mbălsămate,
Cu pomi ce cântă ziua iar noaptea plâng pe flori...
Câmpiile de rouă resfrâng de mii de ori
Seninul dimineții ce'n purpură scânteie...
Țâșnesc fântâni în soare și mii de curcubeie
Prefac întreg văzduhul în vesele grădini...
Amurgul țese zarea în umbre și lumini.
Acolo căprioare visează'n raza lunii...
Un cer cu stele poartă in coada lor păunii.,,
Mioarele s'adapă cu lupii, la izvor...
Zefiri, arhangheli, păsări și fluturi trec în zbor,
Iar munții par'că poartă cununi de foc pe creste...

Dracul.

Dar ce sunt toate acestea, când *Eva* nu mai este?
De când s'a dus femeia, — tot farmecul s'a dus!

Arhanghelul Mihail.

De când s'a dus femeea și dracul a apus,
O pace nesfârșită cuprinse paradisul:
Culcați pe labe, leii își dorm în pace visul...

Dracul (intrerupând).

Un leu ce doarme pașnic pe labe, nu e leu,
Cum nu ești tu Satana, cum nu sunt înger eu!
Ești leu? răgește! Șarpe? prefă-te în balaur!
Păun? respiră-ți coada! Ești mierlă? flueri! Taur?
Prășești! Vultur? te-aruncă în cerul tot mai nou
Și du-ți în pace jugul când ești măgar sau bou!
Acesta-i rânduială! De ce să cânte floarea
Și steaua să miroasă? Lăsați privighetoarea
Să cânte! Trandafirul să'mprăștie miros,
Iar omul să-și trăiască, în lume, viața, — jos!

Arhanghelul Mihail

În lume s'o trăiască, dar nu'n păcate grele...
Să meargă drept 'nainte cu ochii către stele,
S'aprindă smirnă'n suflet, s'alunge duhul rău!
Pe drumul drept urmează-ți, în viață, drumul tău!

Dracul (lui Nenoroc).

Cărarea-i mai umbrită de cum e calea dreaptă.

Arhanghelul Mihail.

Tu nu-i spui după moarte ce soartă îl așteaptă...

Dracul.

Tu nu-i spui ce-l așteaptă 'nainte de-a muri!..

Voevodul Nenoroc.

Destul!.. De-acum știu bine cu cine voiu porni...

(Arhanghelului)

A fost ursit ca omul să-și ducă'n lume traiul!
 Va fi frumos acolo, în raiul tău, dar raiul
 De-e sau nu, — eu nu știu. Dar traiul pământesc
 Îl știu că e!..

Arhanghelul Mihail (cu grijă).

Și-atuncea?

Voevodul Nenoroc.

Cu diavolul pornesc!

Arhanghelul Mihail.

O, minte rătăcită! Oprește-te, nebune,
 Te-arunci în foc!

Voevodul Nenoroc.

Știu bine!

Arhanghelul Mihail.

Privește-i ochii, spune,
Privește-i ochii. Nu vezi luminile verzui
De flacări și pucioasă ce ard în ochii lui?

Voevodul Nenoroc.

În ochii lui sunt patimi... sunt zări îndepărtate,
Cu cât mă uit la dânsul, cu atâta peptu-mi bate,

Arhanghelul Mihail.

Ascultă-i glasul. N'auzi gheena blestemată
Cum șueră... cum urlă?..

Voevodul Nenoroc.

Suflarea lui mă'mbată,
În glasul lui e lumea, — pământul ce mă vrea. —
Vorbește tinerețea, ființa, viața mea!
Mă duc cu el în lume!.. (Vrea să plece).

Arhanghelul Mihail.

Te-arunci în foc!

Voevodul Nenoroc.

Știu bine!

Arhanghelul Mihail.

Gândește-te!

Voevodul Nenoroc (apucând mâna diavolului).

Cu dânsul!...

Arhanghelul Mihail.

Gândește-te!

Dracul (triumfător).

Cu mine!

Arhanghelul Mihail (ridicând paloșul, îl amenință).

Oprește-te, nebune! Să nu cutezi!..

Voevodul Nenoroc (înfruntându-l).

Cutez!...

Arhanghelul Mihail (învins, își lasă paloșul la pământ, rugător).

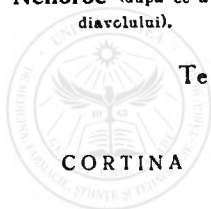
Oprește-te, copile!

Dracul (ia de mână pe Nenoroc).

Hai, vino!

Voevodul Nenoroc (după ce a privit pe fiecare, diavolului).

Te urmez!..

Actul III

ACTUL III

În țara celor ce petrec. În fund, palatul de cleștar, cu poartă largă la mijloc, cu scară de marmoră ce înaintează până în mijlocul scenei. Doi lei de piatră la margine. În față, e grădina palatului cu pomi înfloriți și alții plini de roze, cu tufișuri tainice, cu bănci de marmoră, cu bazinuri, cu lebede, cu fântâni ce țâșnesc. Păuni și căprioare se preumblă prin grădină. Ghirlande de roze nnesec unele tufișuri, sub care petrec Smei și Feți-Frumoși, în tovărășia Zânelor. Lumină puternică. La ridicarea cortinei sunt numai trei filozofi, care svârlă cu zarul în planul I, la stânga spectatorului).

Filozoful de 60 ani.

Trei!

Filozoful de 70 ani.

Patru!

Filozoful de 80 ani.

Șapte!

Filozoful de 60 ani.

Două!

Filozoful de 70 ani.

Nimic!

Filozoful de 80 ani (se scoală triumfător).

Aveam dreptate?

Filozoful de 70 ani.

Da, logica supremă, iubitul meu confrate,
Rămâne tot destinul; în mâna lui e tot.
El leagă fără voie strămoș de strănepot.

Filozoful de 60 ani.

În mâna lui e totul!

Filozoful de 80 ani.

Iar noi, zvârlind cu zarul
Pierzându-ne averea, lărgim mereu hotarul
Cel larg al cugetărei...

(În fund trece Făt-Frumos care se înalță pe două trepte, să
rupă rodul unui persic. Filozoful de 70 de ani l'a văzut și-l arată
celui de 80 de ani).

Filozoful de 70 ani.

Mă rog, o întrebare :

Filozoful de 60 ani.

Da...

Filozoful de 70 ani.

Cine-i neofitul,

Obraznicul acesta?

Filozoful de 80 ani.

Măgarul!

Filozoful de 70 ani.

Nepoftitul!

De ce se uită 'ncoace, cu gesturi de erou?

Filozoful de 80 ani.

Hai?... Cine-i îndrășnețul? Nu știi?

Filozoful de 60 ani.

Un oașpe nou !..

Epicurus, stăpânul grădinei fermecate,

L'aduse mai deunăzi din țări îndepărtate...
 Li place mult că-i tânăr, frumos și plin de-avânt,
 Il află plin de daruri și meșter în cuvânt !...

Filozoful de 70 ani.

Epicurus, de-o vreme se'ntrece mult cu gluma !

Filozoful de 80 ani.

Dar cine e copila cu care vine-acuma ?

Filozoful de 60 ani.

E Mira-Miralena, o fată de 'mpărat,
 O fată izgonită că nu s'a măritat
 Cu cel ce-i alesese de mire, împăratul !...

Filozoful de 80 ani.

Și fata stă de vorbă, acum, cu desmățatul
 Acesta ? Ce rușine ! A nu, pre legea mea !
 Epicurus se'ntrece cu gluma... Ce mai vrea ?
 Incetul cu încetul răpitu-ne-a femeia
 Și-a dat-o celor tineri ; și-acuma vrea „Ideia“
 S'o ia superbeii cete a celor înțelepți ?
 Permiteți-voi aceasta, iubiiții mei adepți ?
 Cu care drept să vină cei tineri ? întrebați-i !

Filozoful de 60 ani.

Sunt legile eterne ce schimbă generații,
Sunt legile fatale, iubiții mei confrăți,
Și'n fața lor se cade...

Filozoful de 70 ani.

Aud?...
.

Filozoful de 60 ani.

Să vă plecați!

Filozoful de 70 ani.

Cum? Ce?...
.

Filozoful de 80 ani.

Te'nșeli, iubite, ilustrule confrate l...
Ori poate că te legeni în dulcea voluptate
De-a fi și tu, ca dâșii, un tânăr Făt-Frumos?
Dar nu te uiți, ilustre, că-ți cade brâul jos?

Filozoful de 60 ani (legându-și brâul).

Să cred că-s încă tânăr? Cum eu? Eu, veneratul...
A, nu!

Filozoful de 70 ani.

Rămâi aicea, să ducem ne'mpăcatul
Război! Avem trecutul și laurii cu noi...
Luptând cu cei mai tineri învingem în război!...

Filozoful de 80 ani.

Să ducem lupta, bine... Frumos!... Dar știți voi, care
E cel mai crunt potrivnic, 'dușmanul cel mai mare?

Filozoful de 60 ani.

Ghicesc!

Filozoful de 80 ani.

Ghicești? Răspunde!

Filozoful de 60 ani.

Epicurus!

Filozoful de 80 ani.

Da, el!

Veni la noi odată, în treacăt, fără țel,
Și iată-l, dup'o vreme, tronând ca și un Rege:
Imparte veselia și laurii-i culege;

La vorba lui oricine se vinde ori și cui,
Ba chiar și noi, bătrânii, pălim în fața lui...
De ce ?

Filozoful de 70 ani.

El are daruri ce farmecă pe oricine...
Și adeseori, ilustre, te'nșeală chiar pe tine...
Bătrânii văd într'insul un mășter în cuvânt ;
Femeile, ispită ; cei tineri văd avânt...
Cu vorba lui aprinde un foc, și apoi îl stinge...
E logica... E „verbul“, „cuvântul“ care'nvinge...
Cu logica-i măiastră jucându-se istet
El poate să învingă pe cel mai îndrășneț...

Filozoful de 80 ani.

Cum, noi, noi înțelepții, cu gânduri venerate,
Să stăm așa de-o parte, cu mâinile legate ?
Și cel din urmă tânăr să calce peste noi ?
Confrații mei, e ceasul supremului război !
Pornim de-acum la luptă ! Cu noi e toată firea,
Cu lupta cea din urmă începe nemuirea !

Filozoful de 70 ani.

Stejarul vechi doboară mesteacănul ușor !

Filozoful de 80 ani.

Trăiască 'nțelepciunea, regina tuturilor !

Filozoful de 70 ani.

Da! da! Strigați cu toții: „Trăiască bătrânețea“
 Ecoul va răspunde:

Făt Frumos (din culise).

„Trăiască tinerețea!“

(Năvălește în scenă cu o ceată de tineri și zâne, împodobiți cu ghirlande de roze).

Trăiască veselia și jocul sgomotos!
 Și cântecul și viața!...

Filozoful de 70 ani.

Ecou-i mincinos!

Făt Frumos.

Bătrânilor, afară!

Filozoful de 70 ani.

Obraznic!

Filozoful de 80 ani.

leși! Să piară!...

De unde vii? ce cauți?

Făt Frumos.

Ați stat prea mult. Afară !...

Filozoful de 70 ani.

Obraznic ! Sicofante !..

Filozoful de 80 ani.

A ! tu mi-ai fost ecou ? !

Să eși !...

Făt Frumos.

Ba voi !...

(Priu poarta palatului coboară Dracul, cu mâna pe umărul Voevodului Nenoroc. Diavolul poartă vestimente scumpe, barba și părul în inele negre, strălucitoare ; pe cap, cunună de trandafiri albi).

Dracul.

Tăcere ! V'aduc un oaspe nou !

Intâia Zână.

Un oaspe nou ?

A doua Zână.

Ce tânăr !...

A treia Zână.

Frumos !...

Intâia Zână.

De unde vine ?

Dracul.

Născut din raza lunii și apele senine,
Veni, pe-o scoică verde, mănătă de zefir...

Voevodul Nenoroc (trăgându-l de mână).

Ascultă, mi se pare că nu sânt...

Dracul.

Și că'nșir

Minciuni !...

Voevodul Nenoroc.

Ba nu, dar eu...

Dracul.

Știu bine ! Cată
Să placi întotdeauna ! De pildă, altădată

Să spui că vii din lună, pe-o rază de argint...
Mereu să fie nouă povestea ta!

Voevodul Nenoroc.

Să mint?

Dracul.

Să minți... Când intri'n lume, să'mbraci a lumii haină,
Inchină-te Minciunei — aceasta-i mare taină!...
Intrăm în lume!... Cupe!

O Zână (aducând cupe).

De aur!

A doua Zână.

De cleștar!...

Dracul (întinde cupa Voevodului Nenoroc).

Așa!... Să 'nchini Minciunei întâiul tău pahar!

(Harfele și flautele cântă, în culise. Dracul urcă trei trepte și cu paharul în mână, spune)

Minciuna-i o femeie cu ochii verzi, ca marea..
E visul — e nădejdea... frumosul... înșelarea.
Prin ea se înoește cuvântul ce s'a spus,
Răpiți minciuna vieții și farmecul s'a dus!

Corul.

Minciuna-i o femeie *cu ochii verzi ca marea !...

Dracul.

Minciuna-i piatra scumpă prin care vezi palate,
 Orașe... poduri... ape... ținuturi fermecate —
 E scoica unde cântă și plâng întinse mări,
 Amurgul ce zidește orașe'n depărtări —
 Minciuna e lumina ce face dintr'o gărlă
 O mare fără margini, un vultur din șopârlă.
 Ea pune tot ce nu e în toate câte sânt, —
 Prin ea vezi lumea 'n stele și stele pe pământ !

Corul.

Ea pune tot ce nu e în toate câte sânt !...

Dracul.

Minciuna 'nsufletește !... Minciuna-i vrăjitoare !
 Din floare face flutur, din flutur face floare...
 De n'ai aripi, ca șoimii printrânsa poți să zbori ;
 Ea dă un suflet floarei și sufletului, flori !
 Din soare și din nouri își țese curcubeu.
 I-a spus femeii : „înger“ și dracului : „femeie“,
 Și-așa precum înalță bordeiul în palat, —
 Din hoț, minciuna face un sfetnic de 'mpărat !

Corul.

Din hoț, minciuna face un sfetnic de 'mpărat!...

Dracul.

E purpura... cununa... hlamida 'mpărătească...
 S'o poarte cel ce știe cu ea să se gătească...
 Minciuna șade bine doar omului isteț...
 Și ce e adevărul? Un dar fără de preț...
 Prin el vezi norul-nuor, și marea vezi că-i mare...
 Întreabă mincinoșii!... O lume văd în zare!...
 Pe cât e de frumoasă și grea minciuna lor,
 Pe-atât e adevărul de sarbăd și ușor!

Corul.]

Atâta-i adevărul de sarbăd și ușor!

Dracul.

Eu vreau să cânt minciuna ce știe să prefacă,
 Ce știe să'noiască... Las altora să placă,
 Din umbră-i, Adevărul... De cât un cerșetor
 Desculț și gol, mai bine un Rege'nșelător!
 Să piară cerșetorul ce-aleargă după hrană!...
 O haină zdrențuită prin care vezi o rană, —
 Acesta-i adevărul, — și lui vreți să mă'nchin?
 A, nu! închin Minciunei paharul meu cu vin!

Corul.

Inchin, închin Minciunei paharul meu cu vin!...

(Cântecul izbucnesc mai vesel, mai puternic. Ce trei filosofi bătrâni, cari ascultaseră din primul plan, comentează în tot timpul. Cum a isprăvit Dracul, cei tineri, cari îl ascultaseră de aproape, strigă :)

Tinerii.

Minciuna, da... Trăiască!... Așă e!... Ai dreptate!..

(Se strâng în jurul Dracului, care își ciocnește cupa cu Nenoroc. Filozofii cei bătrâni, fără să se apropie de ceata celor din fund, vorbesc în față.)

Filozoful de 70 ani.

Puterea care'nvinge, iubitul meu confrate,
E logica, e „verbul“ de care ți-am vorbit...
În fine e „cuvântul“!

Filozoful de 80 ani.

Ceva mai lămurit...

Filozoful de 70 ani.

Tu nu știi ce'nsemnează „cuvântul“. E puterea
Ce schimbă orice lucru, — de faptă leagă vrerea...
E fiu'nțelepciunii și tatăl faptei, — deci

Cuvântu-i legătura gândirei strânse, reci
Cu fapta ce-o să vie...

Filozoful de 80 ani.

Cuvântul, prin urmare,
A fost 'nainte de faptei...

Filozoful de 80 ani.

Scriptura, mi se pare,
A spus la fel și dânsa: „La 'nceput...”

Filozoful de 70 ani.

Urmând mereu Scriptura...

Greșim

Filozoful de 60 ani.

Atunci?...

Filozoful de 70 ani.

Să lămurim!...

Când vede—un pom în cale, un prost va zice: „Iată
Un pom“. Dar mincinosul, cu mintea mai bogată,
Răspunde: „E balaur!“ „Balaur“? Cum așa?
„Balaur!“... Mincinosul, un ceas întreg va stă
Vorbindu-i în icoane, cu vorbe 'ntortochiate,

Cu mâinile, cu ochii închiși pe jumătate,
 Vorbind atât de bine, că prostul, uluit,
 Răspunde : „Ai dreptate... Balaur ! Am greșit !“

(Cei trei filozofi continuă să vorbească ; în fund, vinul curge).

Dracul (lui Nenoroc).

Aici e lumea 'ntreagă : beție și lumină,
 Cântări, iubire, jocuri ; femeile-or să vină
 Și'n fața ta, frumoase, încet s'or perindă...
 Aceasta-i lumea... Spune, îți place mult ?

Voevodul Nenoroc.

O, da !...

Răsuflu cu plămâni, cu ochii, cu urechia...
 Aicea-i totul tânăr !... Nimic, nimic din vechia
 Și-amarnica tăcere a tristului palat,
 Și-a temniței cumplite din care m'ai scăpat !...

Dracul (tăinic).

Tăcere !... Nici o vorbă de temniță !... Cuvântul
 Acesta înspăimântă... Infășură'n vestmântul
 Uitărei, tot trecutul (Tare). Turnați !... Turnați-i vin !...

Crăiasa zânelor.

De unde vii încoace, frumosule străin ?

Voevodul Nenoroc.

Am fost silit, Domniță, de scumpii mei părinți
Să umblu tot pământul!

Dracul

Așă! Incepi să minți!...

Voevodul Nenoroc.

Povestea mea e lungă! Eu viu din depărtarea
Ținutului de ghiață, cu munți de flacări. Marea,
Urcându-se pe turnul străvechiului palat,
Înghiață și rămâne așa cum a'nghețat...
Și eu plecai de-acasă pe-o noapte înghețată!
Am dus o viață lungă și-atât de sbuciumată!
Măntreb: în care țară n'am fost? și nu-mi răspund:
Umblai întreg pământul și marea, până'n fund...
Acolo, în adâncuri sunt ceruri înstelate...
În loc de vânt, e valul; în loc de munți, palate,
Acolo-i primăvară de patru ori pe an
Și'n loc de pomi, Domniță, sunt ramuri de mărgean.
Acolo, scoici de aur cu pietre scumpe'n cute
Împart, în tremurare, cântări necunoscute;
Iar apele răsună de par'c'ar fi cleștar...
În loc de stele, peștii, purtând câte-un fanar,
Se duc să lumineze adâncurile mării...
Am fost și mai departe de marginile zărei
Și n'am lăsat în urmă, un țărnm necunoscut!...

Dracul.

Ce țări fermecătoare ! Doar cel ce n'a văzut
 Atâtea, poate spune cu-atâta dibăcie...
 Un lucru nu mai place aceluia ce-l știe...
 Dar cel ce nu-l cunoaște rămâne fermecat !

(Arătând pe Nenoroc)

În cinstea lui, aduceți paharul înspumat !...

Crăiasa zânelor (către Nenoroc).

De vii cu orice gânduri, de vii din orice țară,
 În țara noastră 'n care e vecinic primăvară,
 De vrei să stai o clipă sau vrei neconținut —
 De vii cu orice gânduri — să fii bine venit !

Corul.

De vii din orice țară, să fii bine venit !

Craiasa zânelor.

La noi sunt zâne mândre, și jocuri și beție ;
 Sunt roade pârguite, lumină, veselie,
 Și grija nu-și abate vulturul ei cernit,
 De vrei să stai o viață, să fii bine venit !

Corul.

De vii cu orice gânduri, să fii bine venit !...

Voevodul Nenoroc.

O cupă! Beau în cinstea femeilor visate,
 În cinstea tinereții și-a grijilor uitate...
 Eu n'am cuvinte calde, urări; în locul lor,
 Am scule, pietre scumpe, cu foc strălucitor...

(Un sclav negru ti aduce o tipsie de argint, încărcată cu șiraguri de mărgele, brățări, salbe de aur, cu pietre scumpe, etc.
 Nenoroc pune pe fruntea unei zâne o diademă).

Voevodul Nenoroc.

Aceasta pentru tine, costiță aurie! (alteia).
 O salbă, pentru tine!...

O Zână.

Brățara mie!

Voevodul Nenoroc (intinzându-i brățara).

Tie!...

Altă Zână.

Și mie o brățară!...

Alta.

O salbă

Alta.

Un inel!

Alta.

Eu vreau cunună!

Voevdoul Nenoroc (întinzându-i o diademă).

lată!

O Zână (altea, care n'a cerut nimic).

Il vreau pe el!

(Lui Nenoroc).

O, tu ce'mparți la toate șiraguri nestimate,
Păstrezi ceva femeii iubite, așteptate?
Mai ai ceva? Răspunde!...

Voevodul Nenoroc

Știu eu?...

Făt Frumos (lui Nenoroc).

Mai ai ceva:

Un lung șirag de lacrimi... (Zânele râd și se reped la cele
din urmă giuvaeruri. Cei trei filozofi bătrâni continuă discuția.
în fața scenei).

Filozoful de 80 ani (celui de 70 de ani).

Ilustre, nu-i așa!

Nici exemplificare nu vreau și nici citații...
 Sinteza!... lată totul... Să nu-ți înșeli confrății
 Cu pomi și cu balauri, ca pilda celor doi...
 Vorbește în sinteză — nu-ți bate joc de noi!...

Filozoful de 70 ani.

Întâi a fost gândirea, apoi a fost cuvântul.
 Iar fapta, cea din urmă!...

Filosoful de 80 ani (violent).

Cuvântul e vestmântul,
 Gândirei, prin urmare din două, nu din trei
 Puteri se face totul!

Filozoful de 70 ani (bate cu toiagul în pământ).

Cuvântul!

Dracul (auzind coarta, se apropie).

Dragii mei,
 Lăsați... Rostiți cu toții cuvinte — adevărate...
 Eu nu văd filozoful ce n'ar avea dreptate!...
 Ce lucruri v'ași mai spune! Ce lucruri! Dar e greu,
 Căci voi întoarceți vecinic pe dos cuvântul meu!
 Ce spun, ea spun în treacăt, cu-un singur gând: să placă.
 Nu caut „adevărul“! Frumosul caut! Dacă
 Ce spun ar fi mai bine — altminteri, — ce e sus
 Răstorn, — și spun altminteri!... Așa că...

Filozoful de 70 ani (celui de 60 ani).

Nu ți-am spus ?

In capul meu se face din ce în ce lumină !

Făt Frumos (bătându-l pe fruntea pleșuvită).Ca soarele lucește chelia ta divină !... (Fuge și văzând că
gluma lui a prins, strigă)„Gândirea“ și „cuvântul“ le vine prea ușor,
„Dar fapta“ se arată mai greu la vârsta lor !**Filozoful de 80 ani.**

Obraznic !...

Făt Frumos.Vine vremea când omu-și pierde firea...
„Gândirea“ și „cuvântul“, „cuvântul“ și „gândirea“.
„Sfârșitul“, „începutul“ și „ziua cea de-apoi“, —
In groapă...**Filozoful de 80 ani.**

Ești afară !...

Făt Frumos.

Ești afară voi,

Bătrânilor ! Afară ! Duceți-vă în piețe,
Să dați acolo sfaturi și proștii să le'nvețe !...
Ce rost aveți aicea cu noi ? Să croncăniți ?

Filozoful de 80 ani (ridicând ciomagul).

Obraznic !...

Filozoful de 60 ani.

Eșt afară !

Filozoful de 70 ani

Afară !...

Mira (apărându-l).

Nu-l goniți,
Căci cine-o să ne-aducă ciorchini și piersici coapte ?
Și cine-o să ne spună povești, la miez de noapte ?

Intâia zână.

Nu, nu vrem noi să plece... E tânăr... E păcat !
Iertați-l !...

Filozofii.

Nu !

Mira.

Iertați-l!... Răspundeți, l'ați iertat?

Făt Frumos.

Nu-mi trebuie!... Sânt tânăr!...

Filozoful de 70 ani.

Afară bârfitorul!

Făt Frumos.

Al vostru e trecutul; cu mine-i viitorul!
 Voi sânteți norii negri; eu sunt un curcubeu!
 Să stea trecutul vostru ca jug pe gâtul meu...
 S'apese... să strivească... mereu mai greu — nu-mi pasă
 Sânt tânăr!... am putere... înfrunt și rabd!...

Filozoful de 80 ani.

Să iasă!...

Să iasă îndrăznețul!... (Câteși trei filozofii bat cu toiașurile
 în pământ, amenințători).

Făt Frumos

A, lupi și, papagali

Bătrâni...

Filozoful de 60 ani.

Ce-ai zis?

Făt Frumos.

Maimuțe!

Filozoful de 60 ani.

Ce?

Făt Frumos.

Șacali

Flămânzi, urlați, nu-mi pasă! Sânt tânăr — ca furtuna!
 Sunt tânăr, — tinerețea învinge totdeauna!
 Legați în lanțuri grele avântul, viața mea;
 Mânia voastră cadă ca muntele de grea, —
 Nu-mi pasă, nu!... Nu-mi pasă! Scuipați-vă otrava
 Voi șerpi bătrâni, balauri! In totdeauna sta-va
 In fața voastră, mândru, avântul tinereșc!
 Nimica nu-l învinge!... Iertarea? N'o doresc!
 Cu voi e oboseala și anii și rugina...
 Cu mine-i tinerețea, avântul și lumina!...
 Sânt drumuri noi cu mine; cu voi? un țintirim!...
 Cântați, copii din harfe!...

Bătrânii.

Și noi, — și noi trăim!

(Pe când harfele și faufarele cântă vesel în culise, Făt frumos urcă
 două trepte pe scara din fund și într'o rază de soare, spune)

Făt Frumos.

Sânt flacăra ce-o vede în zare călătorul,
Sânt solul primăveri..., sânt vântul și cocorul,
Întâia rândunică, întâia viorea...
Voi sânteți frunza moartă, voi sânteți iarna grea!

(Urcă încă două trepte)

Renasc în mine veacuri și lumi de mult apuse,
Sânt vorbele știute, sânt vorbele nespuse,
Sânt clipa cea de față și cea din viitor;
În lanțul greu al vieții: inel strălucitor,
Înel de care-atârnă întregul lanț al vieții,
În cuiul veșniciei. Sânt floarea dimineții,
Sânt dunga cenușie ce leagă de pământ
Seninul cer al nopții... sânt undă... rouă... vânt.

(Urcă încă două trepte)

Sânt pata care crește pe albele ogoare,
Pământul ce răsuflă în razele de soare,
Sânt plugul ce străbate mănoasele câmpii...
Cântați, cântați prieteni în svon de ciocârlii!

(Pe când flautele și harfele cântă mai tare și femeile îl înconjoară, lovindu-l cu flori și țipete de plăcere, el se desface brusc din lanțul lor, coboară treptele în grabă și vine în fața celor trei filozofi).

Voi ce mai vreți aicea? În vinele'ngroșate
Voi n'aveți sânge: apă! Nu, pieptul nu mai bate
Ca șipotul de munte, ca pieptul nostru...

Filozoful de 60 ani.

Minți!

Făt Frumos.

Vă sângeră bărbia: gingia fără dinți
 Nu poate să scrâșnească! De vine pleșuvia
 Și mintea pleșuvește! Vărsați-vă mânia
 Și ura voastră mare, dar fără de'nțeleș...
 Voi n'ați știut s'alegeți din iarnă, ce-i de-ales:
 Să fiți câmpia largă și albă și curată...
 Voi n'ați păstrat seninul de culme depărtată
 Ce stă înaltă, mândră și albă lângă cer!
 Din iarna vieții noastre, păstrat-ați asprul ger
 Și Crivățul năpraznic ce urlă și se sbate...
 Urlați ca el... svârliți-mi blesteme'nfricoșate!...
 Eu stau cu pieptu'n față, suflați că nu mă sting!
 Suflați ca el! Nu-mi pasă: sânt tânăr și înving!...
 ...De ce-a tăcut acolo cântarea fermecată?

Voevodul Nenoroc (blând).

Prietene, ascultă!... Vei fi și tu odată
 Bătrân: și alții tineri în tine vor lovi,
 Cu-aceleași vorbe grele.

Făt Frumos (arătând pe filozofii cei bătrâni).

Ei nu vor mai trăi
 Să-și vadă mulțumirea! Ca morții, și bătrânii:
 Având la spate anii, fiind pe tot stăpânii,
 Nu lasă pe cei tineri să aibe trai ușor
 De oarece, sărmanii, nici ei, în viața lor,

N'au fost lăsați în pace de morții din 'nainte
Ce rîd, cu rîsul morții, în funduri de morminte!

Voevodul Nenoroc.

Vei fi bătrîn ca mâine...

Făt Frumos.

Și eu, la rîndul meu
Pe gâtul celor tineri voiu pune jugul greu...
Slăvit să fie-acela ce-o ști să mă înfrunte!
Eu însumi îi voiu pune cununi de flori pe frunte!
Dar fiindcă nu-l văd încă pe cel care-o va vrea
Cununa tinereții, o pun pe fruntea mea!

(Se încunună cu roze albe și ese în mijlocul cetei sgomotoase).

Dracul (lui Nenoroc).

Îți place?

Voevodul Nenoroc.

Da, e tânăr...

Dracul.

Frumos... gătit...

Voevodul Nenoroc.

Disprețul,

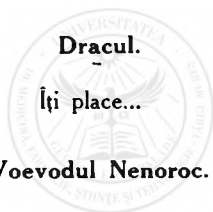
Mândria-i tinerească, mi-arată că'ndrăznețul
Acesta, o să fie ceva în viitor...

Dracul.

Nu simți un pic de ciudă ? E prea încrezător !

Voevodul Nenoroc.

Increderea aceasta...

Da, îmi place !...

Dracul.

De-ar vrèa să fiți prieteni, de-ar cere-o, tu ce-ai face ?

Voevodul Nenoroc.

Aș vrèa să-i fiu prieten !

Dracul.

Ar fi ceva. Dar nu !

Visez ceva mai mare !

Voevodul Nenoroc.

Eu nu știu... Spune tu !

Dracul.

Ucide-l!...

Voevodul Nenoroc.

Cum ?!

Dracul.

Ucide-l!

Voevodul Nenoroc.

De ce-ai vreă să-l răpun ?

Dracul.

De ce ? Mi-e ucenicul și sfetnicul mai bun !
 Ucide !... Ce frumoasă e sabia întinsă, —
 Când taie fierul rece o inimă aprinsă !
 Când pieptul care bate deodată a 'nghețat.
 Când ochiul plin de flacări îl vezi întunecat !
 Să știi că dintr'odată, cu mâna ta voinică,
 Pe buze cu surâsul senin, — și fără frică

Și fără să te mustre părerile de rău,
 Înlături, pe vecie, un om, din drumul tău !
 Un semn de-al tău, — și viața și farmecile vieții :
 Iubirea, bogăția și-avântul tinereții, —
 Un semn de-al tău și toate s'au dus .

Voevodul Nenoroc.

O, e cumplit !...

Mă 'ndemni la moarte ? !...

Dracul.

Tremuri ?... Ești slab, ești istovit...
 Mai beà din vinul ăsta : când trece el prin vine
 Se fac mărețe fapte, — căci judeci mult mai bine...
 Doar faptele mărunte se fac fără de el !

Voevodul Nenoroc (bea).

Așà e... Vinul trece ca focul... Sânt oțel !...

Dracul.

Un semn de-al tău, — și-atâta !...

Voevodul Nenoroc (scoate sabia).

Așà e !... Ai dreptate...
 În mine simt îndemnuri... Da ! Inima îmi bate
 Mai repede... O cupă !...

Dracul.

Așa... Te-ai hotărât! ?...

Voevodul Nenoroc.

Ai vreă să... (Arată sabia).

Dracul.

Nu acuma ! (In sine). Mi-ajunge și atât !

(Lui Nenoroc care pornește)

Nu ! nu te duce colo ! Să stăm aici, de pândă,
De vrei să afli lucruri frumoase. Noaptea-i blândă
Și sângele e tânăr. Acuma e limbut
Și cel mai prost. Așteaptă. E ceasul cunoscut
Când vin perechi, să-și spună cuvinte 'nflăcărate...

Voevodul Nenoroc (cald).

Sânt clipele iubirei !... (Ii prinde mâna și o pune pe inimă).

De-ai ști, de-ai ști cum bate !

De când aștept !

Dracul.

Tăcere ! Ascunde-te colea !

(Se ascund amândoi în dosul unui tufiș... Făt-Frumos și Mira se caută).

Făt Frumos.

Domniță !...

Mira.

Tu ești ?

Făt Frumos.

Vino ! O, vin lumina mea !

(O prinde de mână și-o așează pe un trunchiu).

Așa ! Petreacă alții în cântec și beție,
In jocuri desfrânate... Sub larga împărăție
De frunze și de stele, noi singuri ne-om iubi
O seară...

Mira.

Noaptea 'ntreagă...

Făt Frumos.

Da, până 'n zori de zi !...

O, Mira, farmeci noaptea cu darurile tale !

Mira.

A fost ursit, iubite, să-ți ies cândvă în cale...

Făt Frumos.

Ce vânt, prielnic mie, spre mine te-a purtat ?

Mira.

E vântul din spre Țara lui Roșu-Impărat !...

Făt Frumos.

O, Mira-Miralena !... Când stam cu mintea dusă,
Cu tâmplele în palme, și-o dragoste nespusă
Prindea să mă 'nfășoare, o da, de-atâtea ori
Ghiceam această clipă, prin anii trecători,
Visam iubirea noastră scaldată în lumină !

Mira.

Și eu știam că ceasul va fi cândvâ să vină...
Eu nu știam de tine... Trăiai, muriseși, sau
În lume nu veniseși ? În minte-mi perindau
Tot felul de răspunsuri : „A fost în altă viață“ !...
„Va fi în altă viață“ ! Dar vezi, știam că'n față
Vom stă și noi odată, cândvâ și undevă...

Făt Frumos.

Și-acuma iată mâna și ochii... fruntea ta ;
Și-acuma iată fața de-atâtea ori visată,
Și calda răsuflare, dorită altădată,

Și buzele dorite în nopțile târzii...
 Și iată-te întreagă... Știam eu c'ai să vii !
 Știam că mi s'arată odată, paradisul !

Mira.

Când mii și mii de oameni se sting chemându-și visul,
 Și dându-și viața pradă părerilor de rău,
 E-atâta fericire să știi că visul tău
 Îl simți trăind aevea, subt calda ta privire,
 Așa cum fac în ceasul acesta de iubire !...

Făt Frumos.

Vezi tu, această lume e mare și e rea :
 Dispreț... rușine... lacrimi... cruzime... ură grea.
 Nevrednic e pământul și viața pământească,
 Dar dacă într'o clipă el poate să 'ntâlnească,
 În trecăt, două inimi ce'n visuri s'au chemat,
 Atâta, doar atâta, o ! binecuvântat
 Să fie atunci pământul !

Mira.

O clipă de iubire
 Răscumpără o viață de chin și umilire...

Făt Frumos.

În cer te căutasem ; pământul mi te-a dat...

Mira.

Slăvit în veci să fie și binecuvântat !...

Făt Frumos.

Am fost rătăcitorul, pe apele 'noptate ;
Am fost o biată luntre ce geme și se sbate
În urletul furtunii, — iar tu mi-ai fost liman,
Odihna ce-o chemasem în sufletu-mi sărman !

Mira

Am fost un țărniș de mare pustiu, bătut de unde,
Un țărniș care visează în apa ce-l ascunde
Să-i vină de departe doritul lopătar...
Am fost un țărniș ce-așteaptă și-așteaptă în zadar.....
Și tu mi-ai fost, iubite, nădejdea, lopătarul !...
S'a dus singurătatea, pustiul și amarul...
Sărmanul țărniș de mare, prin tine-a renăscut
Și pasărele cântă și florile au crescut !

Făt frumos.

Mai dulce decât somnul, îmi dai mai multe vise...
Pluteam pe neguri grele și-un nour se deschise,
Și luna pentru mine prin nouri străbătă
Ești luna mea, Domniță...

Mira.

Da, soarele ești tu !

Lumina mea' de lună din tine' se coboară,
Prin tine dau lumină! O rază! (Făt Frumos o sărută).

Mă 'nfioară!...

Mă arde!... (După o altă sărutare).

Mă înghiață! (după o altă sărutare).

Ce bine e așa...

Ce bine mi-e subt noaptea înaltă, largă, verde...

Făt Frumos (tresare și se ridică, privește împrejur și-și trece
mâna peste frunte, alungând un nor).

Mira (cu teamă).

Un negru gând te-abate...

Făt Frumos.

E teamă de-a te pierde!

În clipa cea mai dulce mă tem de viața ta!

Ași vrea să fiu cu tine, departe undeva

Să nu ne știe nimeni. Aș vrea să fug departe

Căci lumea ne pândește... căci lumea ne desparte...

De n'ai fi tu, Domniță, s'ar stinge orice stea.

Să nu te-ascundă norii, nu, nu lumina mea!

Un șarpe-mi roade'n suflet și inima-mi sfâșie...

Mi-e frică. Adă mâna. Așa (Amenințător). Acum să vie

Toți diavolii! Nu-mi pasă!... Te strâng cu braț de fier.

Da! Cel mai groaznic trăznet să scapere pe cer

Nu-mi pasă!..

Mira (privind împrejur).

Dar, iubite, nu-i nimeni;

Făt Frumos.

Ai dreptate

Ne binecuvintează înalturi înstelate
 Iși sună'n zare plopîi argintul frunzei lor;
 O pasăre uitată suspină... Un izvor
 Sfărâmă bobi de aur și de mărgăritare;
 Iar cântecul beției s'aude'n depărtare,
 Mereu, tot mai departe... Dă-mi ochii, mâna ta...
 Coleă... ușor... aproape...

Mira.

Ce bine mi-e așa...

Făt Frumos.

Adormi... adormi pe brațu-mi, ca fulgul de ușoară...
 Ce blând coboară noaptea!.. Ce leneș ne'nfășoară!
 Să-și culce frunza plopîi... s'o legene ușor...
 Și pasărea uitată și tainicul izvor,
 S'adoarmă toate... toate... cu tine-adoarme firea...

(Iși calcă fruntea pe sânul ei și rămâne așa)

Dracul (eșind din umbră, tainic).

Il vezi? Răspunde, ce vezi?

Voevodul Nenoroc.

Iubirea !

Dracul.

Amăgirea ~

E noaptea ce vorbește într'înșii ! Să-i trezim...
 Tăcerea obosește, tăcerea-i țintirim...
 Visarea-i moartea vieții !.. (tare). Să intre cântăreții !..
 Să intre iar plăcerea și farmecile vieții...
 Lumină... flori și cântec...

(Se face lumină. Cetele de tineri intră agitat, în sunetele muzicilor.)

Așa !... Cântați !... Ha !... Ha !...

Treziți și visătorii.... (Canta se repede la cei doi îndrăgostiți, cari s'au deșteptat, dar nu vor să-și desceșteze brațele).

Un glas.

Treziți-vă !... (și zguduie)

Al doilea glas.

Așă !

Al treilea glas.

Danțați și voi !...

Alt glas.

Să cânte !...

Altul.

Să cânte și să joace !

Altul.

Așa e !

Altul.

Despărțiți-i !

(O ceată de tineri, apucă pe Mira și o desparte de Făt Frumos)

Un tânăr.

Să vii cu noi !

O zână (din ceata zânelor cari țin pe Făt Frumos).

Incoace !...

(Ii despart și, în hohotele de râs, cele două cete se împart ; zânele joacă în jurul lui Făt-Frumos : Feții Frumoși în jurul Mirei).

Dracul.

Aceasta-i veșnicia iubirei ; un sărut !

() șoaptă trecătoare ! O clipă s'au crezut
 Legați pe veșnicie — al lor era pământul !
 Ce caldă fuse vorba și ce frumos avântul !
 Acuma... iată : visul, din cer s'a prăbușit !...
 Vezi ? Vorbele-s deșarte !

Voevodul Nenoroc.

De ce i-ați despărțit ?

Dracul.

Iubirea ne'nplinită e mult mai roditoare ! (tare)
 Lumini ! Copii, începeți, măreța sărbătoare ! (dausuri)

(Voevodului Nenoroc)

De ce-ai rămas pe gânduri ?

Voevodul Nenoroc.

M'a prins un gând amar
 Când știu, când știu prea bine că toate-s în zadar !
 La ce sunt bune toate ? Lumina, veselia ;
 Și floarea și femeia ; cântarea și beția ;
 Vestmintele bogate, cununa asta greă,
 Când știu că nu s'alege nimic, pe urma mea ? !
 Deasupra groapei mele, ca frunzele, uitarea
 Incet, se va așterne... Va crește nepăsarea...
 Cu vremea, țintirimul va fi oraș de vii,
 Pământul tresări-va în jocuri de copii...

Și poate că în iarba călcată în picioare,
 În praful ce se urcă sclipind voios la soare,
 E inima-mi sărmană, e capul prefăcut
 Tărână, — ca pământul din care m'am născut!
 O, cât n'ași dà să țină mereu, mereu beția...

Dracul.

- Fă-ți chip cioplit, căci piatra înfruntă veșnicia...
 În ea trăești de-apururi, te naști în orice zi,
 Ea singură ți-alină durerea de-a muri.
 Un chip cioplit în piatră te mângâe. Știi bine
 Că'n urma ta rămâne pe veci, ceva din tine...
 Că ochii albi, pe care nu-i stinge moartea greă,
 Vedeà-vor strănepoții și ei te vor vedeà...
 Un chip cioplit în piatră nu moare niciodată.
 Urmașii tăi, privindu-l, vor zice mândri: Iată
 Acela care 'nfruntă al veacurilor sbor,
 Pe când, pe veșnicie, atâția oameni mor!...
 Cu chip cioplit gătește-ți mormântul. Amintirea
 Se duce, ca și trupul. Cuvântul tău, gândirea,
 Ca pleava spulberată se 'mprăștie în vânt;
 Dar ceacece rămâne e piatra pe mormânt!
 S'o bată vântul, ploaia sau razele de soare,
 S'o roadă veacuri multe, ea stă nepăsătoare.
 Fă-ți chip cioplit — căci piatra privește'n viitor,
 Căci piatra-i nemurirea când totu-i muritor!...
 Ne trebuie un idol la toți, — căci ori și cine
 Din noi, își face chipul la care să se'nchine!
 Când fruntea-ți nu se pleacă în fața nimănu!

Fă-ți chipul tău în piatră și'nchină-i-te lui!...
 Și-acuma, lasă gândul aiurea să te poarte...
 În jurul tău e viață — de ce-ai gândi la moarte?
 Nu vezi ce frumusețe de flori și' de femei
 Se scaldă în potopul luminei? Ce scânteii
 În ochi? Alege-ți zâna... iubește!...

Voevodul Nenoroc.

Ai dreptate:

De ce-ași gândi la moarte?!.. Un tainic fior străbate
 Acum, întregu-mi sânge. Ce zână să-mi aleg
 În șirul lor?

Dracul.

Oricare... de vrei, ia șiru'ntreg...

Voevodul Nenoroc.

Eu n'aș lăsa deoparte niciuna dintre ele

(Se uită la zânele din jurul său)

Imi place mult Domnița cu părul în inele...

Dracul.

Dar zâna ce te'ndeamă și trece surâzând?

Dar cea cu ochii'n flacări... dar cea cu ochiul-blând?

Dar zâna care poartă cununa cu mândrie?
 Dar cea cu brațe albe, cosiță aurie?
 Dar zâna ce se uită prin piatra de inel
 Urzindu-și cine știe ce visuri fără țel?

Voevodul Nenoroc.

Frumoase-s toate... toate! Și toate, ale mele!
 Mi-aleg pe cea de-acolo cu părul în inele!

(Dracul face „nu”)

Atunci mi-aleg frumoasa ce trece surâzând...
 Nici zâna cea de-acolo, nici cea cu ochiul blând?
 Nici zâna care poartă cununa cu mândrie?
 Nici cea cu brațe albe, cosiță aurie?...
 Nici zâna care ține oglinda'n fața ei?
 Mi-aleg atuncea zâna cu ochii de scânteii
 Atunci pe care, spune?

Dracul (arătând pe Făt Frumos și Miralona).

Privește colo... Iată...

Ce vezi?

Voevodul Nenoroc.

Văd o pereche ce stă îmbrățișată.
 Spunând, de bunăseamă, cuvinte dulci...

Dracul.

Așa!

Iubirea lor nu țese nimic în mintea ta?
Ce-și spun în clipa asta?

Voevodul Nenoroc.

Știu eu? I... își spun iubirea...
Nădejdea lor de mâine... credința... mulțumirea
De-a fi cu mână 'n mână — de-a fi nedespărțiți...

Dracul.

Desparte-i tu! Răpește-o!

Voevodul Nenoroc.

De ce?

Dracul.

Să vă iubiți!

Voevodul Nenoroc.

De ce să iau femeia de altul îndrăgită, —
Când alte zeci mă chiamă?

Dracul.

Nu simți nicio ispită

De-a nu luă un lucru ce-l capeți prea ușor?
 Nu simți nici o mândrie să fii învingător?
 Femeia cea mai albă de-ar fi cât de curată,
 De-ar fi cât de frumoasă, când nu e'nconjurată
 Dorită și iubită, — atuncea n'are preț!
 Dar alta este visul aceluî îndrăsneț!
 O, alta e femeia păzită și iubită
 Asemenea comoarei; femeia zăvorită;
 Femeia pentru care o viață te-ai lupta,
 Femeia care-i viața și dragostea cuivă!..
 Acea, doar aceea e vrednică de tine!..
 E prețul unei lupte — răsplata care vine, —
 E somnul după muncă, — e apa din izvor
 Ce o soarbe însetatul... Să fii învingător
 De vrei să simți iubirea, întreaga ei putere;
 Prin luptă înverșunată ia-ți partea de avere.
 Nimic nu e mai vrednic ca ea, — de-a fi iubit,
 Știi tu vr'un rod mai dulce ca rodul cel oprit?

Voevodul Nenoroc.

Și iată... văd că iarăși dreptatea e cu tine...
 Prin ochii tăi acumă eu văd atât de bine!
 Frumoasa cea de-acolo va fi a mea!

Dracul.

Dar el?

Voevodul Nenoroc.

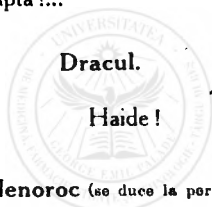
Din spadă fac un deget — dintr'insul, un inel!

Dracul.

Să văd...

Voevodul Nenoroc.

Așteaptă!...

Voevodul Nenoroc (se duce la perechea celor doi
Indrăgostiți).

Frumoasa mea Domniță,
De-ai ști ce mult imi place bălăia ta cosiță,
Și ochii tăi albaștri!...

Mira.

O!...

Voevodul Nenoroc.

Părul tău bălai

Și ochii tăi albaștri ai vreă tu să mi-i dai,
Să-mi sting în ei, Domniță, a dorului văpaie?

Mira.

Frumosul meu prieten, cosița mea bălaie
Și ochii mei albaștrii i-am dat de mult cuivă!

Voevodul Nenoroc.

O, cere-i ochii iarăși și dă-mi-i mie... Da?
Mi-i dai?

Făt Frumos.

Destulă glumă!...

Voevodul Nenoroc.

Ascultă-mă, străine,
Frumoasa ta îmi place și vreau s'o iau cu mine...

Făt Frumos.

Părerea ta, străine, adânc m'a măgulit.
Îți place? Mă încântă!... dar cred că ai glumit.
Spunând c'o ei cu tine?...

Voevodul Nenoroc.

O, nici de cum!...

Făt Frumos.

Mă doare
Să-ți spun că n'o să-ți vină această sărbătoare !

Voevodul Nenoroc.

Nu, nu-i nicio nevoie să plângi de mila mea,
O iau și-o duc cu mine...

Făt Frumos.

A ta e, — dacă vrea !... (Miroi)

Te duci cu el ?

Mira (aruncându-i-se 'n brațe).

O !...

Făt Frumos (lui Nenoroc).

Iată !... Rămâne tot cu mine !
Îți plâng de milă, crede !

Voevodul Nenoroc.

De mila ta, străine,
Să plângi ? !.. O iau ! în lături (Vrea să-i despartă)

Făt Frumos.

De nu mă 'nșel, te'ntreci
Cu gluma! Trage spada!

Voevodul Nenoroc.

De nu vrei să te pleci,
Primește darul ăsta... (Vrea să-l lovească, Mira se aruncă
între ei).

Mira.

Nu! Vor să mi-l omoare! (Celorlalte)
Veniți!... Veniți aicea!...

O Zână (alergând).

Dar ce se 'ntâmplă oare?
(Toți cel din fund vin în față).

Voevodul Nenoroc.

Femeia lui îmi place!

Dracul.

Ei și!?

Voevodul Nenoroc.

Și el nu vrea!

Făt Frumos.

Cu prețul vieții mele păstrez averea mea!

Voevodul Nenoroc.

Ți-o cer, — cu prețul vieții!...

Dracul.

Dar moartea hotărește

În certurile acestea! La luptă, bărbătește,

Și cel ce va învinge, va fi stăpânul ei!

În lături... lupta 'ncepe... Hai!... una... două... trei!...

(Cei doi tineri se bat cu spadele. Diavolul îi urmărește)

Așa. La dreapta... Stânga! Așa... Mai drept piciorul!

(Sabia lui Făt-Frumos cade)

Acum!... (Nenoroc își lovește vrășmașul. Făt-Frumos cade).

Mira (se aruncă la capul celui lovit).

A! Ucigașii!...

Dracul.

Trăiască 'nvingătorul!

Făt Frumos.

Iubita mea... nu plânge!... așa ne fuse scris!...
Mă duc... Rămâi cu bine!... (moare).

Mira.

De ce mi l'ați ucis?
Eră așa de tânăr, eram nevinovată!...
De ce? Blestem, urgie... și trăznet să s'abată!...
Prefă cenușă toate, Stăpânul meu slăvit!
Ascultă, Doamne, ruga fecioarei ce-a iubit!...
E cea mai caldă rugă, e ruga cea mai sfântă!...

Dracul.

Ce muzică plăcută urechile ne'ncântă!...
Acum abia începe ospățul înțelept!... (Lui Nenoroc)
Ia-ți prețul luptei tale!... (Nenoroc apucă mâna Mirei).

Mira.

În lături!

Voevodul Nenoroc.

Mai aștept!

Mira.

De este vreo nădejde, de este vreo dreptate, —
Atuncea fă-mi dreptate, Stăpâne îndurate !...

Dracul.

În cinstea celui tare, turnați, turnați, nectar
În cupele de aur, de-argint și de cleștar !...

Filozoful de 70 ani.

Trăiască bătrânețea !... Ha !... Ha... Invingătorul
E 'nvins de astădată !...

Filozoful de 80 ani.

Lovește-l cu piciorul !

Mira.

În larșa desfrânării se pierde glasul meu
Îndură-te, Stăpâne !..

Dracul.

Slăviți pe Dumnezeu
În jocuri desfrânate, frumoaselor ! În cupe
Să curgă vinul roșu ! Cântările s'astupe
Prohodul ăsta jalnic.

Filozoful de 80 ani.

Femei! Femei! Noi vrem...

Filozoful de 70 ani.

Voinice, smulge-i haina... vrem goală s'o vedem!

Dracul.

Da, da, să-i smulgă haina! Pornească-se desfrâul...

Podoabele să cadă la toate! Smulgeți brâul

Fecioarelor! Bătrânii să urle fericiți...

Turnați în cupe vinul... cântați... jucați... iubiți...

Mira.

Indură-te, Stăpâne... Indură-te de mine!..

Prefă cenușe locul acesta de rușine!

(Cerul începe să se întunece; departe, tună).

Filozoful de 80 ani (lovind cu piciorul pe mort).

Mai strigă, hoit nevrednic!.. Hai, unde ți-e avântul?

Batjocura... disprețul? Visai măririi? Mormântul

Ți-o fi destul de mare!..

Mira.

Stăpânul meu din Cer!, —

Ai milă! Dă-mi un trăznet, — cu ei, și eu să pier!
 Să pier și eu în flăcări, Stăpâne îndurate!
 De ce-am venit în locul acesta de păcate?
 Pedepsa Ta m'ajungă în clipa asta chiar...
 Indură-Te! Un trăznet... să nu plâng în zadar!..

(Cerul se întunecă și mai tare. Tunetul se apropie).

Dracul.

Lumina să se stingă — desfrâul să pornească!

(Se face întuneric).

Iubitei dați săruturi de care să roșească!
 Din cupele de aur nectarul să-l sorbiți
 În cupele de aur turnați-mi vin...

(Orgia e gata să înceapă. Trăznește. Palatul se aprinde,
 toți fug, țipând, sub dărâmături).

Arhanghelul Mihail.

Pieriți!..

Pieriți! Pieriți în flăcări... și iadul să vă'nghită!..
 Să nu se mai cunoască locașul de ispită!..
 În locul lui de-apururi să crească bălării, —
 Cântați, cântați Arhangheli, cereștile-armonii!..

Corul de îngeri (în culise).

Lumină curată
 Din ceruri s'arată, —
 Ispitele pier;

Iar cei ce se'nchină,
Pe scări de lumină
Se urcă la Cer!

Dracul (își scoate capul printre ruine și, într'o lumină
roșie, strigă).

Prin moarte și ruine slăviți pe Dumnezeu
Cântați, cântați Archangheli, lăsați să urlu eu!...

Actul IV

ACTUL IV

TABLOUL I.

(Pe o stâncă, la dreapta, stau Dracul și Nenoroc. Lumină roșie pe stâncă. Restul e întunecat; nu se deslușește nimic).

Dracul.

De ce-ai fugit?

Voevodul Nenoroc.

Mi-e frică! Palatul e'n ruine...
Mă roade remușcarea! Mă tem... Mă tem de tine!..

Dracul.

Așà! Mă lași acuma când nu mai am de dat?
Ei bine, nu, băete! Să stai! Am de luat!

Sfârșită e beția — comorile sunt gata
De-acuma vreau răsplată!

Voevodul Nenoroc.

Și care ți-e răsplata?

Răspunde-mi...

Dracul.

Să te spânzuri!

Voevodul Nenoroc.

De ce?

Dracul.

Ca să sfârșim!

Mai repede!

Voevodul Nenoroc.

Mi-e frică!.. O, tristul țintirim
Și șoarecii și frigul... Nu, moartea mișlească,
De mâna mea! Nu! Cerul va vrea să mă primească?!

Dracul (râzând).

Mai crezi și'n Cer acuma! Nimic nu-i mai ușor

Decât să crezi în Domnul — când simți al morții fior.
 De ce nu chiemi pe înger în clipa de ispită,
 Când Dracul îți întinde o cupă înflorită?
 De ce, doar la nevoie, să crezi în Dumnezeu?
 E prea târziu, băete! De-acuma ești al meu!

Voevodul Nenoroc.

Mă duc în lume — singur! Mai este o scăpare.
 Tu n'ai nici o putere, — de-acum văd cine-i tare.
 Acuma-mi văd greșala!

Dracul.

Arhanghelul! O știu!...

Zadarnic ai să-l cauți!...

Voevodul Nenoroc.

De ce?

Dracul.,

E prea târziu!

Arhanghelul Dreptăței vorbește doar odată
 Și cel ce nu-l ascultă cu inima plecată,
 Ci pleacă înfruntându-l, ca tine, e al meu, —
 Al meu vei fi de-apururi! Mai chemi pe Dumnezeu?
 Tu crezi că la chemarea-ți e gata să se-arate?
 El vine când îl chiamă fecioarele curate,

Iar nu cei răi ca tine... Să nu-L chemi! Amândoi
 Păstră-vom învoiala tăcută, — dintre noi:
 Arhanghelul nu vine, când eu sfârși-voi sacul!

Voevodul Nenoroc.

Nu-mi trebuie atunci nici îngerul, nici dracul!

Dracul.

Când nu vrei pe niciunul mai bine e să mori!
 Să mori în vârful culmei — decât să te cobori...
 Ai fost în vârf. Ajunge! Beția e sfârșită, —
 Mai mult nu se mai poate. Vrei viață umilită?
 O, nu! E mult mai bine în moarte să te-arunci!
 Fă-ți seama singur! Haide!..

Voevodul Nenoroc (îngrozit).

Voi fi al tău atunci?!

Dracul.

Al meu ai fost din leagăn și n'ai să scapi de mine!
 În orice om din cale e dracul care vine...
 Sub fel de fel de chipuri în preajma ta voi stă;
 Vei vreă să fugi de mine — voi fi în calea ta!
 Chiar tu ai să mă cauți, când nu-ți voi fi în cale,
 Voi fi făclia vie a gândurilor tale,

Îndemnul, remușcarea, căința, piaza-rea...
Și-acuma du-te !

Voevodul Nenoroc.

Vorbe !

Dracul.

Ce ?

Voevodul Nenoroc (plecând).

Vorbe !

Dracul.

Vom vedea !

TABLOUL II.

(Lumina roșie se stinge pe stânga din dreapta. Lumina albă se aprinde la stânga și, pe o stâncă, se vede Voevodul Voe-Bună dus de Arhanghelul Mihail).

Voevodul Voe-Bună (în umbra tingerului).

Stăpânul meu, mi-e frică...

Arhanghelul Mihail.

Apropie-te, frate...

Voevodul Voe-Bună.

Puterea ta e mare, Stăpâne Îndurate !..
O, tu, ce'mparți dreptatea, o tu ce m'ai scăpat
Din temniță adâncă — fii binecuvântat !

Arhanghelul Mihail.

Aici a fost odată locașul desfrânării ;
Acum îl bate vântul și valurile mării...
Pe locul de rușine spălat cu vânt amar,
Să duci acuma viața cinstitului plugar...
Să nu visezi, copile, o nouă fericire !..
Să nu te roadă doruri și visuri de mărire,
Ci mintea ta să'nvețe că viața de acum
Va fi asemeni vieții săracului din drum !
O singură ispită să duci mereu cu tine
Un dor adânc, fierbinte și sfânt de-a face bine...
Împarte bucurie, lumină'n calea ta, —
E-atât de sfântă mâna ce știe alintă !
Împarte totdeauna bucata ta de pâine,
Împarte pâinea'n două, — și partea ce-ți rămâne
Ca mierea cea mai dulce va fi de dulce-acum,
Căci poartă mulțumirea săracului din drum...
Pe locul de rușine tu trage brazdă nouă...
Să-ți rădă răsăritul în boabele de rouă...

Sămânța tă să crească sporind neconținut
Trudită fie-ți munca — dar somnul liniștit!..

Voevodul Voe-Bună.

Cuvântul tău, Stăpâne, — e mană îngerească...

Arhanghelul Mihail.

Și Cel ce vede toate va ști să răsplătească
Răbdarea ta, credința, și-odată răzbunat,
Pe Tronul tău, cu cinste, vei fi încununat!..

Voevodul Voe-Bună.

Cuvântul tău, Stăpâne, a fost o mană sfântă
Și sufletu-mi acuma te laudă, te cântă,
Povața ta'nflorește crini albi în sânul meu
Făptura-mi toate cântă — slăvind pe Dumnezeu!..
Cuvântul tău de-apururi să-și plouă sfânta mană
Pe inima-mi supusă și fără de prihană —
În veci de veci să piară ispita celui rău
Pe sufletu-mi vegheze de-apururi, — duhul tău!

(Lumina albă se stinge, fundul se luminează).

TABLOUL III.

(În loc pustiu pe malul mării. Voevodul Nenoroc doarme sub o stâncă. O ceată de cerșetori trec prin fund).

Un orb.

Mi-e foame!

Ologul.

Unde-i pâinea?

Surdul.

Mi-e foame!

Nebunul.

Nu mai vine!

Să mergem singuri!.. Singuri!

(Cu nebunul în frunte, cerșetorii ies în ceată; din dreapta vine Dracul, îmbrăcat călugărește. E smerit. Se roagă, răsucindu-și mătâniile. La zgomotul făcut de cerșetori, Nenoroc se trezește și se uită mirat împrejur. Apoi, Dracului).

Voevodul Nenoroc.

— Eu...

Dracul (trecând).

„— Cel de Sus cu tine!”
„Slăviți pe Domnul — în strune și orga...”

Voevodul Nenoroc.

Ași vrea să-ți spun...

Dracul.

„...organe, slăviți”...

Voevodul Nenoroc.

Sfinția-ta !..

Ași vrea să-ți spun o vorbă...

Dracul.

„— În strune și organe...”

De ce-ai vroi să tulburi, cu vorbele-ți sărmene,
Pioasa rugăciune a bietului drumeț?!

Voevodul Nenoroc.

Că rostul vieței mele...

Dracul.

Nu, n'are niciun preț
Decât în rugăciune...

Voevodul Nenoroc.

Ascultă-mă, Prea sfinte...
 Eu am păcate multe — ascultă-mă, Părinte...
 Ași vrea să-mi plec genunchii în fața...

Dracul.

Ce fel?

Voevodul Nenoroc.

Eu sunt vândut Satanei și vreau să scap de el!

Dracul.

Ce-ai spus? Vândut Satanei? (Cu ochii la cer)
 O, iartă-mă, Stăpâne,
 C'am stat cu el de vorbă!..

Voevodul Nenoroc.

Nădejdea ce-mi rămâne
 E'n tine... Indurare! Sunt fiu de Impărat
 Mă trag din neamul Verde!..

Dracul.

Sssât! Cel care-a scăpat
 Din temniță?

Voevodul Nenoroc.

Acela!.. Și vreau să-mi fac dreptate!

Dracul.

Dar n'ai aflat, copile, că tu și celalt frate
Sunteți, în toată țara, de oaste căutați?
Că Vodă-Roșu cere să vadă spânzurați
Doi fii de Domn și-un paznic?! Turbează Impăratul!
În ziua fugei voastre trezi întreg palatul
Și-a dat de veste'n lume că cel ce-i va găsi
Pe câteși trei, să vină cu dâșii — morți sau vii!

Voevodul Nenoroc (fericit).

Și frate-meu trăește? Trăește Voe-Bună?
O, vestea ta, străine, atât m'a înviorat!..
Credeam că-i mort, — dar iată și el e căutat!

Dracul.

Trăește—ori nu—eu nu știu... Atâta știu... te-apasă
O soartă rea! Iă seama! Ferește-te!

Voevodul Nenoroc.

Nu-mi pasă!

Dracul.

Îți dau un sfat, ascultă: să nu spui nimănui

Că ești ce ești,—altminteri te-ai dus ! Să nu mai spui !..

(S'aud strigătele cerșetorilor, cari năvălesc în scenă).

Ciungul.

O pâine ! (Arată).

Cocoșatul.

Eu am două ! (Arată două pâini).

Orbul.

Am trei ! (Arată).

Nebunul.

Nu-i treabă mare

Am zece pâini ! (Arată degetele mâinilor).

Ciungul (zărind pe Nenoroc, celorlalți).

Tăcere !... (Ascunde pâinea, ceilalți tot așa).

Ologul.

Să-i cerem ! (Toți înconjoară pe Nenoroc).

Orbul.

Indurare !

Ciungul.

Mi-e foame !

Ologu.

Fie-ți milă !...

Cocoșatul.

Stăpâne, ajutor !

Ciungul.

Stăpâne, fie-ți milă de bietul cerșetor !

Voevodul Nenoroc (Dracului).

Dar cine sunt aceștia ?...

Dracul.

Sunt oameni, ca și tine !

Cerșetorii.

Ne dai ?

Dracul.

Tăceți !...

Ciungul (impăciuitor, celorlalți).

Stăpânul vorbește, se cuvine
Să stăm smeriți deoparte. Vom sta... Vom ascultă
Lăsați-l să vorbească și'n urmă ne va dà!

D-acul.

Sânt cei ce n'au nimica și suferă'n tăcere,
Mulțimea care plânge, mulțimea care pierе
In jurul mesei goale și-al focului pustiu...
Tu nu-i cunoști pe aceștia, tu nu-i știi, nu!...

Voevodul Nenoroc.

li știu!

Adeseori, în clipe de jocuri și beție,
Pe când murea departe a harpei melodie
Și flori înpestrițate mureau în jurul meu,
Adeseori, tristețea cădea ca norul greu:
Ghiceam în depărtare o lungă tânguire...
Părea că plânge'n umbră o tainică oștire
Ce moare, înghețată, pe-un câmp nemărginit...
Un vuet lung de glasuri creșteă din nesfârșit;
Treceau în șiruri negre și lungi, nedeslușite,
Bătrâni cu ochi de boală și fete despletite,
Femei îngândurate, copiii treceau pe rând, —
Vedeam întinse brațe, cerând, amenințând,
Ghiceam, ghiceam flămânda, sălbatica oștire!...
Și când danță în juru-mi o lume în neștire, —

Simțeam că lumea aceea pe care o vedeam
 Eră o parte numai, cealaltă o ghiceam!
 Murea în depărtare o lungă tânguire
 Și iat'acum flămânda, sălbatica oștire...
 Mulțimea neștiută... o văd acum... o știu...

(Cerșetorii se apropie)

Cerșetorii (cu mâinile întinse).

Ne dai?

Voevodul Nenoroc.

Sărmani prieteni, veniți prea târziu!
 E prea târziu acumă — comorile-s pierdute
 Și cel din fața voastră nu poate să v'ajute...
 Zadarnic se înalță spre mine-al vostru glas, —
 Am fost palat odată — ruină am rămas!...
 Acuma sânt ruină; iar lumea dealtădată,
 Cu vinuri și cântare și masă nbelșugată,
 S'a dus pentru vecie!.. O fiu risipitor,
 Averea e pierdută, iar tu ești cerșetor!...

(Către cerșetori)

Eu, eu vă cer acumă! Mi-e foame! Dați-mi pâne!
 În traista voastră goală o coaje mai rămâne
 Și pentru cel ce n'are! Hai! fiți îndurători...

Ciungul.

Auzi! Auzi minune: să ceri la cerșetori!

Orbul.

Să dea de milă orbii!

Ologul.

Și cine, cine cere?

Un tânăr plin de viață... un om plin de putere!...

Voevodul Nenoroc.

Sânt slab, de două zile nimica n'am mâncat!

Nebunul.

Cunosc ei vorba asta! De-ar fi adevărat
Ar fi întâia oară!

Ciungul.

De ce să ceri, străine?

Eu cer că n'am o mână—tu nu ești ciung ca mine!

Ologul.

Eu cer că n'am picioare!

Nebunul.

Eu cer că's Impărat!...

Orbul.

Sânt orb, — și cer de-aceea...

Cocoșatul.

Eu cer că-s cocoșat!..

Voevodul Nenoroc.

Eu cer fiindcă mi-e foame! (Cerșetorii izbucnesc în râsete).

Nebunul.

Auzi, auzi să ceară

De foame!

Cocoșatul.

Pleacă!.. Pleacă!.. (Ridicând eiomagul).

Ologul (amenințător).

Să nu-l mai văd!

Orbul.

Să piară!...

Ciungul.

Apucă-te de muncă! Hai, ieși!... Sau dacă vrei
 Să intri 'n rândul nostru, grăbește-te să iei
 Un chip la fel cu-al nostru. Știi gândul care-mi vine?
 Să-ți tai piciorul singur... să fii olog!

Ologul.

Ca mine?...
 A nu! Un alt tovarăș ca mine nu primesc!
 Olog sânt eu. De-aceea vreau singur să cerșesc!..

Orbul.

Vârâți-i în ureche un fier, — să asurzească!..

Nebunul.

Tăceți, c'aude surdul și nu vrea să primească!..

Un Mut.

Știi ce, să fii ca mine!

Nebunul.

Tu ce ești?!

Mutul.

Eu sânt mut!

Ologul.

Eu zic să-i scoatem ochii!

Orbul.

Nu! Nu! Am priceput
Ologu-mi dă protivnici? Ce-i asta? Răzbunare?

(Vor să se încaiere, dar ceilalți cerșetori îi liniștesc și, așezându-se pe iarbă, încep să mănânce cu toții).

Voevodul Nenoroc (Dracului).

Nu vor să-mi dea — și foamea... eu nu mai pot s'o
['ndur!

Dracul.

Nu vor să-ți dea?... Ei bine, ia singur...

Voevodul Nenoroc.

Cum? Să fur?

Dracul.

Să furi! Ce-ți vede ochiul e largă împărăție
A omului. Folosul e-al celuiia ce știe,
Că tot ce are dânsul, — chiar viața! — e dator
Pământului! Pământul nu este — al tuturilor?

De-ar stă s'aștepte Regii cununa cuvenită
 O, mult ar stă cu fruntea, în veci descoperită!
 Ne naștem goi... Pământul ne stă într'ajutor:
 „Luați! luați!“ — ne spune „eu sânt al tutulor“.
 Când ceri, nu totdeauna primi — vei o răsplată...
 Când bați, nu totdeauna vezi poarta descuiată!
 Să nu zici: „Dați-mi milă“ ci: „Dați-mi partea mea!“
 Sfărâmă ușa, fură, — și-atuncea vei aveâ!...
 Când ceri cuivă, îi pare că n'ai nici o dreptate
 De-aceea ceri. Iă fură! Se 'ntreabă: la stai, frate,
 De unde știi. că parte din ce-am, nu-i sânt dator?
 Mai mult cinstim tâlharul decât pe cerșetor!
 ...Aștepți împărtășirea cu ce ți se cuvine?
 Aștepți să te îmbie? Așteaptă mult și bine!...
 Nu 'nvinge gura 'nchisă — ci lacomile guri!...
 Naintea ta sânt alții — să nu aștepți! să furi!...

Voevodul Nenoroc (mirat).

Cuvintele acestea din gura ta, Prea sfinte?

Dracul (smerit).

Acesta-i adevărul. Și numai cel ce minte
 Ți-ar spune alte vorbe...

Voevodul Nenoroc.

Așâ-i! Decât să pier

Mai bine...

Dracul.

Muțumește Stăpânului din Cer?

Ciungul.

Eu zic să-i scoatem ochii — căci orbi sânt la tot pasul.

Orbul.

Zdrobiți-i mâna !...

Ciungul.

Nu vreau !

Un cerșetor cu nasul mare.

Știți ce ? tăiați-i nasul !

Voevodul Nenoroc.

Cum, ceată de netrebnici, voi vindeți pielea mea ?

Fugiți cât mai e vreme !... (Scoate sabia și-i ia la goană.

Cerșetorii se risipesc în toate părțile).

In lături toți !

Dracul.

Păzeà !

(Orbul a rămas în scenă).

Voevodul Nenoroc.

S'au dus cu toți, ca stolul. Dar unul tot rămâne.

(Ologului).

Dă pâinea ta încoace!...

Ologul.

Nu vreau!

Voevodul Nenoroc.

N'auzi, bătrâne?...

Mi-e foame, adă pâinea! (Vrea să-i iă pâinea).

Ologul (strângându-și pâinea la sâni).

Nu vreau!... Nu vreau!...

Voevodul Nenoroc.

Ba, da!

Ologul.

Nu vreau! nu vreau, tâlhare!

Voevodul Nenoroc. (lovindu-l cu cârja).

Așâ? Atuncia nă!? I...

(Ii iă pâinea, o rupe în două și-i întinde o jumătate)

Acuma nă și ție o parte. (Ologul nu se mișcă).

Nu vrei, spune?!

Dracul.

I-a fost de-ajuns o bătă și-atât! O să-l răzbune

Copiii lui și ceilalți tovarăși! A murit

Ușor... Fă-i vânt în mare!... (Nenoroc și Dracul aruncă pe cerșetor în mare).

Așa, s'a isprăvit.

O scurtă rugăciune... „Stăpâne îndurate,

În fața Ta primește și iartă-l de păcate

Pe cel ce-a dat cu bătă fiindc'a flămânzit...

Și iartă, Doamne, iartă pe robul tău smerit!”

Și-acum, mănâncă-ți pâinea și culcă-te. Cu bine!

Eu fac un drum și'n urmă sânt iarăși lângă tine,

Vorbim ce-om face mâine. De vrei, te duci. De nu, —

Îți fac vre-un rost pe-aceia...

Voevodul Nenoroc.

Vom face cum vrei tu!

(Dracul iese, dar se reîntoarce îndată — și din dosul unei stânci privește pe Nenoroc. Acesta stă pe o piatră și își mângâie pâinea din care a mâncat o parte).

O, pâine tare, neagră, cu praf amestecată,

O, pâine, pâine sfântă, fii binecuvântată!...

Întâia oară 'n viață acum te prețuesc

Atâtea mii de oameni cu tine se hrănesc,

Atâtea mii de oameni se luptă pentru tine —

Și'n lupta pentru tine atâția oameni mor !

(Se culcă pe paie, obosit).

Dar somnul mă cuprinde... aș vrea... așa... ușor...

Dracul (întră însoțit de doi tâlhari).

la dați-vă încoace. Sânteți tâlhari, așa e ?

Întâiul tâlhar.

Așa !

Dracul.

De-un ceas aproape mă uit colo, pe paie,
 Și văd un om ce doarme cu mâinile în sân...
 De n'ar fi el prea tânăr — de n'aș fi prea bătrân,
 Pre legea mea, prieteni, i-aș scoate eu din spate
 Vestmintele ! I-aș scoate și sabia !

Întâiul tâlhar.

De, frate !

Păcat de prada asta să plece înapoi
 Cu haine de mătase...

Al doilea tâlhar.

Știi una ? Las' pe noi !...

Dracul.

Vă las.., dar nici o vorbă!..

Intâiul tâlhar.

Nu-ți pese !

(Dracul ese. Cei doi tâlhari se apropie de Nenoroc. Unul ti scoate sabia, celălalt il bate pe umăr).

Hei, vecine!..

Prietene, ascultă : ia scoal' !..

Voevodul Nenoroc (trezindu-se).

Ce vreți cu mine?

Intâiul tâlhar.

Să stăm nițel de vorbă... (Incepe să-l descheie, Nenoroc se smucește).

Al doilea tâlhar.

Să stai, că te omor !

Intâiul tâlhar.

Dă hainele încoace!..

Voevodul Nenoroc.

Tâlharii! ajutor!...

Săriți... săriți... tâlharii!...

Intâiul tâlhar.

Nu-i nimeni să ne vadă!...

Voevodul Nenoroc.

Săriți!...

Dracul (din culise).

Ce?... Cine strigă? (Cei doi tâlhari pier, ducând sabia și hainele lui Nenoroc).

Voevodul Nenoroc.

Eu strig! Săriți! Sânt pradă
Tâlharilor! Ia uite!... M'au prins, m'au desbrăcat.
Mai seamăn eu cu fiul lui Verde-Impărat
Mai semăn?

Dracul.

Nu-i nimica... Vestmintele bogate
Puteau să te trădeze!... Așa e?

Voevodul Nenoroc.

Ai dreptate.

Dar vezi, aveam o spadă... de-acuma sânt sărac
Căci nu mai am nimica... Răspunde, ce să fac ?

Dracul (scoțându-și sumanul, îl pune pe umerii lui Nenoroc).

Din toată sărăcia ți-l dau...

Voevodul Nenoroc.

A, nu se poate.

A, nu !...

Dracul.

Te rog, primește-l. Și cel ce vede toate
Va ști să mă plătească. Ia spune-mi, ai lucrat
Vr'o dată ? Munca-ți place ? Ai' vrea să fi argat ?

Voevodul Nenoroc.

Da, vreau !

Dracul.

Atuncia du-te colo, la han, băete,
Hangiul mi-e prieten... Să-i spui că te trimete
Bătrânul pustnic — știe! — să-ți dea un adăpost,
Și-apoi, va ști el singur să-ți caute vre-un rost...
Slujește-l cu credință că-i om de omenie...

(S'aude toaca și clopotul).

Voevodul Nenoroc.

Tâlharii! ajutor!...
Săriți... săriți... tâlharii!...

Intâiul tâlhar.

Nu-i nimeni să ne vadă!...

Voevodul Nenoroc.

Săriți!...

Dracul (din culise).

Ce?... Cine strigă? (Cei doi tâlhari pier, ducând sabia și hainele lui Nenoroc).

Voevodul Nenoroc.

Eu strig! Săriți! Sânt pradă
Tâlharilor! Ia uite!... M'au prins, m'au desbrăcat.
Mai seamăn eu cu fiul lui Verde-Impărat
Mai semăn?

Dracul.

Nu-i nimica... Vestmintele bogate
Puteau să te trădeze!... Așa e?

Voevodul Nenoroc.

Ai dreptate.

Dar vezi, aveam o spadă... de-acuma sânt sărac
Căci nu mai am nimica... Răspunde, ce să fac ?

Dracul (scoțându-și sumanul, îl pune pe umerii lui Nenoroc).

Din toată sărăcia ți-l dau...

Voevodul Nenoroc.

A, nu se poate.

A, nu !...

Dracul.

Te rog, primește-l. Și cel ce vede toate
Va ști să mă plătească. Ia spune-mi, ai lucrat
Vr'o dată ? Munca-ți place ? Ai' vrea să fi argat ?

Voevodul Nenoroc.

Da, vreau !

Dracul.

Atuncia du-te colo, la han, băete,
Hangiul mi-e prieten... Să-i spui că te trimete
Bătrânul pustnic — știe ! — să-ți dea un adăpost,
Și-apoi, va ști el singur să-ți caute vre-un rost...
Slujește-l cu credință că-i om de omenie...

(S'aude toaca și clopotul).

Și-acum, rămâi cu bine! Mă chiamă la chilie,
Mă chiamă toaca sfântă!

Voevodul Nenoroc (sărutându-i mâna).

O, cum să-ți mulțumesc!?

Dracul.

Rugându-te, ca mine, Părintelui ceresc!

(Nenoroc ingenuchiază. Dracul ese. Din partea dreaptă vine Mira. Are privirea rătăcită. Zărind pe Nenoroc).

Mira.

Un om în rugăciune!... Ascultă-mă, străine,
In care loc mă aflu?

Voevodul Nenoroc (întoarce capul).

Cum? Tu ești? Văd eu bine?

Mira (recunoaște pe Nenoroc).

O, Doamne, ucigașul!... (Vrea să fugă).

Voevodul Nenoroc.

Domniță, nu plecă!

Mira.

In lături!

Voevodul Nenoroc.

Fie-ți milă! Intinde-mi mâna ta
 Și iartă! Pocăința îmi tremură pe buză,
 Indemnurile rele îmi fură călăuză...
 Am fost vândut Satanei — dar azi m'am pocăit!
 Iertarea ta, Domniță, m'ar face fericit...

Mira.

Nu, lasă-mă !...

Voevodul Nenoroc.

Ascultă! Nu eu sunt vinovatul,
 Ci diavolul!

Mira.

In lături!

Voevodul Nenoroc.

De-ar fi al meu păcatul
 Din focul nimicirei, eu n'aș mai fi scăpat!...
 O, iartă-mă, copilă. Acum, când întâmplarea

Mă pune iar în cale-ți, dă-mi mila ta, iertarea
 Și lasă-mă, alături de tine, să pășesc...
 Primește mângâerea și sprijinu-mi frățesc.
 O, lasă-mă deapururi în preajma vrerei tale
 Și când te-o bate vântul să-i fiu zăgaz în cale,
 Mă simt așa de singur — cum singură ești tu!

Mila (tudușată).

Mă arde amintirea — dar nu-ți pot zice „nu“!

Voevodul Nenoroc.

Gândește-te, Domniță, că cel ce-ți stă în față
 Nu-i om de rând, sărmanul, dar n'a avut povață!
 Acel ce hotărăște al sufletelor joc
 În cartea vieții mele a scris să n'am noroc!
 Am fost născut pe-o noapte cumplită, fără stele...
 Cântă cocoșul negru vestindu-mi zile grele
 Și eu venii în lume — târziu în zori de zi
 Și mama-mea, sărmana, născându-mă, muri!
 Eu n'am noroc și nu pot să fac măcar un bine...
 De atâtea ori trecut-a norocul lângă mine
 Sub fel de fel de chipuri... Priveam la el cu jind,
 Dar mâna-mi fu legată, — și n'am putut să-l prind.
 Și nu numai pe mine mă paște nenorocul
 Impart nenorocirea oricum, și în tot locul!
 Acei ce vor să-mi facă un bine, pier pe rând...
 Eram copil. Plecasem pe țărmul mării, vrând
 Să caut niște pasări cu penele ciudate...

Le văd pe-un vârf de stâncă... Alerg. Infricoșate
 Zburară. După ele! Și-așa, pe urma lor,
 Deodată cad în apă de sus. Un păzitor
 Văzuse de departe grozava întâmplare
 Și-aleargă să mă scape! Viteaz, s'aruncă 'n mare
 Mă caută... mă prinde... mă scoate, am scăpat!
 Dar cel ce mă scăpase sârmanul, — s'a'necat...
 Or unde-ași fi, mă roade păgânul dor de ducă
 Și plec. De vreau să mângâi o floare, se usucă;
 De stau pe-o noapte verde, cu ochii către cer,
 De stau visând la stele, în liniște, stingher
 Și ochiul meu s'oprește pe-o stea îndepărtată,
 Deodată văd că steaua clipește 'nspăimântată,
 Se 'ntunecă... descrește... alunecă de sus
 Aleargă... se împarte... se spulberă — s'a dus!

Mira.

Sârmanul meu prieten. Și eu sunt, ca și tine,
 Un suflet fără pace, lăsat pe mâini străine...

Voevodul Nenoroc (gânditor).

Sânt fiu de Domn...

Mira.

Sânt fata lui Roșu-Impărat!

Voevodul Nenoroc.

Cum? Mira-Miralena? Nu! Nu-i adevărat!

Mira.

De ce te miri?

Vevodul Nenoroc.

Dar bine, copil fără de minte,
Tu nu știi ce făcut-ai cu două-trei cuvinte?!
De ce-ai fugit de-acasă?

Mira.

Gonită! Fiindc'am spus
Că nu vreau cununie!...

Voevodul Nenoroc.

Un Vodă fu răpus
Atuncea!... Copiii, svârliți la închisoare...

Mira.

Dar nu'nțeleg nimica!

Voevodul Nenoroc.

O, ce neștiutoare!
Știi câte se'ntâmplară din vorba ta, știi tu?
Din vorba-ți aruncată în treacăt?

Mira.

Nu știu, nu !

Voevodul Nenoroc.

Știi tu că Roșu-Vodă pătruns-a în palatul
Lui Vodă-Verde ?

Mira.

Nu știu !...

Voevodul Nenoroc.

Știi tu că Impăratul

A fost ucis ?

Mira.

De cine ?

Voevodul Nenoroc.

De Roșu-Impărat !
Că cei doi fii și-un paznic i-au fost întemnițat ! ?

Mira.

Vai mie ! Voevozii sânt prada morții, poate ?
Și eu pricinuit-am acestea toate, — toate ! ?

Voevodul Nenoroc.

Nu plânge — acumă... Lasă... Cei trei au fost scăpați
 Dar sânt în largul lumii de oaste căutați,
 S'ascund prin codrii... Umblă ca fiarele!...

Mira.

Sărmanii!...

Și nu știam nimica! Erau să treacă anii
 Și nu aflam... Știu bine ce trebuie să fac:
 Mă duc să cer iertare la Curte, — și să'mpac
 Pe tata, cu urmașii lui Vodă-Verde!...

Voevodul Nenoroc.

Du-te!

Și ia-l pe Voie-bună! Și cerul să v'ajute!
 Gândiți-vă vre-o dată la cellalt frate-al lui,
 Ce umblă tot pământul, copil al nimănu!
 Să-l iei pe Voie-bună. Va ști să te iubească
 Pe fruntea ta va pune cununa'mpărătească...
 Eu nu ți-aș da nimica. Pribeag din loc în loc,
 Mă pierd în lumea largă — copil fără noroc!
 Te dă cu bine Mira!

Mira.

Dar cine ești, străine?

Voevodul Nenoroc.

O, nu'ntrebă, Domniță, ferește-te de mine!
Uscat rămâne pomul frumos, ce m'a umbrit,
Izvorul ce mă'mbie, rămâne otrăvit!
Ferește-te de mine căci eu sunt nenorocul!
Impart nenorocirea ori când și în tot locul
Eu nu pot nici cu ochii o floare s'o desmierd
Ferește-te de mine, căci nu vreau să te pierd!

(Fuge)

Actul V

ACTUL V

După un an, în hanul Dracului. Dracul e lângă.

Dracul (lui Nenoroc).

Un an se împlinește de când veniși la mine...
Ai fost cinstit, băete!...

Voevodul Nenoroc.

Așa cum se cuvine!...

Dracul.

Un an... Și anul ăsta eu cred că ți-a priit...
Slujindu-mă cu cinste, drept plată ai primit,
Pe lângă alte lucruri, o casă boerească
Și-o turmă mbelșugată. Averea o să-ți crească!

Eu am prea mult. De aceea socot că bine fac
Voind s'o împart cu tine.

Voevodul Nenoroc.

Dar cum?

Dracul (întinzându-i mâna).

Te iau ortac!

De-acum, suntem tovarăși...

Voevodul Nenoroc.

Ce om de omenie!...

Dracul.

Te caută dușmanii, dar nimenea nu știe
Că tu vei fi feciorul lui Verde-Impărat...

Veovodul Nenoroc (pe gânduri).

Așa-i!... Cine să creadă... că eu... un biet argat?

Dracul.

Oltezi?

Voevodul Nenoroc.

Aveam pe vremuri un bun prieten, care
Imi dă vestminte scumpe... cununii... inele rare.
Femei... beție... cântec...

Dracul.

Ți-e dor de el?

Voevodul Nenoroc.

Mi-e dor!

Dar lasă... nu-i nimica... un nou trecător.
Așa... o amintire... Acuma am o casă,
Și-o turmă; pentru mine e mult de tot.

Dracul.

Da, lasă

De ce-ai muncit atâta, să ai și tu ceva!

Voevodul Nenoroc.

E tot ce am pe lume, și tot, — din mila ta!

Dracul.

În hanul meu e lumea... S'abat din depărtare
Din patru zări drumeții — aicea. Fiecare

Aduce câte-o veste. Ōricare dintre ei
 Te 'nvață câte-un lucru... Rămâi. Dacă nu vrei, —
 Un an ne fu 'nvoială, — ia-ți aripele, du-te,
 De vrei să afli lucruri și țări necunoscute,
 De vrei, umblând în lume, picioarele să-ți strici...
 Dar hanul meu e lumea!

Voevodul Nenoroc.

O, nu! rămân aici!
 Rămân aici cu tine. Un colț din lumea mare
 E hanul tău și satul și vorba ta, crășmare...
 De cât să fiu o pradă pământului străin
 Rămân mai bine aicea — să vând rachiu și vin!...

(Afară se aud zgomote. O ceată de țărani intră în crășmă).

Un țaran.

S'aducă vin!

Al doilea țaran.

Mai iute!

Al treilea țaran.

S'aducă băutură!

Că fac fărâme toate!

Dracul.

E-hei! Destulă gură!

Intâiul țăran.

Crâșmare, dă-te 'ncoace! Hai, vino!

Dracul.

Iacă viu!

Ce vrei?

Intâiul țăran.

Vrem vin!

Dracul.

E gata!

Al doilea țăran.

Atuncea dă rachiu!

Rachiul tău, crâșmare, e lucru de minune.

În el îneci amarul și toate!

Dracul.

Nu mai spune!

Intâiul țăran.

Tu nu știi ce e foamea și frigul... Tu câștigi
Destul... Tu n'ai nevoie să tremuri, să te frigi
In arșița de vară muncind ca noi...

Al treilea țăran.

Ce-ți pasă!...

Intâiul țăran.

Dar eu că n'am nimica... nici boi, nici plug, nici casă,
In ce să 'nnec aleanul?

Al doilea țăran.

Dar eu că n'am nimic,
Eu unde stau?

Dracul (turnând).

In crâșmă!

Intâiul țăran.

Mai pune aici un pic!
Așa! (Bea). Ce bun e, maică! Tii, cum te răcorește!

Al treilea țăran.

Ți-o fi răcoare ție... pe mine mă 'ncălzește...

Altul.

Pe mine mă sărută!

Altul.

Pe mine m'a 'mbătat!

Altul.

De unde-ai scos, crâșmare, ăst lucru minunat?

Intâiul țăran.

E secetă cumplită și dările sunt grele...

Al doilea țăran.

Stăpânii ne despoaie!...

Al treilea țăran.

Se-arată zile grele!

Al patrulea țăran.

Ne-apasă împilarea!... Ne-ajunge până 'n gât!

Al cincelea țaran.

Prea mult, prea mult răbdarăm...

Intâiul țaran.

Prea mult ! Ne-am hotărât !...

Dracul.

De-aș fi ca voi, prieteni, n'aș stă la îndoială :
 Furând, — cu cel ce fură mi-aș face răfuială ;
 Iar celui ce mă bate cu bâta i-aș plăti !...
 Așă ceva aș face, prieteni, dac'aș fi
 Ca voi, dar eu... ce-mi pasă ? Am rosturile mele
 De ce să mă amestec în aste treburi grele,
 Când treaba-mi merge strună ? De-aș fi ca voi, e drept,
 Le-aș dà la cap de grabă. Dar eu sunt înțelept,
 Hangiu de omenie... Stiți ce ? V'aduc argatul
 E om purtat în lume... (Strigă lui Nenoroc)

Hei, vin de 'nvață satul !
 Il las să vă vorbească ; iar eu mă spal pe mâni...

Voevodul Nenoroc (intrând)

Da ce-i cu voi, prieteni ?

Un țaran.

Ne plângem de stăpâni...

Voevodul Nenoroc.

Dar ce vă fac stăpânii?... Al tău?

Un țăran.

Al meu mă bate...

Voevodul Nenoroc.

Să-l bați și tu la rându-ți!

Țăranul.

Așa e! Ai dreptate.

(la ciomagul unui alt țărau).

Ciomagul tău, vecine.....

Voevodul Nenoroc.

Te duci?

Țăranul.

Mă duc să-l bat!

Voevodul Nenoroc (altui țăran).

Stăpânul tău... ce face?

Al doilea țăran.

Mă ține nemâncat !

Voevodul Nenoroc.

Cunosc o vorbă veche.

Al doilea țăran.

Cum ?

Voevodul Nenoroc.

„Dinte pentru dinte“

Mănâncă-l fript, băete !...

Al doilea țăran (ieșind).

Mă duc ! Să ție minte !...

Voevodul Nenoroc (unui bătrân).

Al tău !

Bătrânul.

Aveam o fată !...

Voevodul Nenoroc.

O fată, — înțeleg !

Tu n'ai băeți, bătrâne, să-i prinzi neamu 'ntreg ?

Al treilea țăran.

Al meu, când ies cu plugul se ține după mine
Cu biciul, și mă 'ndeamnă : „Infige plugul bine,
Infige fierul câine ! Adânc... adânc de tot !“
Infig, sărac de mine,... dar vezi... atât cât pot !

Voevodul Nenoroc.

Infige 'n el cuțitul și-apoi să strigi : „Infige,
Infige fierul, câine. Adânc“... N'o să mai strige !...

(Al treilea țăran iese).

Al patrulea țăran.

Al meu mă ține iarna în frig... De-i cer un lemn,
Imi strigă : „La pădure !“

Voevodul Nenoroc.

Pe tine te îndemn...

Al patrulea țăran.

La ce ?

Voevodul Nenoroc.

Aprinde-i casa și-atunci să vezi căldură !

Al cincilea țăran (pe când iese al patrulea).

Dar eu că n'am nimica ? Eu ce să fac ?

Voevodul Nenoroc.

Tu fură !

Ceialți.

Nici noi n'avem nimica !...

Voevodul Nenoroc.

Furați, furați și voi,
 Furați cu toți ! Aprindeți palatele semețe,
 Ucideți fără milă și-atuncia or să 'nvețe,
 Că cei ce stau în umbră bătuți de nenoroc,
 De n'au un pic de soare, — își fac ei singuri foc !

Furați, furați ! Pătrundeți în casele bogate,
 Dați drumul la zăgazuri, — și apele 'nspumate
 Să cadă și să 'nece pământu 'n calea lor...
 E ceasul când vorbește oțelul de topor...
 E ciasul răsbunării.

Un țăran.

Așa e !...

Altul.

Vrem topoare...

Altul.

Și furci !

Altul.

Și coase !

Toți.

Uraaa !

Un țăran.

Ce mândră sărbătoare !

Voevodul Nenoroc.

Ucideți oameni, vite, ucideți tot !...

Țăranii.

Da ! Da !

Voevodul Nenoroc.

Aprindeți tot în cale...

Țăranii (șezînd amenințători).

Aprindem tot...

Voevodul Nenoroc.

Așa !

Așa copii !... (Țăranilor). Ce brațe, ce minți înflăcărate...
Ce inimi oțelite !...

Dracul.

Cuvântul tău, argate.

A fost ca o scânteie și focul s'a aprins
Și arde și se 'nalță... Cuvântul tău a 'nvins...

(S'aud bătăi în poartă).

Voevodul Nenoroc.

Ascultă !... (Tare). Cine-i ?... Intră !...

(Voe-Bună intră cu capul în jos, tomându-se. E zdrențuros).

Voevodul Voe-Bună.

Noroc și sănătate !

Dracul.

Noroc și voe-bună ! De unde vii, fârtate ?
Ia stai colea !... Ce veste ?...

Voevodul Voe-Bună (așezându-se).

Nimic ! Sânt obosit...

Aveți ceva ?... Mi-e foame... (Dracul îi pune pe masă bucată de pâine și o oală de mâncare).

Dracul.

E, ce-ai mai auzit ?

Prin lume ?

Voevodul Voe-Bună.

Nu-i nimica...

Dracul.

Mi se pare —

Mă uit la păr, la straie — că vii din depărtare
Și-acuma ?

Voevodul Voe-Bună.

Plec spre țara lui Roșu-Impărat...

Dracul.

A-ha ! Au prins fugarii ? Ce știi ? I-au spânzurat ?

Voevodul Voe-Bună (tresărind, cu teamă).

De ce fugari e vorba ? eu nu știu... Noapte bună,
Eu n'am aflat nimica. (Se duce într'un loc să-și ia desagiile).

Dracul (lui Nenoroc).

De ce nu vrea să spună ?

Să știi, în aste treburile, el nu-i străin de loc...

(Se apropie de Voe-Bună cu opațul în mână).

Voevodul Nenoroc (la lumină, își recunoaște fratele).

Pe viața mea, străinul acesta...

Voevodul Voe-Bună (recunoscându-l, vesel).

Nenoroc !... (Se îmbrățișează)

Voevodul Nenoroc.

Da, eu sânt, frate dragă !

Voevodul Voe-Bună (arătând pe diavol).

Ferește-te !...

Voevodul Nenoroc.

Nu-ți pese !...

El știe tot... Hangiul acesta mă 'nțelese
Și-mi dete tot... E darnic !... Incredete în el !
— E frate-meu, crâșmare... Tu nu știai ?...

Dracul.

De fel !

Voevodul Voe-Bună (lui Nenoroc).

Ai dus necazuri multe ?

Voevodul Nenoroc.

O, da !

Voevodul Voe-Bună.

Și eu ca tine !

Dar n'am rodit nici lacrimi, nici sânge, nici suspine...
 Ci fruntea mea deapuri spre cer s'a înălțat
 Din voia Lui sunt toate — să fie lăudat !
 Am dus o viață aspră, cuminte și plecată
 Dar Domnul îmi trimite cereasca lui răsplată...

Voevodul Nenoroc.

Răsplata ? Ce răsplată ?

Voevodul Voe-Bună.

Ți-aduc frumoase vești...

Voevodul Nenoroc.

Mai repede... Sânt dornic... Ce veste ?

Voevodul Voe-Bună.

Nu ghicești ?

Bătrânul nostru paznic cutreeră pământul,
 Adună oști într'una și repede, ca vântul,
 Aleargă spre cetatea lui Roșu-Impărat
 În care tot norodul acum s'a răsculat
 Cerând Domnia veche, cerând pe Voe-Bună...
 Curtenii, într'un cuget, din patru părți s'adună

Și nu mai vor Domnia vrăjmașului !... De-acum,
Sfârșită-i suferința !... Un drum, mai am, un drum
Și mâine, când pe turnuri va trece mândrul soare,
Vedeă-va tot pământul o mândră sărbătoare :
Pe Tronul țării noastre voi fi încununat...
Arhanghelul dreptății să fie laudat !...

Dracul.

Pe omul bun din fire și Dracul îl ajută !

Voevodul Nenoroc.

Ai spus ceva, crâșmare ?

Voevodul Voe-Bună.

Mireasa mea pierdută

Logodnica visată — va fi soția mea !

La curtea împărătească m'așteaptă...

Dracul.

Vom vedeâ !

Dar pân'atunci, — odihnă.

Voevodul Voe-Bună.

Așa e !... Ai dreptate !...

Dracul.

Tu culcă-te acolo. Iar tu, aici!...

Voevodul Voe-Bună (întinzându-se pe o laviță 'n fund).

O, frate,

Mai am atâtea lucruri... dar, când ne-om deșteptă
Ți-oi spune. Noapte bună! Adorm în paza ta!

(Se învelește într'o velință și adoarme. Nenoroc nu poate să doarmă și rămâne gânditor pe lavița din față, pe care se culcase, la spatele său, Dracul).

Dracul (rar, fără ca Nenoroc să întoarcă ochii).

Nu poți să dormi. În peptu-ți se zbate o dorință.
Te simți în pragul vieței și-o singură ființă
Te 'mpiedică — așa e? Stăpân pe 'mpărății
Ai fi, — dar ai în cale un om!

Voevodul Nenoroc.

De unde știi?

De unde știi? Mi-e frică!

Dracul.

Mai știu apoi că gândul
Te poartă către visul pe care ani, dearândul,

L'ai tors : să fii odată tu însuți Impărat...
De n'ar fi el, chiar mâine ai fi încununat !...

Voevodul Nenoroc.

Miști ! Miști !...

Dracul.

Nu mint ! Așa e !

Voevodul Nenoroc.

De unde știi, crâșmare ?

Dracul.

Ghicesc că vrei să 'nlături pe fratele mai mare...
Ei bine, gândul ăsta, să știi că nu e rău...
Eu nu te 'ndemn. Dar dacă aș fi în locul tău
Și numai lucru ăsta mi-ar stă în cale mie,
Să fiu așa, deodată, stăpân pe-o 'mpărăție,—
De-aș fi ca tine, vere, eu n'aș mai pregetă...
Dar nu sunt eu. De-aceea te las... E treaba ta !

(După o pauză)

Ar fi ușor cuțitul și-atâta. Cine știe ?
În lipsa lui pe cine chemă-vor la Domnie ?
Ai fi alesul mâine — iar nu un om sărac...
Dar treaba ta, băiete !... (Se culcă).

Voevodul Nenoroc (după ce-a stat pe gânduri).

Ei bine, — am s'o fac!

(Scoate cuțitul dela cingătoare și cu pași hoțști se apropie de Voe-Bună).

Arhanghelul Mihail (oprindu-i mâna în clipa când vrea să dea).

În lături!

Voevodul Nenoroc (îngrozit, îngenunchiază).

Indurare!

Arhanghelul Mihail.

Ce-ai vrut să faci, Caine?

Voiai o pradă nouă?

Voevodul Nenoroc.

Indură-te de mine

Mi-e mintea rătăcită!...

Arhanghelul Mihail.

De-acuma s'a sfârșit!

Așteaptă-ți pedepsirea!...

Voevodul Nenoroc.

Iertare !... Am greșit !...

Arhanghelul Mihail.

Nimica nu mai poate d-acuma să te-ajute
In gura lui de flacări te-așteaptă iadul, — du-te !

Voevodul Nenoroc.

Indură-te !

Arhanghelul Mihail.

Zadarnic ! Să nu te rogi de-acum !

Voevodul Nenoroc.

Tot sângele mi-e flacări !

Arhanghelul Mihail.

Și inima ți-e scrum !...
Să nu te mai ajungă lumina sfintei zile !
Te chiamă iadul — du-te !...

(Lui Voe-Bună) Trezește-te, copile !

(Arhanghelul plere. Voe-Bună se scoală speriat)

Voevodul Voe-Bună

Ce vis grozav ! Mi-e frică ! Oh, cum m'am frământat
 În somn !... Dar nu-i nimica... Vedenii... Am visat...
 Mă duc... În hanul ăsta sunt lucruri necurate...

Voevodul Nenoroc (rece).

Te dă cu bine...

Voevodul Voe-Bună (luându-i mâna și privindu-l lung).

Vino și tu, iubite frate...
 La marea sărbătoare — ași vrea să fii și tu...
 Nu plec de-aicea singur... Te iau cu mine...

Voevodul Nenoroc.

Nu !

Voevodul Voe-Bună.

De ce ? De ce ? Răspunde-mi !...

Voevodul Nenoroc.

Rămân aici, mai bine,
 De cât să stau acolo, în umbră, lângă tine...

Voevodul Voe-Bună.

Intoarce-te ! Voiu face ca'n dreaptă mea să fii
Pe tronul țării...

Voevodul Nenoroc.

Nu vreau

Voevodul Voe-Bună.

De ce ! De ce nu vrei să vii ?

Voevodul Nenoroc.

E trist să pleci pe lume cu pieptul înainte
Semeț, cu ochiul ager, cu flacări în cuvinte,
E trist să pleci ca mine — și-apoi să vii învins...
De ce să cadă brațul pe care l'am întins ?
Aripa mea întinsă, de ce, de ce să cadă ?
Nu vreau ! Rămân aicea !... Atât cât am o spadă
Și-un braț, — înfrunt pământul... Mă lupt necontentit !
De-o fi să vin — veni-voi cu visul împlinit !...

Voevodul Voe-Bună.

Mă plec voinței tale... Mă duc ! Dacă vr'odată
Vei fi ajuns acolo — la culmea ta visată...
Sau dacă întâmplarea va face să n'ajungi,
Ascultă rugămintea de frate vreau s'alungi..

Mândria ta deșartă: întoarce-te acasă!
 Sunt fratele mai mare — și grija ta m'apasă!
 Acolo în palatul în care-am înflorit
 Ca două flori pe-o creangă și-am răs și ne-am iubit,
 Acolo unde-odată am tors atâtea vise
 Te-aștept, iubite frate, cu brațele deschise!...

(Se îmbrățișează)

Mă duc. Rămâi cu bine! E ceasul să te las...

Voevodul Nenoroc.

Te dă cu bine, frate...

Voevodul Voe-Bună

Copile, bun rămas!... (Ese)

Voevodul Nenoroc (întorcându-se).

Și eu, și eu mișelul, voiam... O, ce rușine!...

Ce mlaștini port în suflet!... (Privind spre ușă)

Te dă, te dă cu bine

Și 'n calea ta 'nfflorescă grădini de trandafiri!

Atâta bunătate — și-atât păcat!...

Dracul (ridicându-se pe jumătate).

Te miri?

E bun fiindcă pleacă, fiindcă e mai mare,

Fiindcă are Tronul!... Și el ar fi în stare
Să facă lucruri de-astea când n'ar avea nimic...
Hai, lasă remușcarea și culcă-te. Eu pic
De somn...

Voevodul Nenoroc.

S'adorm acuma muncit de remușcare?
Când văd ce păcătoasă mi-e firea, — și ce mare,
Ce sfânt e celalt?

Dracul.

Lasă... Hai, culcă-te... (Se întinde pe
laviță. Nenoroc rămâne gânditor. Afară se aud urlete de oameni).

Voevodul Nenoroc.

Auzi?

Dracul.

Incepe răzvrătirea. Va fi frumos!

Voevodul Nenoroc.

Ce cruzi,
Ce cruzi am fost, crășmare! Noi, noi le-am dat îndemnul!

Dracul.

O, nu. Eu nu m'amestec. Nu eu făcut-am semnul
 Ci tu!... Eu stau de-oparte!... orice s'ar întâmplă
 Să nu arunci pe mine, să știi! E vina ta!...

(Sgomotele cresc, câțiva țărani intră în han, răsucind furcile
 și topoarele).

Intâiul țăran (năvălind în scenă sălbatic).

Mai dă rachiu, crâșmare!... Prăpădul se întinde
 În fiecare clipă un alt conac s'aprinde...
 Un alt ciocoi se duce!... Crâșmare, dă rachiu!...

Voevodul Nenoroc (uitându-se pe ușa hanului).

Pământul e în flacări și ceru-i purpuriu!

Al doilea țăran (ca și primul, e aproape nebun).

Rachiu!... Rachiu, crâșmare!... S'arată răsbunarea!
 Să vadă toți de-acuma ce face împilarea!...

Dracul.

Așa!...

Voevodul Nenoroc.

Zi... merge bine?!

Intâiul țăran.

Să știi!

Voevodul Nenoroc.

Tu ce-ai făcut?

Intâiul țăran.

Abia plecai de-acasă și ochii mi-au căzut
Pe-o casă boerească. Mă uit. Părea pustie.
Dau foc. Ardeă, mă vere, ca soarele'n chindie...
Trei plopi aveà la pòartă.

Voevodul Nenoroc.

Trei plopi?

Intâiul țăran.

Da! Și-i văzui...

Voevodul Nenoroc (înterupând).

Dar bine, cas'acea erà a mea!...

Dracul.

A lui!

A lui erà, săracul!...

Intâiul țăran.

Cum ?

Voevodul Nenoroc.

Casa ce mi-o dete
Pe munca mea — hangiul...

Dracul (celui de-al doilea țăran).

Tu ce-ai făcut, băete !

Al doilea țăran.

Trecem pe lângă focul de care spune el
Și văd o turmă. Doamne, ce vite ! Prind un miel
Și „svâr“ cu el în flacări... Mai prind și o mioară
Și „svâr“ cu ea în flacări ușor... eră ușoară !
Mai prind apoi o capră, dar vezi, eră cam grea...
„S'o spintec“, zic. Cu pumnul am scos apoi din ea
Un ied și măruntae și tot, le-am scos afară !...

Voevodul Nenoroc

O, ce cumplit e omul când vrea să fie fiară !

Al doilea țăran.

Omor apoi ciobanul — un moș...

Voevodul Nenoroc (întrerupând).

Să nu mai spui!
Ciobanul meu și turma eră a mea!...

Dracul.

A lui!
A lui eră, săracul!...

Voevodul Nenoroc.

Mi-e viața sfărămată!

Întâiul țăran.

De, ce să-i faci! Așa e!...

Al doilea țăran.

Se 'ntâmplă câteodată!...

(Ea amândoi).

Voevodul Nenoroc.

Mi-e viața prăpădită... M'am dus... s'a isprăvit!
Păcatelor trecute pedeapsa le-a venit!...

Vestea-Rea (întră repede. Lui Nenoroc).

Îți arde casa'n flacări — iar turma ta bogată

S'a dus în foc! Averea-ți de-acum e spulberată!...

Voevodul Nenoroc.

Prietene, ascultă, să-ți dau și eu un sfat...
 Când ai vreo veste bună de dat cuivă, în sat,
 Tu du-te și i-o spune că faci o bucurie...
 Dar dacă vestea asta se 'ntâmplă ca să fie
 O moarte... o rușine... o boală... sau un foc,
 De vrei să n'ajungi cobe, să n'o mai spui de loc!
 Te 'ntreabă vr'unul? Fă-te „n'aude și n'avede“ —
 Căci cel ce află răul prin gura ta — te crede
 Pe tine vinovatul! Ascultă ruga mea:
 În nicio 'mprejurare, să nu duci, vestea rea!

(fărănu! ese).

Dracul.

De ce-i spui toate astea?

Voevodul Nenoroc.

Știu eu?... Mi-e plin paharul
 Mi-e mintea răătăcită. Doar tu-mi cunoști amarul
 În gândurile mele cu tine doar mă'mpac...
 Mă simt la o răscruce — și nu știu ce să fac!
 Un sfat! E'ntâia oară când simt că o povață
 Oricare-ar fi!... oricare!... de mângâie și 'nvață,
 Mi-ar fi, în aste clipe, scăparea. Dă-mi un sfat
 Un sfat, un sfat!

Dracu.

Oricare ?

Voevodul Nenoroc.

Oricare, și-am scăpat!
Pământul se 'nvârtește... Tu-mi pari un sfânt,
[crâșmare.
Cuvântul tău acuma e dulce alinare
Un sfat...

Dracul.

Făgăduiește-mi că orice am să-ți spun
Vei face!...

Voevodul Nenoroc.

Iată — mâna! Vorbește... mă supun...
Mi-e dor de-un sfat, și-acela îl cer acuma ție,
O, tu ce'mparți cuvântul în clipe de beție!

Dracul.

Imi cer un sfat, — urmează-l! Doar sfatul necerut
Acela doar se calcă!...

Voevodul Nenoroc.

Te-asculț... mă simț pierdut...

Povața ta, crâșmare, ți-o cer (ingenuchează)
ca'n rugăciune

Dracul.

Vei face tot? răspunde?

Voevodul Nenoroc.

Ascult tot ce-mi vei spune
Vorbește!

Dracul.

Să te spânzuri!

Voevodul enoroc (se ridică speriat).

Da! Da! Să-ți legi de gât
Un ștreang și scapi de toate!...

Voevodul Neneroc (amar).

Atâta tot?

Dracul.

Atât!

Voevodul Nenoroc.

Ei bine, nu Satano, aceasta n'o voi face!

(Se repețe la Diavol).

Te știi..... te știi acumă!...

Dracul.

Ce?

Voevodul Nenoroc.

Nu te mai preface!

Satano!

Dracul (descoperindu-se).

Da, sânt Dracul; și astăzi ca și eri
 Iți sânt mereu în cale. Sânt cel ce dă plăceri
 Oricând — oricui le cere. Dar vreau în schimb
 [răsplată.

Răsplata ta e ștreangul. O viață zbuțiată
 Așa mi se plătește!

Voevodul Nenoroc.

Nu vreau, nu vreau să mor!

Afară! Piei, Satano!

Dracul.

Zadarnic !

Voevodul Nenoroc.

Ajutor !

Dracul.

Zadarnic strigi !

Voevodul Nenoroc.

(Scena se umple de lumină roșie).

Mi-e frică ! văd flacări ! Indurare !..

Dracul.

Să nu te miști de-aicea ! De-acum te țin în ghiare
O veche datorie — e ceasul să mi-o dai !

Voevodul Nenoroc.

Indură-te de mine, Arhanghele Mihai !
Coboară înc'odată ! Indură-te de mine
Dă-mi pacea ta... lumina... dă-mi zările senine
Voiu fi, de-acum, Stăpâne, copilul tău supus !

Dracul.

Fă-ți cruce! Ai dreptate! Ridică-ți ochii 'n sus!
 ...De ce nu chemi pe inger în clipa de ispită
 Când Dracul te îmbie cu viața înflorită?
 De ce, doar la nevoie, să chemi pe Dumnezeu?

Voevodul Nenoroc (cu ochii în sus).

Indură-te, Stăpâne!

Dracul.

De-acuma ești al meu!
 E ceasul răfuelei... Ți-am dat tot ce-ai voit.
 Dă-mi viața ta!

Voevodul Nenoroc.

Ucide! Mi-e pieptul desvelit!

Dracul.

Eră ușor aceasta de mult! Dar vreau prin tine
 Să mori! Fă-ți seama singur...

Voevodul Nenoroc.

De ce?

Dracul.

Mi-se cuvine!

Ți-am dat atâtea lucruri — e ceasul să-mi plătești!

Voevodul Nenoroc.

Dar nu vreau! Nu vreau! Nu vreau!

Dracul.

Așa? Te 'mpotrivești?

Ei bine nu!... Te prinse prea repede uitarea...

Femeile frumoase, beția, desfătarea

Și vorbele 'nflorite, lumina și cântarea,

Și vinul roșu, negru, în cupe de cleștar

Erau frumoase toate! Și cum mințai! Ce dar

De-a spune lucruri nouă din țări închipuite!

Să vezi priviri uitate și fețe 'nmărmurite,

Și cântece și dansuri jucate'n urma ta...

Ei bine, toate-acestea, eu nu le voi uita!...

Ți-am dat de toate: aur, femei și minciună

Și spadei tale dat-am plăcerea să răpună;

Ți-am dat beția vieții oricând, — și ori și cum

Ți-am dat destul! E ceasul!... Dă-mi sufletul acum!

Credeai că toată viața va fi o sărbătoare?

Credeai că totdeauna va fi învingătoare

Frumoasa mână albă cu care ai lovit?

Vroiai să fii într'una cu flori împodobit

O nu, o nu! Sfârșitul sosește totdeauna...

A vieții culme verde își țârmură minciuna...
 Prăpastia te-așteaptă... un pas... mai ai un pas...
 Alege-ți ștreangul... ștreangul!. atât ți-a mai rămas !

Voevodul Nenoroc.

Dar nu mi-ai dat nimica. Abia de-au fost gustate
 Bucatele întinse... plăcerile 'mbiate...
 A fost o cină mare — dar n'am plecat sătul
 Mi-ai dat să gust, — și-atâta !

Dracul.

Și-atâta e destul !
 Tot ce-ai gustat înseamnă c'a fost al tău. Palatul,
 Grădinile pe care le-arată 'n drum bogatul
 Le vezi și tu ca dânsul... de ce sânt ale lui
 Când ele 'mpart mirezme în calea ori și cui ?

Voevodul Nenoroc.

Te știi... te știi ! In vorbe ești meșter, necurate !
 Prin gura ta dibace ne par adevărate
 Minciunile grozave ! De-aș ști c'ai fost cinstit
 Ți-aș spune : socoteala ce-aveam s'a răfuit :
 Mi-ai dat beția vieții—îți dau și eu răsplata !
 Ia-mi sufletul acuma !... Dar cel care 'nșelat-a
 Ca tine, să rămână și dânsul înșelat !...
 Nu vreau să știi de tine ; nu vreau !

Dracul.

Adevărat?

Voevodul Nenoroc.

Ai spus tu singur: Leul să fie leu. Ei bine,
„Satana e Satana“.

Dracul.

Dar asta cum mai vine
„Satana e Satana“? Un lucru nou ai spus?
Eu sunt lumina care, urcând de jos în sus,
Aduce răzvrătirea...

Voevodul Nenoroc.

Nu, nu ești răzvrătirea...
„Lumina care crește din negură“, „gândirea“,
„Avântul către vârfuri scăldate în zori de zi“ !...
Nimic din toate astea... Ești diavolul...

Dracul.

Ei și?

Voevodul Nenoroc.

Și diavolul înseamnă, ispita și urgia

Minciuna, înșelarea și prefăcătoria,
 Bârfeala, umilița, îndemnul la păcat
 Cuvântul ce se calcă — ești iadul blestemat,
 Ești ura și surâsul ce 'n taină se 'mpreună
 Ești glasul neputinței ce urcă pân la lună!...
 Sunt hoți cari în necinste rămân cinstiți — dar tu,
 Tu nu ții învoiala păcatului — nu, nu!
 Am stat prea mult de vorbă...

Dracul.

Atâtor ceasuri... Dar uiți că desfătarea

Voevodul Nenoroc.

Câine! Mi-ai dat și remușcarea
 N'ajunge prețul ăsta?

Dracul.

Cu roade și cu vin
 Ți-am stins plăcuta sete...

Voevodul Nenoroc.

Apoi mi-ai dat venin...

Dracul.

Cu feți frumoși și zâne la masă 'mbelșugată
 Ai stat!...

Voevodul Nenoroc.

Dar pâinea tare cu praf amestecată?

Dracul.

Pe puf și pe mătase adesea te-am culcat!

Voevodul Nenoroc.

Adesea niște paie și-o piatră-mi fură pat!

Dracul.

Vestminte de mătase ți-am dat odinioară!

Voevodul Nenoroc.

Dar nu mi-ai dat și zdrențe apoi?

Dracul.

Nu o comoară
Ți-am dat! Adu-ți aminte, comori peste comori!

Voevodul Nenoroc.

N'am fost silit în urmă să cer la cerșetori?
Dar cine, cine poate cu tine să vorbească?!...
Rânjești întotdeauna o vorbă nțeleptească...

Dreptatea e cu tine atuncea când vorbești!
Dar faptele te-arată ce câine rău îmi ești!

Dracul.

Ai vrut să faci răscoală — și eu ți-am dat cuvântul!

Voevodul Nenoroc.

Averea mea în flacări și-acum o bate vântul!

Dracul.

Ți-am dat destul — ajunge!

Voevodul Nenoroc.

Mi-ai dat și remușcări!...

Privește-le, privește cum vin din depărtări

În stoluri roșii, negre!

(Scena se umple de lumină roșie care izbucnește din toate părțile)

Privește-le, crâșmare,

Privește-le Satano!

Dracul.

Așa! Te țin în ghiare!

Ha! Ha! Hai! ștrengarul!

Voevodul Nenoroc (Iși face cruce).

Mă'nchin, Satano, piei!
Cântați, cântați, arhangheli!

Dracul.

Să cânte dacă vrei!

(In culise latră câini, miolăe pisici, țipă bufnițe, și cântă cocoșii)
Cântați, cântați, arhangheli, aproape... mai aproape
Să cânte cucuveaua! In flăcări să-l îngroape!
Pisicile să țipe! Cocoșilor — cântați!
Cântați, cântați, arhangheli; voi, câinilor, lătrați!...

(De odată toate tac. Nenoroc rămâne cu ochii țintă și, ca un ecou, își aduce aminte de vorbele tatălui său).

Voevodul Nenoroc.

„Cântă cocoșul negru și rele ursitoare
In jurul tău, la leagăn, danțau, danțau ușoare
Ținându-se de mână cu degete subțiri,
Ursindu-ți toată viața cu rele prevestiri!“

(De departe, se aude corul îngerilor).

Corul.

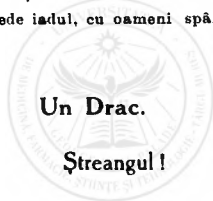
Zadarnic răsună
A harfelor strună
Iertarea-i un vis

Nădejdea e moartă
 Și-a raiului poartă
 De-apururi s'a închis!

Voevodul Nenoroc.

Dar ce s'aude colo?... Sânt îngerii... departe
 Privirile sunt plânse și harfele sânt sparte...
 Abia o fâlfăire... un zbor grăbit pe sus
 S'a stins... s'a stins lumina — iar îngerii s'au dus...
 S'au dus deapururi...

(Sgomotele încep iar, lumina nouă izbucnește, zidul hanului
 piere și în fund se vede iadul, cu oameni spânzurați și muncii
 de diavoli).

Voevodul Nenoroc.

Satano, la oparte!

În lături!

Al doilea Drac.

Ștreangul! Ștreangul!

Voevodul Nenoroc (aiurând).

Și harfele sânt sparte...

Pe cine văd acolo ! E Verde-Impărat !...
O tată !

Dracii.

Ștreangul ! Ștreangul !

Voevodul Nenoroc.

Cocoșul mi-a cântat
Și harfele sânt sparte... Și îngerul se duce...

Dracul.

(Pe când ceilalți fac horă împrejurul lui Nenoroc).

Eu sânt cocoșul negru ce cântă la răscruce !
Al meu ai fost din leagăn și-acum te stăpânesc
Eu sânt cocoșul negru... Ha ! Ha !

Voevodui Nenoroc.

Inebunesc ! (Cade).

CORTINA

Actul VI

ACTUL VI

(O piață, în cetatea lui Roșu-Impărat. În față, e palatul din care se văd la stânga, numai treetele mărginite de un zid de piatră. Trei spânzurători, în fund, la stânga, pe o stâncă de-asupra mării sub cari stă călăul așipit. Din dreapta intră paznicul cel bătrân însoțit de Voe-Bună. Amândoi au bărbile lungi, sunt îmbrăcați în zdrențe. Zori de zi).

Paznicul bătrân.

Și iată-ne acasă!

Voevodul Voe-Bună.

Cum tremur!

Paznicul bătrân.

Sst! Tăcere!

Ascunde-ți bine fața căci umbra nopții pierce
Și poate ne-or cunoaște sub strai de cerșetori...

Voevodul Voe-Bună.

Presimt izbânda noastră în roșiile zori!

Călăul (trezindu-se).

Aud un glas. (Tare) Străine, oprește-te din cale
 Intoarce-o clipă gândul din visurile tale
 Și spune-mi dacă noaptea mai stăruie sau nu...
 Sânt orb !...

Paznicul bătrân (lui Voe-Bună).

Călăul!

Călăul.

Spune, e noapte, or trecu?

Paznicul bătrân.

Trecut-a noaptea. Cerul întreg se limpezește ;
 Iar marea simte ziua, căci freamătu-i descrește
 Și-adoarme, oboșită de-atâtea sbuciumări...
 Corăbii cresc departe, pe largu 'ntinsei mări,

(Dinspre dreaptă trec umbrele celor șeapto purtători de facle, —
 stinse acum).

Se 'ntorc luminătorii cu faclele sfârșite...

Călăul.

Și numai eu, sărmanul, cu pleoapele lipite
 Mai stau acum de veghie subț trei spânzurători.

Paznicul bătrân (făcând un semn lui Voe-Bună).

Aștepți ceva? Pe cine?

Călăul.

Un paznic, doi feciori,—
 Fugarii ce scăpară din temnița adâncă...
 Aștept de luni de zile, aștept și mâine încă
 Și-apoi, — mă spânzur singur!

Paznicul bătrân.

De ce?

Călăul.

In lipsa lor,
 In locul lor, eu spânzur trei oameni din popor...

Paznicul bătrân.

De ce să spânzuri oameni?

Călăul.

Stăpânul poruncește...

Aleargă oastea țării — fugarii nu-i găsește
 Și cei ce vin cu vestea că tot nu s'au găsit,
 li spânzură de ciudă, pe ei!

Voevodul Voe-Bună.

O, e cumplit !...

Călăul.

Și-acum, mulțimea crede că eu sunt vinovatul
 Nu știe că de spânzur, — ascult pe împăratul !

Paznicul bătrân.

De ce ai meșteșugul acesta trist și rău,
 Pari om de omenie — de ce să fii călău ?
 De nu mă 'nșeală ochii te tragi din viță mare...

Călăul.

Cerusem astă slujbă crezând-o ca oricare...
 Ca toți slujbașii țării, — nu vream să fac nimic...
 Dar vai, venit-a vremea ca viața s'o ridic
 La zeci și zeci de oameni. De când domnește'n țară
 Un Vodă nou, mai roșu, mai aprig ca o fiară,
 Omor mereu. Pe ochi-mi s'a pus o pânză greă

Din tot ce mă 'nconjoară, nimic nu pot vedea
 Afară de cumplita, de zilnica mea pradă...
 Zadarnic mai încearcă privirea mea să vadă...
 Din somnul ei, de-acuma, nimic n'o va trezi:
 Nici marea ce se scaldă în roșii zori de zi,
 Nici razele de aur din ceasul înopțării
 Nici stolul de cocoare ce trec în largul zărei
 Nici pânza de corăbii ce vin și trec și pier
 Nici hainele de preot și nici albastrul cer !...

(S'aud murmure de glasuri și trâmbițe).

Dar trâmbițele cântă — norodul se adună
 Se scoală Impăratul și vine. Ce furtună
 Va fi, când or să afle că tot nu s'au găsit
 Fugarii !...

(Mulțimea intră prin dreapta).

Un om din mulțime.

Ce s'aude ?

Călăul.

Nimica.

Intăiul om.

N'au venit ?

Călăule, ascultă vrem pradă mpărătească !

Să spânzuri împăratul — de nu pot să-i găsească!
Noi nu mai vrem să piară ai noștri, spânzurați...

Al doilea om.

Mai dați-ne odată și sânge de împărați!

(Trămbițele cântă. Roș-Impărat intră din stânga; mulțimea tace).

Roș-Impărat (către mulțime).

De ce nu-mi dați fugarii? Nici somnul nu s'agață
De mine! Vreau fugarii. Să-i văd! Cumplită viață
Ce-o duc, de când scăpară — eu n'o mai pot răbdă!
Călăule, ce veste?

Călăul.

Nimic, Măria-Ta!

(Intră trei soldați).

Intâiul soldat.

Măria Ta, nimica!

Roș-Impărat.

Vorbiți. S'aud cuvântul

Acesta, vă e soarta!

Intâiul soldat.

Umblarăm tot pământul
Dar nu le-am dat de urmă! Indură-Te de noi!

Roș-Impărat (lovindu-l cu pumnii).

Mișei!.. Nemernici! Leneși! Amar și vai de voi! (Tare).
Să-i spânzure! Acuma! Să-i văd jucând la soare (Călăului).
Cu capu'n jos să-i spânzuri! Hai, leagă-i de picioare!
Și mâine de-or să vină alți trei cu vestea reă, —
Acelora să le afli o moarte mult mai greă!
Să tremure pământul.., să tremure de mine...
Oștire e această? Rușine ei, rușine!...
De-un an întreg nu poate să prindă trei fugari
V'arăt, v'arăt eu vouă! A, țară de tâlhari
Ți-arăt eu ție, lasă! Ți-arăt, ți-arăt eu ție!

(Ese furios, pe unde a venit).

Intâiul om.

În trăznet se preface cumplita lui mânie!
Ce soartă ne așteaptă de-acum, ce chinuri noi?

Al doilea om.

A spus așa „Rușine“!... „Amar și vai de voi“!

Paznicul (ieșind din mulțime).

Nu credeți că împăratul cu gluma se întrece?

Se duc copii țării pe rând — și el petrece?
 Dar unde vom ajunge murind tot câte trei?
 Și câtă vreme încă răbdă-vom, dragii mei?
 În goana după prada cu care se hrănește,
 De treburile țării el nu se îngrijește
 Și țara noastră pierе, căci n'are Impărat...

Norodul.

Așa e!

Paznicul.

Buni prieteni, ce vremi am apucat!
 Aveam un Domn puternic și drept—pe Vodă-Verde
 Știa să pedepsească, știa și să desmierde...
 Dar vai, veni vrăjmașul cumplit și l'a ucis,
 În temniță adâncă urmașii i-a trimis,
 Și țara toată plânse, cu dâșii împreună!

Un supus.

Păcat că nu trăește voinicul Voe-bună!

Paznicul.

Ei bine, Voevodul pe care l'ați dorit
 Trăește!...

Un glas.

Unde-i?

Paznicul (arătând pe Voe-bună).

Iată-l! Acesta-i! N'a murit!

Acesta-i împăratul! Priviți-l înc'odată!...
 Durerea se reșfrânge pe fața lui brăzdată
 Și lacrimile multe obrazul i-au săpat...
 Acesta e feciorul lui Verde-împărat!...
 Acesta e copilul pe care altădată
 Noi toți îl cunoscărăm cu fața 'mbujorată,
 Trecând pe cal, mai mândru ca soarele în zori...
 În calea lui, pe vremuri, zvârlit-ați voi cu flori...
 Priviți-l înc'odată — acesta e urmașul
 Acelui neam de fală, pe care ucigașul
 Voiă să-l nimicească!... târându-l noroiu!
 De n'ar fi fost dreptate în ceruri, pentru noi,
 De n'ar fi fost un înger să-l ia, să-l ocrotească,
 Copilul fără seamăn, de viță 'mpărătească
 Voinicul Voe-bună eri eră pământ!

Intâiul om.

Pământ

Să fie toți mișeii!

Paznicul.

Dar vai, mișeii sânt
 Și-acum în sfatul țării, în fruntea ei!

Norodul.

Să piară toți! Să piară! Afară toți, afară!... Să piară!

Paznicul.

Așa... așa... prieteni. Norodul credincios,
Nu-i câine ce se pleacă de dorul unui os!
În glasul vostru geme acum întreaga țară,
Norodul care pierе — când trebuie să piară
Dar care face totul când vreă... Strigați mereu!
Căci glasul vostru suie măreț, la Dumnezeu!

Mulțimea.

Trăiască Voe-Bună!.. Trăiască Voevodul!
Trăiască Împăratul! Pe el îl vreă norodul!

Paznicul.

Strigați în tot orașul că noul Împărat
Din neamul vechiu al țării va fi încununat!

Mulțimea (risipindu-se în cete).

Trăiască Împăratul! Trăiască Voe-Bună!

Paznicul.

Cununa Ta, Stăpâne, acum se răzbună

Și pulbera străbună, în somn a tresărit, —
Și chipurile sfinte din cadre, — au zâmbit!

Voevodul Voe-Bună.

Mi-e inima cuprinsă de-o mare bucurie
Și totuși simt că teama ce'n suflet întârzie
Nu vreă să plece...

Paznicul.

Teama ce'n sufletu-ți șopti
E numai îndoiala că nu vom izbândi!
Nu-ți pese de izbândă — căci ea va fi frumoasă!
Întreaga oaste-a țarei ne este credincioasă
Iar paznicii sunt gata la cel dintâi cuvânt
Să-Ți deă în mână capul vrăjmașului înfrânt!

(S'aud zgomote).

Ascultă, e mulțimea ce vine! O furtună!

Norodul (năvălește în scenă).

Trăiască Împăratul! Trăiască Voe-Bună!

Roș-Împărat (aleargă din dreapta, însoțit de patru ostași).

Ce-s urletele-acestea? Ce vreți, supușii mei?

Un om.

Noi vrem să nvingă legea — să piară cei mișei!

Roș-Împărat.

Și ce mișei să piară? —

Omul.

Acei ce stau în frunte
Și-ascultă, fără milă, îndemnurile crunte
Ce fac supușii țării să moară câte trei!

Roș-Împărat.

Atunci, îmi cereți moartea și mie!

Omul.

Dacă vrei
Și crezi c'am spus aceasta, să pieri și tu!

Mulțimea.

Să piară!

Roș-Împărat (lovind pe omul din mulțime).

Îmi spui aceasta mie? Înfrunți Stăpânul, fiară!

Paznicul (oprindu-i mâna).

Să nu lovești! În lături! Norodu-i răzvrătit

Supune-te, căci ceasul dreptăței, a sosit.

(Mulțimea ti înconjoară).

Roș-Împărat.

Oștenii mei!.. (Oștenii nu se mișcă).

Paznicul.

Zadarnic! Cetatea, e luată,
Oștirea e a noastră!.. E ceasul de răsplată...
E rândul meu acuma să strig: „Legăți-l“

(Roș-Împărat se împotrivese). Cum?

Soldați, ingenunchiați-l!

(Soldații ingenunchiază pe Roș-Împărat).

Dă-mi sabia! (li scoate sabia).

Și-acum

Călăul să purceadă cu el, la închisoare,
Să vadă înc'odată cum trece sfântul soare,
Pe cer — și-apoi, în lanțuri să stea întreaga zi,
Privind spânzurătoarea pe care va muri!

(Călăul și oștenii duc pe Roș-Împărat).

Iar cei ce-au fost cu dânsul în clipa când sosit-a
La noi, și ei să piară! Să vadă că ispita
De-a fi plecați îndată — oricărui venetic, —
Le dă răsplata morței când nu le dă nimic!
Iar noi, supușii țării, cuprinși de veselie,
Prin cântece și jocuri vom face să se știe,
Că țara noastră scumpă de-apururi a scăpat!

Trăiască Voe-Bună, — slăvitul Împărat !
Să afle întreaga țară mareața sărbătoare...

(Fanfare ; prin fund, trec oștirile lui Voe-Bună)

Veniți, veniți într'una oștiri învingătoare
Vulturi și zimbrii falnici și zmei și paralei,
În șiruri nesfârșite veniți, oștenii mei !

Voevodul Voe-Bună (in față, la intrarea palatului.
Ingenunchiază).

Slăvită fii de-apururi, o Pronie cerească
Vai, gura mea nu află cuvânt să-ți mulțumească !

Un sfetnic (împăratului Voe-Bună).

Și-acuma, când ursita cerească s'a'mplinit,
Îți dăm, Mărite Doamne, un dar neprețuit,
Îți dăm pe Miralena — soția ta visată...
Coboară-te, Domniță ! (Mira coboară, gătită bogat).

Voevodul Voe-Bună.

O, clipă minunată !
De-atât amar de vreme te-aștept, stăpâna mea !..

Miralena.

Stăpânu lmeu, te caut de mult, în lumea rea !..

Voevodul Voe-Bună.

Atâta bucurie!

Miralena.

Atâta fericire!

Voevodul Voe-Bună (pe gânduri).

De ce măngrijorează o tristă presimțire?
Mi-e frică!..

Miralena (îngrijorată).

Dar...

Voevodul Voe-Bună.

Nimica! Nimica! S'a sfârșit!

Miralena.

Și totuși stai pe gânduri...

Voevodul Voe-Bună.

Un gând nelămurit...

Vorbește-mi..

Miralena.

Înainte a-și vreă să-ți cer iertare!

Voevodul Voe-Bună.

Dar ce-am să-ți iert, Domnișă?

Miralena.

Nebuna mea purtare!..

Din vremuri... Altădată visam zădărnicii!..
Dar astăzi, cumițită, de-adreapta ta venii
Să'mpac pe veci această sărmană'mpărăție,
Să fiu pe veci, Stăpâne, supusa ta soție...
Mă ierți?

Voevodul Voe-Bună.

O, Miralena... îți cer iertare eu
Că doar o'mpărăție e tot avutul meu...
Ași vreă să-ți dau mai multe. Vrei tu întregul soare?

Miralena (surâzând).

O, nu!.. Să ierți pe-aceia ce zac în închisoare!

Voevodul Voe-Bună.

Atât?

Miralena.

Să-l ierți pe tata!

Voevodul Voe-Bună.

Pe Roșu-Împărat?

Dar uiți că el ucis-a pe tata?

Miralena.

N'am uitat

Dar vreau să uiți tu însu-ți trecutele păcate...
 Și vreau să 'ncepi Domnia voios, cu bunătate...
 E tatăl meu! Aibi milă! Ești bun — fii ertător
 De ce să 'ncepi Domnia ca el, — printr'un omor?

Voevodul Voe-Bună.

E tatăl tău! (Tare) Ei bine, să lase închisoarea
 Cu el, în fruntea mesei, să 'nceapă sărbătoarea!

(Incet)

Mi-e frică! Adă mâna... să mergem în palat...
 Mi-e frică (Tare) Dați-i drumul lui Roșu-Împărat
 Poftiți-l la ospățul de nuntă... nuntă mare...
 Să cânte trâmbiți! Vinul să curgă în pahare
 Și cântecul să umple cuprinsu 'ntregei firi,

Căci vreau să uit noianul de negre presimțiri !

(Cu mâna Mirei în mână, el urcă treptele, intrând în palat. Câteva clipe scena e goală. S'aud marșuri vesele. Vestea-rea, îmbrăcat în negru, posomorât năvălește în scenă și bate de 3 ori într'o placă de bramă, atârnată la poarta palatului. Cățiva corteni ies din palat îngrijorați. Mulțimea începe să treacă iar prin fund).

Sfetnicul.

Ce veste ?

Veste-Rea.

Dar ce 'nseamnă atâta veselie.
Cântările acestea ?

Un Sfetnic.

Sărmanul ! Nici nu știe
Ce mare bucurie e'n țară !

Veste-Rea.

Ce să știi ?

Curteanul.

Că cel mai mare fiu
Din neamul Vodă-Verde cu cinste se 'ncunună !
Hai, strigă : „să trăiască“ !

Veste-Rea.

Nu vreau! ar fi minciună!
De ce să strig aceasta când alți voinici s'au stins!

Sfetnicul.

Vorbești de împăratul pe care l'am învins?
Ți-e milă?

Veste-Rea.

Nu de dânsul vorbesc!

Curteanul.

Atunci de cine?

Te văd cuprins de jale, — de jalea cui, străine?

Veste-Rea.

Vorbesc de cel mai tânăr, vorbesc de Nenoroc!
E mort!...

Curteanul.

E mort! Minciună! (Iși scoate sabia)

Prin sabie și foc

Să treacă minciinosul... Acum, acum să piară!

Veste-Rea.

Oprește-te, străine, și-ascultă. De-o să-ți pară
 Povestea mea minciună, ucide-mă, de nu, —
 Această veste tristă să n'o duc eu, ci tu!
 Prin gura ta, străine, să afle împăratul!

(Voe-Bună se ivește, dar rămâne în umbră).

Eu vin din depărtare... departe mult. Din satul
 În care Voevodul era argat...

Curteanul.

Argat?

Veste-Rea.

Da! Nimeni nu-l știuse că-i neam de împărat...
 Era la noi. Dăunăzi, prin vorbă 'nflăcărată,
 De ce, nu știu — îndeamnă mulțimea 'ntărâtată
 Să 'nceapă răsvrătirea. Pământul tot ardeă
 Și duhul morței negru prin flacăra treceă...
 Ardeau păduri, ogoare, bordeie și palate
 Pocneau sutimi de vite în flăcări aruncate
 Și el treceă în noapte cu pletele în vânt
 Cu mâinile spre ceruri și fără-de-cuvânt.
 Treceă ca o nălucă și mâinile întinse
 Creșteau ca niște aripi spre zările aprinse
 Treceă ca o nălucă — îl văd și-acuma nu-i:
 Sbură! Părea că iadul fugea în urma lui.
 „Oprește-te!...” „Ascultă!...” îi zic. El iar nainte.

Apoi se-opri deodată și-mi spuse : „Ține minte !“
 „De-o fi să se găsească pe-aici un spânzurat,
 Să spui : A fost feciorul lui Verde-Impărat !“

Voevodul Voe-Bună (eșind din umbră, îngrozit).

Și apoi ?

Veste-Rea.

Plecai în grabă spre locurile-acestea
 Plecai în grabă mare să spun, întâiul, vestea
 Cumplit-a morței sale.

Voevodul Voe-Bună.

Nu crezi că te-ai grăbit ?

Veste-Rea.

O, nu ! Cu 'ncredințare vă spun că s'a sfârșit !

Voevodul Voe-Bună.

Sărmanul !.. Astă veste tot sufletu-mi răpune !..
 E mort, sărmanu-mi frate !..

Voevodul Nenoroc (intrând repede)

Minciună... Cine spune ?

Voevodul Voe-Bună (fericit).

Trăește !...

Voevodul Nenoroc.

Cine spune de mine c'am murit?
Trăiesc și sunt de față...

Voevodul Voe-Bună.

O, frate mult iubit
Te văd... te strâng în brațe ești tu... ce-fericire !

Voevodul Nenoroc.

Dar cine vă aduse a morței mele știre ?

Voevodul Voe-Bună (arătând pe Veste-Rea).

Acesta !...

Voevodul Nenoroc.

Tu ești, cobe ? Ți-am dat, de mult, un sfat :
Să nu duci vestea-tristă — de ce n'ai ascultat ?
Eu cer ca omul ăsta să piară la'nchisoare !

Mulțimea.

Să piară, cobe !... Piară ! (Scot pe Veste-Rea).

Voevodul Voe-Bună.

Dar spune-mi, frățioare,
 Tu vii să stai de-apururi cu mine? Te-ai gândit
 La sfaturile mele?... Așa e?...

Voevodul Nenoroc.

Am venit
 Cu gând de pocăință, cu gând de liniștire...
 Să pot avea o parte și eu de fericire!
 Alung din mine iadul — și viu la Dumnezeu!

Voevodul Voe-Bună.

Această hotărâre te'nalță, dragul meu!
 Și inima-mi se umple de-o mare veselie...
 Rămâi cu noi! căci nu e o întreagă împărăție
 Pe care nu ți-aș da-o la gândul că te ții
 Aicea, lângă mine... de-apururi...

Voevodul Nenoroc.

Frate, știu
 Că inima ți-e bună.., Dar prețul meu e mare
 Și mare fi-vă jertfa din partea ta...

Voevodul Voe-Bună.

Oricare !..

Voevodul Venoroc (arătând pe Miralena care se ivește).

Atunci să-mi dai pe Mira!

Voevodul Voe-Bună.

Pe Mira?

Voevodul Nenoroc.

Da! Pe ea!

Ea singură pe lume, ar fi răsplata mea!

Mi-e dragă Miralena de-o vreme îndelungată

Atâta-ți cer... atâta... și viața-mi sbuciumată

Ar fi de-aci înainte un lac, un cer senin!...

Din inimă ași smulge al patimilor spin...

Ești galben... Nu vrei... spune? Atunci rămâi cu bine

Mă duc din nou în lume, ce-o fi, o fi cu mine!

Voevodul Voe-Bună.

Rămâi! Îți dau cununa!

Voevodul Nenoroc.

Nu! (Vrea să plece).

Voevodul Voe-Bună.

Nu, nu te duce stai!

Voevodul Nenoroc.

Nu-mi trebuie cununa, pe Mira să mi-o dai!

Voevodul Voe-Bună.

Atunci s'aleagă dânsa!

Voevodul Nenoroc (Mirei).

Fii pacea, fericirea...

Tu vii cu pocăința, tu vii cu mântuirea!
M'arunci din nou Satanei, cu vorbe-ți de vei vreâ...
De vorba ta, Domniță, atârnă viața mea!

Diavolul (care e îmbrăcat în sfetnic, Mirei).

Rămâi cu Voe-Bună!...

Miralena (lui Nenoroc).

Mă ceri a doua oară

Cu aceeaș stăruință ca și odinioară...
De ce mai vrei când altul de mine e 'ndrăgit?
Și când eram noi singuri de ce nu m'ai dorit?
De ce mi-ai spus atuncea să plec de lângă tine,
Să-l iau pe Voe-Bună?

Voevodul Nenoroc.

Indură-te de mine!

Am fost vândut Satanei și-acum mă pocăesc...

Miralena.

Cu prețul meu?...Ei bine, eu târgul nu-l primesc!
 Și pentru pocăință vrei tu ceva?... Rușine!...
 E 'nchis de-apururi raiul aceloră ca tine!

Diavolul.

Prin gura ei vorbește Arhanghelul Mihai...

Voevodul Nenoroc.

Atunci să plec în lume?

Miralena.

Eu nu ți-am spus să stai!

Voevodul Nenoroc.

Să mor în lupta vieții?!

Miralena.

De poți trăi, — trăește!

Voevodul Nenoroc

Și nu ți-e milă, spune?

Miralena.

Atâta cât vorbește

În sufletu-ți Satana — noi nu-ți sântem nimic!

În lături!

Voevodul Nenoroc.

Indurare!... Mă simt așa de mic!

Primește-mă, o Mira, și tu, iubite frate

Și Domnul o să-mi ierte trecutele păcate!...

Mira.

E greu să vezi un fulger pe cerul înorat

E greu s'alungi ispita întâiului păcat

Căci noile păcate în urma lui s'adună

Ca fulgerile dese pe vreme de furtună...

Pierdut va fi de-apururi, de-apururi

Acel ce cade pradă întâiului păcat!

Voevodul Nenoroc.

Nu... nu e pocăință! Acuma văd eu bine!

E'nchis de-apururi raiul greșităilor ca mine!

Nu! Nu a mântuire!... Să nu privesc în sus
Căci harfele sunt sparte... iar îngerii s'au dus!

(Se repede spre zidul din fund, îl urcă).

O mare, mare largă! cu mâna ta ușoară
Dezmeardă-mă și-acuma ca și odinioară!
În cântecele tale ades m'ai adormit
Adoarme-mă și-acuma în somn nețărnut,
Primește-mă și-acuma. Rămâi cu bine, frate!
Mă duc!... Eu plec de-acuma spre țărnuti depărtate!
O, Mira, nu te mustre părerile de rău:
Așa mi-a fost ursita!... Satano, sânt al tău!

(Se aruncă în mare, mișcare între curteni).

Voevodul Voe-Bună (îngrozit).

Vâslașii! Căutați-l!... Svârliți-vă în mare
Cățați-l pretutindeni!...

Miralena.

Ce groaznică 'ntâmplare!

Voevodul Voe-Bună.

Eu singur vreau să-l caut!

(Vrea să se arunce în mare, curtenii îl opresc).

Ce veste? L'ați găsit?

Un ostaș.

Căzând din înălțime de-o stâncă s'a zdrobit!

Un om.

Să-și facă seama singur! Păcatul ăsta-i mare...
El n'o să aibă preot nici cruce la îngropare...

Al doilea om.

Păcat!

Dracul.

De-aș fi Satana aș spune că i-al meu!

Un om.

Păcat!

Al doilea om (închinându-se).

Să-l erte Domnul!

Dracul.

Ba el pe Dumnezeu!

De ce să-l ierte Domnul?

Un băiat.

Ce vorbe-adevărate

Să-l ierte el pe Domnul! (Cei doi se depărtează).

Dracul (privindu-l șermecat).

Copile, ai dreptate...

Imi placi. Te iau cu mine. Tu ești un răzvrătit!...
 Aveam de mult nevoie de-un tânăr iscusit,
 In treburile țarei. Să știi... te iau cu mine, —
 Primești să-mi fii tovarăș, prieten...

Băiatul.

O, vezi bine...

Eu n'am vr'un rost pe lume...

Dracul.

Primești?

Băiatul.

O, da, primesc!

Dracul.

Îți dau doi saci de aur, pe an!

Băiatul.

Îți mulțumesc!

(S'aud clopotele și marșul funebru. In fund trec cei șapte purtători de faclă, in urma cărora vin patru oșteni ce poartă, pe o targă, acoperit, corpul lui Nenoroc. Curtenii se descoperă, in liniște cu Voc-Bună in frunte, pornesc pe urma alaiului. Dinspre dreapta, intră mulțimea și Diavolul insoțit de băiatul din mulțime).

Un om (trist).

S'a dus un om... mlădiță... din creangă 'mpărătească !

Al doilea om.

Păcat ! Să-l ierte Domnul și cerul să-l primească !

Dracul (cu mâna pe umărul băiatului din mulțime).

De ce vă pierdeți firea?... S'a dus un om, ei și !?
 Voi credeți că pământul acum se va sfârși ?
 De ce să-l ierte Domnul și cerul să-l primească ?
 Se nasc o sută alții pe scoarța pământescă
 Iar lumea o să ducă și mâine ca și ieri,
 Aceeaș viață plină de răs și de dureri ;
 Și firea o să fie în veci neschimbătoare
 Pe cer, o să lucească mereu același soare
 Arhanghelul și dracul luptă-vor dedesupt
 Și ura lor va ține războiul ne'nterupt.
 Va vreă o pradă unul — celalt va vreă o pradă...
 Spre cer urcă-vor unii — iar alții or să cadă, —
 Și raiul se va umple — și iadul fi-va plin —
 Nici unuia nu-i pasă de-un suflet mai puțin !

CORTINA

EPILOG

(În sala Tronului, la curtea împăratului Voe-Bună. Pe un catafalc, în mijlocul făcliilor, dearme Voevodul Neuroc. Fecioare îmbrăcate în alb îl înconjoară. Sfetnicii cerniți au increment lângă ziduri. De departe, s'aud cântecele jalnice ale copiilor de casă, însoțite de strane și organe).

Voevodul Voe-Bună.

Te-ai dus, sărmame frate ! Te-ai dus ! La ce sânt bune
Acele haine scumpe când inima-mi răpune
O jale grea ? Ce veste cumplită m'a lovit,
Sărmame frățioare — cum — cum te-ai prăpădit !
— O tu ce-ai fost de-apururi solie de dreptate
De ce nu-ți fuse milă stăpâne îndurate ?
Tu nu ceri nimănuia și tuturor le dai, —
De ce nu-ți fuse milă Arhanghele Mihai ?

Arhanghelul Mihai (vivindu-se la căpătâiul mortului).

Arhanghelul dreptăței vorbește doar odată

Și cel ce nu m'ascultă cu inima plecată
 Și cel ce mă înfruntă privind-mă trufaș, —
 Acela are parte de negrul meu vrăjmaș...
 Arhanghelul dreptății vorbește doar odată, —
 El nu ademenește!... Satana se arată
 Sub fel de fel de chipuri, — eu am un singur glas,
 Un singur chip. Satana pândește orice pas.
 Eu sbor senin și mândru, privind nemărginirea...
 Vrăjmașul meu șoptește — eu umplu toată firea
 Cu trâmbițe de-aramă vestind mărețul dar
 Al zilelor de mâine... Satana-i cămătar :
 Pe clipa cea de față el ia o veșnicie...
 A iadului ispită e fier ce se mlădie
 Dibaci, în focul vorbei — cuvântul meu oțel...
 De n'a învins, — se frânge ! Și-acum învins-a el!...

Voevodul Voe-Bună.

Și totuși, vai, ce suflet avuse altădată !
 L'a dus în valu-i negru o viață sbuciumată...
 De ce nu-ți fuse milă ?

Arhanghelul Mihai.

Trimis de Dumnezeu

Nu *milă* ci *dreptate* împart în drumul meu...
 De-aș fi al milei înger eu n'aș luă vieții
 Atâtea flori plăpânde în raza dimineții, —
 Eu n'aș luă pădurei stejarii mai semeți
 Lăsând pe alții prada cumplitei bătrâneți...

Dar fac ce spune Domnul și tot ce Domnul spune
Ascunde-o viață nouă, ascunde o minune...
Cuvântul Lui e mare și sfânt cum altul nu-i
In veci-de-veci să fie slăvit cuvântul Lui!
Atuncea când mă chiamă fecioarele curate
Aud din depărtare și viu să fac dreptate, —
Dar nu viu niciodată să mântui de păcat,
Pe cel care odată, trufaș m'a înfruntat!
Și el a fost acela, da el a fost semețul...
La ruga mea duioasă răspuns-a cu disprețul,
Zvârlindu-mă pe mine cu dracul s'a 'nfrățit, —
Rămână cu Satana — pe care l-a dorit!
Acel ce-și curmă viața ca dânsul, mișelește,
Infruntă astfel cerul, — și cerul nu-l primește!..
Cinstită-i sototeala și toate s'au plătit!
Mai e un loc în iadul cu care s'a 'nfrățit!..
